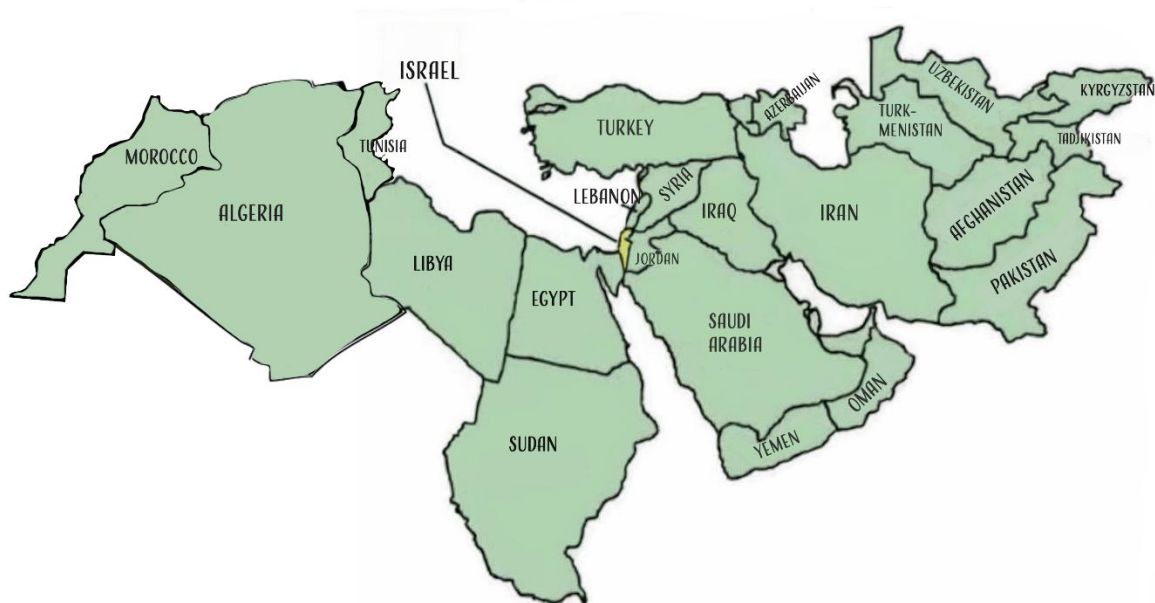

Informatiebladen – Het Israëlish-Palestijnse conflict

Vereniging van Joodse Oud-studenten van België
en Vrienden

(Association des Anciens Etudiants Juifs de Belgique et
Sympathisants - AAEJBS)

Na de tragische gebeurtenissen van 7 oktober 2023 en de internationale repercussies daarvan heeft de Belgische samenleving te maken gekregen met een zorgwekkende toename van antisemitisme, vaak gevoed door verwarring over termen en een emotionele import van het Israëlisch-Palestijnse conflict.

In deze context bevinden leraren, opvoeders en journalisten zich in de frontlinie en staan zij vaak machteloos tegenover de complexiteit van de problematiek.

Dit document bevat duidelijke, feitelijke en gecontextualiseerde informatiebladen, opgesteld door een burgercollectief, om historische, politieke en semantische referentiepunten te bieden. Het document heeft geen militante bedoelingen, maar wil een hulpmiddel zijn voor iedereen die een geïnformeerd debat in een democratisch kader wil begrijpen, overbrengen en in stand houden.

INHOUDSOPGAVE

PREAMBULE	6
1. Wat is er op 7 oktober 2023 en daarna gebeurd?	8
2. Is het Israëlijsch-Palestijnse conflict politiek of religieus van aard?	11
3. Wat betekent "het importeren van het conflict" waarover de media spreken?	13
4. Hoe wordt het begrip genocide in het huidige debat beargumenteerd?	15
5. Is Israël een koloniale staat? Wat zeggen de feiten?	17
6. Het begrip apartheid toegepast op Israël: debat en implicaties	20
7. Wie woonde er in Palestina en wie regeerde het tot het einde van de Eerste Wereldoorlog?	23
8. Wat betekent het om Palestijn te zijn?	25
9. Hoe is het Palestijnse nationalisme ontstaan?	26
10. Is Palestina een staat?.....	28
11. Wat houden de Oslo-akkoorden in?.....	31
12. Welke pogingen en vooruitzichten zijn er voor een tweestatenoplossing?	33
13. In welke context is de staat Israël ontstaan?.....	36
14. Waarom kwam er in 1947 geen Palestijnse staat?.....	38
15. Wat is de Nakba?	40
16. Waarom en hoeveel Joden zijn er sinds 1948 uit de Arabische landen verdreven?	43
17. Welke oorlogen heeft de staat Israël gevoerd tegen zijn Arabische burenen?	45
18. Wat waren de verschillende statussen van Gaza sinds de 20e eeuw?	48
19. Wat is een terroristische organisatie?	50
20. Wat is Hamas?.....	51
21. Waar wonen de Palestijnen vandaag de dag?	53
22. Wat is de rol van de UNRWA, die is opgericht voor Palestijnse vluchtelingen?	54
23. Wat vinden de Palestijnen van Hamas?.....	56
24. Wat betekent de slogan "From the river to the sea"? Wie gebruikt deze slogan?	58
25. Wat betekent het om Joods te zijn?.....	60
26. Wat is zionisme?	62

27. Wat betekent het vandaag de dag om zionist te zijn?	64
28. Wat is de Shoah?	66
29. Wat is antisemitisme?	67
30. Wat betekent antizionistisch zijn vandaag de dag? Is een antizionist antisemitisch? ..	69
31. Stemmen Joden in de diaspora in Israël?	71
32. Waar wonen de Joden tegenwoordig?	72
33. Onder welke omstandigheden leven de Israëlishche Arabieren?.....	74
34. Zijn alle Israëli's het eens met hun regering?	76
BIJLAGEN	78
Bijlage 1. De geschiedenis van het Joodse volk in het kort.....	79
Bijlage 2. Landkaarten	86
Bijlage 3. Chronologie	103
Bijlage 4. Verklarende woordenlijst	107
Bijlage 5. Onafhankelijkheidsverklaring van de staat Israël – 1948 (uittreksel)	113
Bijlage 6. Handvest van Hamas (uittreksel).....	115
Bijlage 7. Bibliografie	116

PREAMBULE

De terroristische aanslag en de bloedbaden die Hamas op 7 oktober 2023 in Israël heeft gepleegd, gevolgd door de militaire reactie van Israël in Gaza, hebben wereldwijd een schokgolf veroorzaakt. In België, net als elders, waren deze gebeurtenissen de katalysator of de aanleiding voor een verontrustend fenomeen: de emotionele import van het conflict, gepaard gaande met een explosie van antisemitische daden en uitlatingen, vaak verhuuld onder een systematische kritiek op Israël.

Dit giftige klimaat heeft noch scholen, noch universiteiten, noch de media gespaard. Deze laatste worden geconfronteerd met een stroom van ongecontroleerde en zelfs oncontroleerbare informatie. Zowel leerkrachten als leerlingen worden geconfronteerd met een toenemende polarisatie. Er wordt impliciet of expliciet van hen verwacht dat zij een standpunt innemen in een conflict dat hun pet te boven gaat, waarvan zij vaak de ins en outs niet kennen en waarvan de termen zelf – zionisme, antizionisme, apartheid, kolonisatie, genocide, enz. – op een vage, soms misleidende manier worden gebruikt, wat leidt tot een mengeling van verwarring, emotie en desinformatie.

Gezien deze situatie willen wij een hulpmiddel aanbieden om inzicht te verschaffen. Dit hulpmiddel bestaat uit een reeks informatieve fiches, gebaseerd op feiten en gegroepeerd rond actuele kwesties, met als doel de uitdagingen in hun historische, geopolitieke en semantische context te plaatsen, zonder de complexiteit van het conflict te negeren of te vervallen in ideologische simplificatie.

Deze fiches zijn in de eerste plaats bedoeld om diegenen – leerkrachten, opvoeders en zelfs journalisten – die de kwestie willen begrijpen en overbrengen, intellectueel te wapenen, in een geest van intellectuele nauwkeurigheid en democratische verantwoordelijkheid.

Voor het opstellen ervan hebben we uitgebreide documentatie geraadpleegd (zie bibliografie in de bijlage), een verklarende woordenlijst van de belangrijkste termen opgesteld en historische kaarten toegevoegd die de territoriale ontwikkeling van de regio illustreren. De fiches zijn nagelezen door onafhankelijke historici, die hebben toegezien op de nauwkeurigheid en evenwichtigheid ervan.

Wij zijn van mening dat onderwijs en toegang tot genuanceerde en betrouwbare informatie essentiële hefboomen zijn om spanningen te verminderen, generalisaties te voorkomen en een rustiger debat in de openbare ruimte te herstellen, met name in het onderwijs en de media, twee domeinen die een centrale democratische rol spelen als plaatsen waar kennis wordt overgedragen, vragen worden gesteld en kritisch denken wordt aangeleerd.

Wie zijn wij?

Wij zijn een collectief van burgers, leden van de Vereniging van Joodse Oud-Studenten van België en Sympathisanten (AAEJBS).

Onze vereniging is opgericht in de dagen na 7 oktober 2023, naar aanleiding van haatprotesten tegen Joden. Het feit dat deze uitingen al de dag na de aanslagen van Hamas opkwamen, nog voordat Israël militair had gereageerd, overtuigde ons ervan dat er een reeds bestaande vijandigheid, gekoppeld aan antisemitisme, tot uiting kwam in een virulent antizionisme.

Wij geloven echter niet dat het uitsluitend om haat gaat: onwetendheid, verwarring over woorden en rauwe emoties spelen ook een belangrijke rol bij het verspreiden van

spanningen. Daarom wilden we toegankelijke, gedocumenteerde intellectuele hulpmiddelen aanbieden die recht doen aan de complexiteit van het conflict, om zo op bescheiden wijze bij te dragen tot een beter begrip van de uitdagingen die dit oude, nog steeds levendige conflict met zich meebrengt en die een grote impact hebben op onze Belgische samenleving.

We hopen dat deze fiches een nuttige bron zullen zijn voor leerkrachten, opleiders, opvoeders, journalisten en iedereen die verantwoordelijk is voor het overbrengen, verduidelijken of gewoonweg begrijpen van informatie in een gespannen klimaat. Begrijpen betekent niet rechtvaardigen: het betekent de juiste woorden vinden, de feiten in hun context plaatsen en de verleiding tot simplificatie of propaganda weerstaan.

AAEJBS

April 2025

ADDENDUM

Wij zijn ons uiteraard bewust van en gevoelig voor de verschillende gebeurtenissen die zich sinds de voltooiing van de fiches in het Nabije en Midden-Oosten hebben voorgedaan. Er doen tegenstrijdige en niet-verifieerbare berichten de ronde over deze gebeurtenissen. Het zou in strijd zijn met de koers die wij vanaf het begin hebben gekozen om deze informatie op te nemen, namelijk de inhoud van de fiches te beperken tot bewezen en gedocumenteerde historische feiten.

Oktober 2025

1. Wat is er op 7 oktober 2023 en daarna gebeurd?

Op 7 oktober 2023 lanceerde Hamas een verrassingsaanval op Israël, waarbij ongeveer 1.200 mensen op brutale wijze werden vermoord en 251 gijzelaars werden genomen. Israël reageerde met een zeer grootschalig vernietigend offensief in Gaza, gericht op de infrastructuur van Hamas. Hamas gebruikte de burgers van Gaza als menselijk schild, waardoor de humanitaire crisis met duizenden doden nog erger werd. Het conflict breidde zich regionaal uit met de betrokkenheid van Hezbollah, de Houthi's en Iran. Internationaal leidden de gebeurtenissen tot zowel veroordelingen van Israël als pro-Hamas-demonstraties, gepaard gaande met een toename van antisemitisme.

Op 7 oktober 2023 lanceerde Hamas een grootschalige aanval op Israël, die al maandenlang was voorbereid. De voorzieningen die de onschendbaarheid van de grens tussen Israël en de Gazastrook moesten garanderen – wachttorens, camera's, intelligente hekken – werden volledig uitgeschakeld. Meer dan 3.000 militie van Hamas, gesteund door andere gewapende groeperingen (in totaal bijna 6.000 man), staken toen de grens over en vielen het zuiden van Israël binnen.

De aanvallers richtten zich op steden, dorpen (met name kibboetsen) en militaire bases in de buurt van Gaza. Daar pleegden ze uiterst brute moordpartijen: burgers, mannen, vrouwen en kinderen werden vermoord, levend verbrand, verkracht, soms onder de ogen van hun familieleden. Deze daden werden gefilmd met bodycams, de beelden werden onmiddellijk verspreid op sociale media en soms rechtstreeks naar de familieleden van de slachtoffers gestuurd via hun telefoons. Een soortgelijk bloedbad vond plaats op het terrein van het muziekfestival Nova. In totaal werden ongeveer 1.200 mensen, voornamelijk burgers, gedood en 251 gijzelaars – mannen, vrouwen en kinderen – ontvoerd, mishandeld en naar Gaza gebracht.

Dit succes van Hamas, op militair, psychologisch en politiek vlak, werd mogelijk gemaakt door een reeks omstandigheden. Enerzijds achtten de Israëlische autoriteiten een aanval van deze omvang onwaarschijnlijk, ondanks de waarschuwingen. De aandacht van de regering was elders: premier Benjamin Netanyahu, aan het hoofd van een ultranationalistische en religieuze coalitie, werd geconfronteerd met grootschalige wekelijkse demonstraties tegen zijn justitiële hervorming, die tot doel had de macht van het Hooggerechtshof, het enige institutionele tegenwicht voor de uitvoerende macht, te verzwakken. Bovendien was het Israëlische leger voornamelijk gemobiliseerd in de Westelijke Jordaanoever, ter bescherming van de Joodse nederzettingen. Op 7 oktober werd een groot religieus feest (*Simchat Torah*) gevierd en waren veel soldaten met verlof, wat de militaire reactie en de hulp aan de bevolking vertraagde.

Gezien de omvang van de bloedbaden was de Israëlische reactie massaal. Hamas, verscholen in een uitgebreid netwerk van tunnels dat het hele grondgebied van Gaza

doorkruist (ook wel de "metro van Gaza" genoemd) en naar schatting 500-700 km lang is, gebruikte deze infrastructuur om zich te verplaatsen, wapens op te slaan en aanvallen te plannen. De tunnels, die soms onder scholen of ziekenhuizen liggen, hebben volgens sommige schattingen tot 40 % van de internationale hulp voor de burgerbevolking van Gaza opgeslokt.

Het Israëlische leger voerde eerst luchtaanvallen uit op raketlanceerplaatsen, waarna het een grondoffensief lanceerde met tienduizenden soldaten. De burgers van Gaza, die als menselijk schild werden gebruikt, kregen van Hamas geen toestemming om hun toevlucht te zoeken in de tunnels. Ze werden verplaatst naar de door het Israëlische leger aangekondigde gevechtszones en zagen hun levensomstandigheden extreem verslechteren. De menselijke tol in Gaza is zeer hoog: tienduizenden doden en gewonden, volgens het ministerie van Volksgezondheid van Gaza, terwijl humanitaire hulp de bevolking nauwelijks bereikt.

Naast deze oorlog van ongekende gewelddadigheid is er ook nog een langdurige gijzelingscrisis. Hamas had 251 mensen ontvoerd, waaronder Israëlische burgers (Joden, Arabieren en Bedoeïenen), soldaten en buitenlandse werknemers. Sommigen waren al dood toen ze werden ontvoerd, anderen zijn tijdens hun gevangenschap omgekomen door gebrek aan medische zorg of als gevolg van mishandeling, marteling of seksueel geweld. In verschillende fasen vond een uitwisseling plaats van gijzelaars tegen Palestijnse gevangenen (die telkens in groter aantal waren dan de gijzelaars), waardoor het aantal vrijgelaten of teruggegeven gijzelaars op 192 kwam (levend of dood). In april 2025 worden nog 59 personen vastgehouden, van wie er ongeveer dertig waarschijnlijk zijn overleden.

Getuigenissen van voormalige gijzelaars die begin 2025 zijn vrijgelaten, maken melding van extreem zware detentieomstandigheden. Sommigen beweren dat ze in de straten van Gaza een voedselsituatie hebben waargenomen die in tegenspraak is met de berichten over schaarste die door Hamas worden verspreid, wat doet vermoeden dat de humanitaire hulp gedeeltelijk door Palestijnse gewapende groeperingen is misbruikt.

Sinds 8 oktober 2023 heeft het conflict zich over de hele regio uitgebreid. Israël wordt geconfronteerd met aanvallen van Hezbollah vanuit Libanon en van de Houthis vanuit Jemen, allemaal bondgenoten van Hamas en gesteund door Iran, dat zelf in april 2024 een directe aanval op Israël heeft uitgevoerd. In het noorden van Israël, een regio die door Hezbollah wordt aangevallen, moesten 80.000 mensen worden geëvacueerd voordat het Israëlische leger in Libanon ingreep om een einde te maken aan de beschietingen door deze gewapende groepering.

De oorlog had ook grote internationale gevolgen. Terwijl de beelden van de gruweldaden van 7 oktober de wereld rondgingen, braken in verschillende landen demonstraties uit ter ondersteuning van Hamas. Onder het mom van antizionisme werden in sommige toespraken ter ondersteuning van de "Palestijnse zaak" de misdaden van Hamas en zijn bondgenoten ontkend of gerelativeerd, waarbij Israëli's, zionisten en Joden op één lijn

werden gesteld. Dit leidde tot een golf van antisemitische acties tegen Joodse personen en plaatsen over de hele wereld.

Kaarten C17, C18, C19

2. Is het Israëlisch-Palestijnse conflict politiek of religieus van aard?

Aan het begin van de 19e eeuw maakte Palestina deel uit van het Ottomaanse Rijk. Het Israëlisch-Palestijnse conflict was aanvankelijk politiek van aard en hield verband met de komst van Joodse immigranten en de vrees van de Arabieren om onteigend te worden. Het onderscheid tussen politieke en religieuze macht was vaag en onder invloed van de grootmoefi van Jeruzalem kreeg het conflict een religieuze dimensie. De oprichting van Israël in 1948, gebaseerd op het principe van gelijkheid, had moeite om alle minderheden te integreren. Vandaag de dag bemoeilijken zowel in Israël als in de Palestijnse gebieden identitaire eisen en religieus extremisme de vredesinspanningen tussen beide partijen.

Voor ons, westerlingen, is wat we 'politieke macht' noemen de macht om wetten of regels uit te vaardigen die gelden voor alle burgers van een bepaald gebied, en wat we 'religieuze macht' noemen is de macht om wetten of regels vast te stellen die alleen gelden voor de gelovigen van een bepaalde religie.

Aan het begin van de 19e eeuw maakte Palestina (naam gegeven door de Romeinen) deel uit van een reeks gebieden genaamd '*Bilad al Cham*' (Syrië, Libanon, Israël en Jordanië) van het Ottomaanse Rijk. In het Westen werd Palestina toen gewoonlijk 'Zuid-Syrië' of 'het Heilige Land' genoemd en door de Joden '*Eretz Israël*' (het land Israël in het Hebreeuws). De politieke organisatie was een klanstructuur en werd voornamelijk bepaald door economische macht en religie.

Het Israëlisch-Palestijnse conflict was aanvankelijk vooral een politiek conflict. De Arabische inwoners van Palestina zagen de komst van Joodse immigranten vanaf het einde van de 19e eeuw als een bedreiging. Het waren de beter opgeleide Arabisch-christelijke elites die de eerste opstanden tegen de Joodse nederzettingen aanwakkerden. Het land dat aan de Joden werd verkocht, was eigendom van grote Turkse en Arabische landeigenaren, maar de Arabische pachters die er werkten, voelden zich door de Joden, die het land zelf wilden bewerken, van "hun land" beroofd.

Anderzijds maakten moslims van oudsher geen onderscheid tussen politiek en religie. Joden waren onderworpen aan de *dhimma*, die hen een lagere burgerstatus verleende. De afschaffing van de *dhimma* door de Ottomaanse autoriteiten in het midden van de 19e eeuw, waardoor Joden plotseling een meer gelijkwaardige status kregen, werd door moslims in veel door de Ottomanen geregeerde landen als zeer onprettig ervaren.

De zionistische Joden die aan het einde van de 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw vanuit Europa naar Palestina emigreerden, verschilden van de Joden die al in de regio (vooral in Jeruzalem) aanwezig waren. De zionistische Joden waren veel minder religieus en streefden vooral naar nationale emancipatie, zoals blijkt uit de Balfour-verklaring die de zionistische beweging van de Britten had verkregen en waarin stond dat zij "welwillend stond tegenover de oprichting van een nationaal tehuis voor het Joodse volk in Palestina".

De grootmoefiti van Jeruzalem, die de Arabieren vertegenwoordigt bij het mandaatbestuur, probeert het conflict op religieus vlak te brengen door zich op te werpen als verdediger van de heilige plaatsen van de moslims (verzameld op de Tempelberg/Esplanade der Moskeeën) tegenover de Joden die hun toegang tot de Klaagmuur verdedigen. Dit leidt tot rellen en de moord op Joden in Hebron in 1929. Voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog schaart de grootmoefiti zich aan de zijde van nazi-Duitsland en verblijft hij in Berlijn.

Omdat Groot-Brittannië er niet in slaagt vrede te stichten tussen de Joodse en Arabische gemeenschappen in het mandaatgebied Palestina, keurt de VN op 27 november 1947 een plan goed om Palestina in twee staten te verdelen. Op 14 mei 1948 werd de staat Israël opgericht. In de onafhankelijkheidsverklaring van de nieuwe staat werd bepaald dat deze "volledige sociale en politieke gelijkheid zou verlenen aan al zijn burgers, zonder onderscheid naar ras, geloof of geslacht", een ideaal dat in de politieke realiteit moeilijk te verwezenlijken is. Gelijkheid in rechten tussen alle burgers bestaat wel degelijk. Deze principiële gelijkheid is recentelijk onder druk komen te staan, met name door de goedkeuring van een wet in 2018 waarin Israël wordt uitgeroepen tot de natiestaat van het Joodse volk. Opgemerkt moet worden dat de leden van religieuze minderheden, hoewel zij bereid zijn in een Joodse staat te leven, erkenning van hun culturele, religieuze en taalkundige eigenheid eisen. Anderzijds blijven er sociaaleconomische ongelijkheden en discriminatie bestaan ten aanzien van niet-Joodse Israëlishche burgers, die toch bijna 20 % van de totale Israëlishche bevolking uitmaken, maar hun situatie is sinds 1948 aanzienlijk verbeterd wat betreft hun aantal in het hoger onderwijs of als werknemers in de openbare dienst.

De laatste jaren mengen radicale religieuzen, zowel joden (religieuze partijen die deel uitmaken van de Israëlishche regering) als moslims (Hamas, Islamitische Jihad ...), zich echter steeds meer in het conflict, wat in combinatie met nationalisme een vredesakkoord steeds moeilijker maakt, althans in de huidige situatie.

3. Wat betekent "het importeren van het conflict" waarover de media spreken?

Sinds 7 oktober 2023 heeft het conflict tussen Israël en Hamas een grote impact gehad op België en geleid tot een mediastorm en politieke onrust. Het conflict wordt geïnstrumentaliseerd en overschaduwde de nationale kwesties. Het verdeelt de samenleving, met name op sociale media en in scholen en universiteiten, waar de spanningen en druk zijn toegenomen. De vrijheid van meningsuiting werd aangevoerd om demonstraties en petitie te rechtvaardigen, soms ten koste van het academische klimaat. Een van de ernstige gevolgen is de explosieve toename van antisemitisme, waardoor de meerderheid van de Belgische Joden zich steeds onveilig voelt.

Het importeren van een conflict komt neer op het ontstaan van onrust in een bepaald land als reactie op een conflict dat elders is ontstaan en geen verband houdt met de situatie in dat land. Dit kan worden verergerd door de mogelijke versterking ervan door de audiovisuele media, de geschreven pers en de sociale media.

In het kader dat ons interesseert, gaat het sinds 7 oktober 2023 om de import van het Israëlisch-Palestijnse conflict (of beter gezegd het conflict tussen Israël en Hamas, dat recentelijk werd omschreven als de "oorlog in Gaza") in tal van westerse landen en in het bijzonder in België. De hoeveelheid informatie over de gevechtszones is op een volstrekt ongebruikelijke manier toegenomen. Dag na dag, uur na uur, hebben we via talrijke kanalen informatie over dit specifieke onderwerp ontvangen, informatie die niet altijd geverifieerd was en soms zelfs onjuist was.

Tijdens de verkiezingsperiode van 2024 in België hebben de meeste partijen die meedongen aan de verkiezingen dit conflict gebruikt als een overdreven campagne argument dat geen antwoord bood op de belangrijkste bezorgdheden van de kiezers en cruciale thema's overschaduwde, zoals de specifieke maatschappelijke problemen in België, reflecties over de gevolgen van de klimaatverandering of andere wereldwijde conflicten die evenveel of zelfs meer menselijk leed veroorzaken (de systematische vervolging van de Oeigoeren in China, de burgeroorlog in Soedan, die in Jemen, de oorlog in Oekraïne...).

Het Israëlisch-Palestijnse conflict is een dagelijkse bron van partijpolitieke discussies geworden, zowel in het openbaar als op sociale media, en is nog steeds het onderwerp van sterke en vaak irrationele standpunten, waardoor het communautaire activisme wordt versterkt. Er vinden steunbetuigingen plaats voor de ene partij, terwijl andere betogingen worden gehouden voor de andere partij.

In sommige scholen, zelfs basisscholen, worden leerlingen door hun klasgenoten gedwongen om een standpunt in te nemen over dit conflict, waar ze weinig van afweten. Ter ondersteuning van de Palestijnse zaak, en zelfs van Hamas, hebben we soms niet erg

vreedzame bezettingen van universiteiten gezien, niet alleen door studenten. Petities van studenten en professoren hebben de rectoren gedwongen om met hen in het reine te komen, in naam van de vrijheid van meningsuiting.

Het meest schadelijke en nadelige gevolg hiervan is de toename van uitingen van afwijzing en haat jegens Joden in België, die kunnen worden omschreven als ongegeneerd en gewelddadig antisemitisme. In een enquête die op 8 juli 2024 in de krant *Le Soir* verscheen, verklaarden 8 op de 10 Belgische Joden hoezeer hun dagelijks leven sinds 7 oktober 2023 is ondermijnd. Joden worden in zekere zin collectief verantwoordelijk gehouden voor de oorlog in Gaza.

Brussel en Antwerpen, waar een grote Joodse gemeenschap woont, worden sinds 7 oktober 2023 het meest getroffen door een heropleving van antisemitisme. UNIA, de onafhankelijke overheidsinstantie die discriminatie bestrijdt, constateert een duidelijke toename van het aantal antisemitische incidenten dat tussen 7 oktober en 31 december 2023 is gemeld. Het aantal incidenten is 30 keer zo hoog als in dezelfde periode in 2022. "Antisémitisme.be" constateert een toename van 250 % van het aantal antisemitische incidenten.

Duizenden beledigende graffiti tegen Joden verschenen op straatmeubilair, muren en gevels van huizen waar Joden wonen. Graven op Joodse begraafplaatsen werden geschonden, evenals "stenen ter nagedachtenis aan de Shoah" (meestal in de stoep ingebed met de naam van een slachtoffer van het nazisme); Er werden beledigingen geuit tegen Joodse burgers en er vonden verbale confrontaties plaats, soms gepaard gaande met fysiek geweld: zo werd de covoorzitter van de Unie van Joodse Studenten in België in mei 2024 op de campus van de Vrije Universiteit Brussel gewelddadig aangevallen en worden andere studenten regelmatig lastiggevallen. Tijdens de jaarlijkse demonstratie voor vrouwenrechten op 8 maart 2024 in Brussel werden demonstranten die alle vrouwen, inclusief Israëliische vrouwen, wilden betrekken bij de veroordeling van verkrachtingen, uitgescholden voor "zionisten", op zeer dreigende wijze omsingeld en moesten zij besluiten de stoet te verlaten (dezelfde incidenten deden zich opnieuw voor in 2025).

Door de import van het conflict zijn Belgische Joden huiverig geworden om hun identiteit te tonen.

4. Hoe wordt het begrip genocide in het huidige debat beargumenteerd?

De term 'genocide' werd in 1943 gecreëerd en in 1948 juridisch erkend. Hij verwijst naar de intentie om een nationale, etnische, raciale of religieuze groep geheel of gedeeltelijk te vernietigen. Historische voorbeelden zijn onder meer de moordpartijen op de Armeniërs, de Europese Joden en de Tutsi's in Rwanda. Wat de oorlog in Gaza betreft, heeft het Internationaal Gerechtshof de beschuldiging van genocide tegen Israël niet aanvaard, maar heeft het Israël opgeroepen om dergelijke daden te voorkomen en humanitaire hulp te bieden. De oorlog die Israël voert, is gericht tegen Hamas, niet tegen burgers, ondanks de zware verliezen aan mensenlevens en de internationale kritiek.

De term werd in 1943 bedacht door Raphaël Lemkin, een Joodse jurist uit Polen wiens familie grotendeels omkwam tijdens de Holocaust. De term werd voor het eerst gebruikt in een officieel document in 1945, in de aanklacht tegen nazi-oorlogsmisdadigers in Neurenberg, maar het tribunaal van Neurenberg gaf de voorkeur aan andere aanklachten, zoals "oorlogsmisdaden" en "misdaden tegen de menselijkheid". Pas in 1948 werd de term genocide opgenomen in het vocabulaire van het internationaal recht. Tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 9 december 1948 keurde deze unaniem de resolutie van het "Verdrag ter voorkoming en bestraffing van genocide" goed.

Genocide is een weloverwogen, opzettelijke, voorbedachte en systematische misdaad met als doel "een nationale, etnische, raciale of religieuze groep geheel of gedeeltelijk te vernietigen".

Dit woord, gevormd uit de Griekse stam *genos*- "ras" en het achtervoegsel "-cide" afkomstig van het Latijnse werkwoord *caedere* "doden", betekent de geplande of systematisch georganiseerde uitroeiing van een volk, de uitroeiing van mensen vanwege hun lidmaatschap van een specifieke etnische of religieuze groep.

Het is de intentie, gevolgd door het besluit, om een aanzienlijk deel van het doelvolk fysiek uit te roeien, die bepaalt wat genocide is, zonder enige bereidheid tot onderhandelen of mogelijkheid tot een wapenstilstand.

Bij genocide gaat het minder om aantallen dan om proporties. In 1904 vermoordden de Duitsers in Namibië, toen een Duitse kolonie, 65.000 Herero's, oftewel 80 % van de totale bevolking van deze etnische groep, die tot dan toe de meerderheid vormde. Nog een aanzienlijk deel: in 1915 werd 80 % van de Armeniërs vermoord door de Jonge Turken. Vandaag de dag zijn er nog 60.000 Armeniërs in Turkije, tegenover twee miljoen in 1914. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd 85 % van de Joden in het bezettingsgebied van de nazi's vermoord. In 1994 werd 84 % van de Tutsi-bevolking in Rwanda uitgeroeid.

Hoe zit het met Gaza? Na de bloedbaden die Hamas op 7 oktober 2023 in het zuiden van Israël heeft aangericht, is Israël de Gazastrook binnengevallen. Het Internationaal

Gerechtshof (ICJ), dat door Zuid-Afrika was ingeschakeld in verband met een aanklacht wegens genocide in Gaza, heeft in januari 2024 een uitspraak gedaan. In deze uitspraak wordt Israël op geen enkel moment beschuldigd van genocide. Israël wordt verzocht om mogelijke "daden van genocide" te voorkomen en "onmiddellijk maatregelen te nemen" om "humanitaire hulp aan de burgerbevolking" mogelijk te maken. Deze uitspraak is gedaan om de bevolking van Gaza te beschermen tegen de aanhoudende Israëlische bombardementen, met name vóór de inval van het Israëlische leger. Het gaat hier om een gewapend conflict tussen het Israëlische leger en Hamas, en niet tegen de Palestijnse burgerbevolking, en de primaire verantwoordelijkheid voor dit conflict ligt bij deze overbepende terroristische militie (bloedbaden van 7 oktober). Ondanks de brutaliteit van zijn aanvallen probeert Israël het aantal burgerslachtoffers in één van de dichtstbevolkte regio's ter wereld tot een minimum te beperken.

Het Israëlische leger heeft er in de overgrote meerderheid van de gevallen voor gezorgd dat burgers werden gewaarschuwd voor geplande aanvallen, terwijl de milities van Hamas burgers beletten te vluchten of hun toevlucht te zoeken in de tunnels waar zij zelf schuilden. En toen er humanitaire hulp naar het gebied kon worden gestuurd, werd deze grotendeels (en wordt nog steeds) door de milities van Hamas achtergehouden.

Waar zou dan de intentie tot genocide van Israël liggen, terwijl tijdens de oorlog een wapenstilstand werd afgekondigd om een vaccinatiecampagne voor kinderen in Gaza mogelijk te maken tijdens de polio-epidemie?

5. Is Israël een koloniale staat? Wat zeggen de feiten?

De staat Israël wordt door een deel van de moslimwereld als onwettig beschouwd, omdat Palestina als een heilige grond van de islam wordt gezien.

De oprichting van de staat Israël was een politiek project dat gericht was op de vestiging van een Joods nationaal tehuis en dat bij de Arabieren tot onrust leidde. Na 1948 en de oorlog van 1967 bezette Israël nieuwe gebieden. In de Oslo-akkoorden werd de Palestijnse Autoriteit erkend, maar de Israëlische nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever bleven zich uitbreiden. Deze kolonisatie brengt de oprichting van een Palestijnse staat in gevaar, hoewel een terugtrekking nog steeds mogelijk is.

De staat Israël wordt door de meeste moslims en een deel van de internationale opinie als onwettig beschouwd. Hij wordt zelfs als koloniaal veroordeeld en vergeleken met de invasie tijdens de kruistochten. Voor veel moslims in de wereld is het onaanvaardbaar dat een niet-moslimstaat, en bovendien een Joodse staat, zijn soevereiniteit uitoefent over een "islamitisch gebied" en over Jeruzalem (in het Arabisch Al-Qods genoemd), de derde heilige plaats van de islam.

Er was geen koloniale ambitie voorafgaand aan de oprichting van de staat Israël. Elke kolonie veronderstelt het bestaan van een metropool, maar de Joden hadden die niet. Degenen die zich in de 19e en 20e eeuw in Palestina vestigden, waren niet van plan om arbeidskrachten of eventuele lokale natuurlijke rijkdommen uit te buiten. Het politieke project dat deze nieuwkomers bezielde, namelijk de oprichting van een Joods thuisland, baarde de inheemse bevolking van Palestina echter terecht zorgen (zie *"Wie woonde er in Palestina en wie regeerde het tot het einde van de Eerste Wereldoorlog?"* - V7).

Al snel ontstonden er conflicten tussen Joden en Arabieren. Deze conflicten werden tijdens het Britse mandaat steeds heviger, totdat Israël in 1948 werd opgericht. Dit werd onmiddellijk gevolgd door een oorlog die vijf Arabische staten en Palestijnse milities aan Israël verklaarden. Hun nederlaag leidde tot de annexatie van de Westelijke Jordaanoever en Oost-Jeruzalem door Transjordanië, terwijl de Gazastrook onder Egyptisch bestuur kwam tot de Zesdaagse Oorlog (in 1967), die door Egypte werd uitgelokt met de steun van Syrië en Jordanië. Na afloop van deze oorlog worden deze gebieden bezet door Israël en wordt Jeruzalem herenigd en geannexeerd. De ultranationalistische religieuze beweging droomt dan van een "Groot-Israël", een Israël zoals het in de Bijbel wordt beschreven, terwijl de meerderheid van de Israëli's in die tijd de wens heeft om "de gebieden in ruil voor vrede" terug te geven.

De akkoorden van Oslo in 1993 leidden ertoe dat Israël de Palestijnse Autoriteit (met Yasser Arafat aan het hoofd) op de Westelijke Jordaanoever en in Gaza erkende. In 2005 trok Israël zich terug uit de Gazastrook en repatrieerde, soms met geweld, de 8.000 Joodse inwoners die zich daar sinds de oorlog van 1967 hadden gevestigd. De Gazastrook is formeel niet

langer bezet, maar blijft onder de militaire verantwoordelijkheid van Israël, dat samen met Egypte een blokkade oplegt sinds Hamas in 2007 de controle over de Gazastrook heeft overgenomen.

Op de Westelijke Jordaanoever echter, vooral sinds de komst van Israëlische regeringen die vijandig staan tegenover de Oslo-akkoorden, wordt het aan de Palestijnen toegewezen gebied steeds verder aangetast door Israëlische nederzettingen, die steeds talrijker worden en "kolonies" worden genoemd. De meeste Israëli's die zich daar hebben gevestigd, deden dat in eerste instantie om economische redenen, met instemming van de regering, in agglomeraties die waren gebouwd in de buurt van de "groene lijn" (die sinds 1949 de grens tussen Israël en de Westelijke Jordaanoever markeert) en die het voorwerp konden zijn van een grondruil met de Palestijnen. Andere nederzettingen, die door religieuze gemeenschappen zijn gesticht, hebben zich vervolgens over de hele Westelijke Jordaanoever verspreid, vaak op illegale wijze. Eenmaal gesticht, werden ze echter door opeenvolgende regeringen erkend en worden ze zelfs door de huidige regering aangemoedigd. Voor religieuze nationalistische Joden gaat het om het heroveren van een land dat zij als heilig beschouwen. Deze situatie is duidelijk een vorm van kolonialisme. De Joodse bevolking van de Westelijke Jordaanoever, die nog steeds een minderheid vormt, geniet de bescherming van het leger en de aandacht van de Israëlische overheid, terwijl de Palestijnse bevolking, die de meerderheid vormt, in haar bewegingsvrijheid wordt beperkt door de toename van het aantal wegversperringen die zijn opgezet om de veiligheid van de kolonisten en Israël te waarborgen. Er zijn nieuwe wegen aangelegd om het verkeer van de (steeds talrijker wordende) kolonisten die in Jeruzalem werken te vergemakkelijken. Deze wegen zijn uitsluitend voor hen gereserveerd. Langs de groene lijn is een veiligheidsbarrière opgericht, die op sommige plaatsen het bezette gebied overschrijdt om Joodse nederzettingen bij Israël te voegen (dit zou het grondgebied van de toekomstige Palestijnse staat evenredig verkleinen, indien een oppervlakte gelijk aan het grondgebied van deze nederzettingen, die zich momenteel op Israëlisch grondgebied bevinden, niet in ruil aan de Palestijnen zou worden afgestaan).

De verspreiding van de nederzettingen verbreekt echter de territoriale continuïteit en heeft de neiging om de gebieden waar de Palestijnen wonen in echte enclaves te veranderen, waardoor de oprichting van een onafhankelijke Palestijnse staat volstrekt onmogelijk dreigt te worden. Het gevoel van een geleidelijke en dagelijkse invasie is onder de Palestijnse bevolking toegenomen. Bovendien zijn de kolonisten op de Westelijke Jordaanoever vandaag de dag vertegenwoordigd in de regering en streven zij naar een volledige annexatie door Israël van het gebied dat zij Judea en Samaria noemen, wat volledig in strijd is met de tweestatenoplossing.

Aangezien de meeste Joodse nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever dicht bij de grenzen van de staat Israël (de groene lijn) liggen, zou de ontruiming van de nederzettingen in het binnenland van de Westelijke Jordaanoever heel goed mogelijk zijn, zoals overigens ook was voorzien in de akkoorden van Taba.

(Zie de vraag "Wat houden de Oslo-akkoorden in?" - V11 en "Welke pogingen en vooruitzichten zijn er voor een tweestatenoplossing?" - V12)

6. Het begrip apartheid toegepast op Israël: debat en implicaties

De Zuid-Afrikaanse apartheid (1948-1991) was een regime van rassensegregatie dat door de VN als misdaad werd erkend. Israël wordt soms beschuldigd van apartheid, met name sinds de conferentie van Durban in 2001, vanwege de situatie van de Palestijnen. Israëlische Arabieren hebben echter volledige burgerrechten: stemrecht, openbare functies, diverse beroepen. De wet van 2018 inzake de natiestaat, die zelfbeschikking voorbehoudt aan alleen Joden en binnen het land bekritiseerd wordt, vormt echter een gevaar voor de democratie in Israël. In de bezette Westelijke Jordaanoever doen de verschillen in rechten en de scheiding van de bevolkingsgroepen denken aan bepaalde aspecten van apartheid, hoewel deze niet van toepassing zijn binnen Israël zelf.

Apartheid is de naam die wordt gegeven aan het beleid van rassenscheiding dat in Zuid-Afrika door de blanke minderheid tegen de zwarte meerderheid werd gevoerd. Alleen blanken genieten de garanties van een democratisch regime.

Apartheid is een beleid van "gescheiden ontwikkeling" dat bevolkingsgroepen op basis van raciale of etnische criteria in bepaalde geografische gebieden treft.

Wat is het nut van een apartheidsregime, behalve dan dat het een minderheid (10 % blanken in Zuid-Afrika) in staat stelt controle uit te oefenen over een meerderheidsbevolking die voor 90 % bestaat uit zwarten, mensen "van kleur", mensen van Indiase en Aziatische afkomst, door hen met name het stemrecht te ontfangen? Israël heeft geen behoefte aan een dergelijk systeem, aangezien zijn burgers van Joodse afkomst een ruime meerderheid vormen (80%).

Onder de apartheid in Zuid-Afrika werd elk detail van het leven door de wet gediscrimineerd. Zwarte Zuid-Afrikanen hadden geen stemrecht. Hun huidskleur bepaalde waar zij mochten wonen, werken, naar school gaan, naar welk ziekenhuis zij mochten gaan en welk vervoer zij mochten gebruiken. Hetzelfde gold voor parken, stranden, theaters, enz.

Op 30 november 1973 heeft de Algemene Vergadering van de VN apartheid als misdaad aangemerkt door het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning en bestraffing van het misdrijf apartheid aan te nemen. Apartheid werd in 1948 in Zuid-Afrika ingevoerd en in 1991 afgeschaft.

Waarom wordt er in verband met Israël over "apartheid" gesproken?

Op 10 november 1975 werd resolutie 3379, waarin 'zionisme gelijkgesteld werd aan een vorm van rassendiscriminatie', ondanks de controverse, aangenomen en geratificeerd door 75 staten.

Op 16 december 1991 besloot de Algemene Vergadering in resolutie 46/86 de conclusie in de resolutie van 1975, waarin zionisme werd gelijkgesteld aan een vorm van racisme en rassendiscriminatie, te schrappen.

Van 31 augustus tot 8 september 2001 vond in Durban, Zuid-Afrika, de derde wereldconferentie plaats die door de UNESCO werd georganiseerd tegen racisme, rassendiscriminatie, xenofobie en daarmee samenhangende onverdraagzaamheid. In de verklaring en het actieprogramma van Durban hebben de staten zich ertoe verbonden alle vormen van racisme te bestrijden en hebben zij ook erkend dat slavernij en slavenhandel misdaden tegen de menselijkheid zijn en bijdragen tot racisme.

Parallel aan deze UNESCO-conferentie kwam een forum van 6000 NGO's bijeen in Durban. In de definitieve versie van het door deze NGO's opgestelde document wordt Israël beschuldigd van "oorlogsmisdaden en genocide", wordt het bestempeld als een "racistische staat" en wordt opgeroepen om "alle maatregelen die tegen het apartheidsregime in Zuid-Afrika zijn genomen" op Israël toe te passen, waardoor de indruk wordt gewekt dat Israël een land is dat op rassenscheiding is gebaseerd. Jongeren met spandoeken met de tekst "*Apartheid is real*" delen een boek uit met de titel "*Israel, an apartheid State*".

De apartheid in Zuid-Afrika is echter op geen enkele wijze vergelijkbaar met de situatie in Israël. Israëlische Arabieren zijn volwaardige burgers van de staat Israël, met gelijke bescherming voor de wet en dezelfde rechten als hun Joodse medeburgers. Zij identificeren zich als "Palestijnse burgers van Israël" of "Israëlische Arabieren". Zij hebben stemrecht en zijn verkiesbaar. De natiestaat-wet die op 19 juli 2018 door de Knesset onder de regering-Netanyahu werd aangenomen, heeft deze gelijkheid echter afgezwakt: deze wet definieert Israël namelijk als de natiestaat van het Joodse volk en bepaalt dat "het recht op zelfbeschikking binnen de staat Israël uitsluitend voorbehouden is aan Joden". De wet verklaart ook het Hebreeuws tot enige staats taal. Het Arabisch blijft verplicht voor gebruik in overheidsdocumenten, in de Knesset (waar toespraken in het Arabisch mogen worden gehouden), in de rechtbanken en op openbare borden in gebieden met een aanzienlijke Arabische bevolking, overeenkomstig de wetgeving van vóór 2018 en de precedents van het Hooggerechtshof.

Toch werd bij de verkiezingen in maart 2015 de Arabische lijst, bestaande uit de communisten van de Joods-Arabische partij Hadash, de nationalistische van de Balad-partij en islamisten, de derde politieke kracht in het Israëlische parlement, met 13 zetels. Tijdens deze zittingsperiode is het budget voor Arabische gemeenten en wijken – die ongeveer 21 % van de bevolking vertegenwoordigen – gestegen van 7 % naar 13 % van de nationale begroting.

De Arabische gemeenschap versterkt haar intellectuele macht op tal van gebieden van de economische activiteit (zie de vraag "In welke omstandigheden leven de Israëlische Arabieren?" - V33).

Bovendien werd in 2005 een project voor een "intersectoraal lerarenprogramma" gelanceerd, waarbij Joodse leraren in Arabische scholen en Arabische leraren in Joodse scholen worden geplaatst. In het begin betrof dit zes leraren. Vandaag de dag zijn dat er 2500: 2000 Arabische leraren op Joodse scholen en 500 Joodse leraren op Arabische scholen.

Bijna 20% van de Joodse instellingen heeft Arabische leraren in dienst en 20% van de Arabische instellingen heeft Joodse leraren in dienst.

Sinds 1999 is er een Israëlische Arabier rechter in het hoogste gerechtshof van het land en sinds 2004 is er een andere permanent lid van het Hooggerechtshof. De hoofdchirurg van het Hadassah-ziekenhuis is een Israëlische Arabier en er werken talrijke Arabische artsen. Een Druze voerde het bevel over een brigade van het Israëlische leger totdat hij tijdens de oorlog tussen Israël en Hamas in Gaza werd gedood; tijdens de ramadan past het Israëlische leger de dienstroosters van zijn Bedoeïenen soldaten aan. Arabieren staan aan het hoofd van universitaire afdelingen. In 2021 telde de regering één Arabische minister.

In Israël zijn er Arabieren die zanger, romanschrijver, acteur of voetballer in het Israëlische team zijn. Arabische en Joodse baby's worden in dezelfde verloskamers geboren en worden door dezelfde artsen en verpleegkundigen verzorgd. Joden en Arabieren reizen in dezelfde treinen, taxi's en bussen. Universiteiten, theaters, bioscopen, stranden en restaurants staan open voor iedereen.

In de Westelijke Jordaanoever is de situatie echter anders. De Westelijke Jordaanoever, die sinds 1967 door Israël wordt bezet, is verdeeld in drie soorten gebieden: gebieden die geheel of gedeeltelijk door de Palestijnse Autoriteit worden bestuurd (zone A en B) en een zone die de Israëlische nederzettingen omvat en door het Israëlische leger wordt bestuurd en beschermd. Dit laatste gebied is niet aaneengesloten; de Israëlische nederzettingen liggen nu verspreid over het hele grondgebied van de Westelijke Jordaanoever. Deze situatie leidt tot een scheiding tussen de bevolkingsgroepen (met verschillende rechten voor elk van hen).

Er is geen apartheid in Israël, maar in de Westelijke Jordaanoever zijn wel kenmerken daarvan terug te vinden.

(Zie de vragen "Is Palestina een staat?" - V10 en "Is Israël een koloniale staat?" - V5)

7. Wie woonde er in Palestina en wie regeerde het tot het einde van de Eerste Wereldoorlog?

Het gebied dat de huidige gebieden van Israël, de Westelijke Jordaanoever en Gaza omvat, wordt sinds de oudheid bewoond door verschillende volkeren, waaronder de Hebreeën en de Filistijnen. Na de Romeinse verovering werd het in 135 n.Chr. omgedoopt tot Syria Palaestina, om de Joodse identiteit uit te wissen, en werden alle inwoners zonder onderscheid Palestijnen genoemd. Onder het Ottomaanse Rijk was Palestina geen afzonderlijke entiteit en vormden de Joden er een minderheid, die net als de christenen werd gediscrimineerd. Vanaf 1881 leidden golven van zionistische Joodse immigratie tot spanningen met de Arabieren in de regio. In 1914 telde de bevolking 720.000 inwoners, waaronder 80.000 Joden. Na de Eerste Wereldoorlog kwam de regio onder Brits mandaat.

Het gebied dat tegenwoordig Israël, de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook omvat, werd in de oudheid bewoond door verschillende volkeren, waaronder de Hebreeën en de Filistijnen. De Filistijnen, afkomstig uit het Egeïsche gebied, vestigden zich langs de Middellandse Zee, van het noorden van de huidige Gazastrook tot het zuiden van de huidige stad Tel Aviv. De Hebreeën, die aanvankelijk in stammen waren georganiseerd, verdeelden zich vervolgens over twee koninkrijken, dat van Samaria (of het koninkrijk Israël) en dat van Judea (waarvan de inwoners "Judeeërs" werden genoemd, de oorsprong van het woord 'Jood'). Rond de 9e eeuw v.Chr. werden deze twee koninkrijken samengevoegd tot één koninkrijk onder de naam Judea.

De Romeinen veroverden deze regio in 63 v.Chr. In 135 n.Chr. gaf keizer Hadrianus het koninkrijk Judea de naam *Syria Palaestina* om de naam van het gebied te ontdoen van zijn Joodse connotatie. Sindsdien worden alle inwoners van de regio aangeduid als Palestijnen, zonder verwijzing naar hun etnische of religieuze afkomst. Vóór de onafhankelijkheid van Israël werden ook de Joden aangeduid als Palestijnen. De belangrijkste krant, tegenwoordig *The Jerusalem Post*, heette toen *The Palestine Post*; het voetbalteam van Palestina bestond uitsluitend uit Joodse sporters.

De Joden werden onderdrukt door de Romeinen en zouden dat ook blijven tijdens de Byzantijnse periode (395-630). De Arabische veroveringen begonnen in 630, gevolgd door die van de kruisvaarders (1099-1291), die opnieuw gepaard gingen met vervolgingen en moordpartijen op Joden. De Mamelukken volgden de kruisvaarders op in 1291, waarna de Ottomanen in 1516 de regio veroverden. Ondanks periodes van welvaart vonden er bloedbaden plaats, niet door toedoen van de Ottomaanse autoriteiten, maar door de Arabische bevolking.

Onder het Ottomaanse Rijk omvat deze regio geen enkele administratieve eenheid of onderverdeling met de naam Palestina. De Joodse en christelijke inwoners, niet-moslims met een monotheïstische godsdienst (de "Mensen van het Boek"), leefden volgens de

dhimma, een soort contract dat hen bescherming bood op voorwaarde dat zij zich aan verschillende verplichtingen onderwierpen, met name op fiscaal gebied (exorbitante belastingen, bovenop een speciale hoofdbelasting) en op het gebied van kleding. Er werden hen nog tal van andere discriminaties opgelegd, tekenen van hun minderwaardigheid. Deze minderwaardige positie weerspiegelt de moeilijke acceptatie van Joden en christenen in islamitisch gebied.

Net als de Joden die afstammen van families die de regio nooit hadden verlaten, hadden sommige moslims die in Palestina woonden er zeer oude wortels. Anderen waren afstammelingen van immigranten; migratiebewegingen binnen het rijk, soms afgedwongen door de Ottomaanse autoriteiten, waren gebruikelijk, vaak met het oog op herbevolking. Zo kwamen er migranten uit Egypte, Syrië, Bosnië, nomadische en semi-nomadische Bedoeïenen-volken en Circassiërs van Kaukasische afkomst naar de regio.

In 1881 telde de regio ongeveer 470.000 inwoners, een overwegend islamitische (en landelijke) bevolking en 25.000 Joden (voornamelijk geconcentreerd in vier steden: Jeruzalem, Tiberias, Safed en Hebron). Aan het einde van de 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw vonden er immigratiegolven van Russische Joden plaats, als gevolg van ernstige pogroms. De Joodse bevolking van de regio was arm en leefde van de liefdadigheid van de Joodse gemeenschappen. Deze autochtone, zeer religieuze Joodse gemeenschap stond vijandig tegenover het seculiere en emancipatorische zionisme. De Arabieren verzetten zich tegen deze immigratiegolven. In landelijke gebieden braken eerst burenc conflicten uit tussen Joden en Arabieren. Deze conflicten werden verergerd door de wens van de nieuwkomers, gedreven door een collectivistisch ideaal, om zelf hun land te bewerken, waardoor de lokale boeren inkomsten misliepen.

In 1914 telde de regio ongeveer 720.000 inwoners, waaronder bijna 80.000 Joden.

Na de Eerste Wereldoorlog werd het Ottomaanse Rijk (bondgenoot van Duitsland) ontmanteld. De Volkenbond (de voorloper van de VN) verleende Frankrijk en Groot-Brittannië het mandaat om het grootste deel van het Midden-Oosten te besturen (Sykes-Picot-akkoorden). Van 1922 tot 1948 bestuurde Groot-Brittannië het gebied Palestina dat overeenkomt met de huidige gebieden van de staat Israël, de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook.

Kaarten C1, C2, C3, C4, C5, C6

8. Wat betekent het om Palestijn te zijn?

Een Palestijn is een inwoner van Palestina. Tegenwoordig verwijst 'Palestijn zijn' naar een nationale identiteit. Het betekent dat men behoort tot een Arabisch volk dat heeft gewoond of nog steeds woont op het grondgebied van het voormalige mandaatgebied Palestina.

Ten tijde van het Ottomaanse Rijk en vervolgens het Britse mandaat werd het gebied dat sinds de Romeinen Palestina werd genoemd, bevolkt door Arabische moslims, Arabische christenen, Joden, Druzen, Bedoeïenen en andere minderheden, die allemaal als Palestijnen werden aangeduid.

Na het door de VN in 1947 aangenomen plan voor de verdeling van het mandaatgebied Palestina zouden twee staten worden opgericht, een Joodse en een Arabische. De staat voor het Joodse volk werd in 1948 daadwerkelijk opgericht en kreeg de naam Israël. De staat voor de Palestijnse Arabieren kwam er niet, vanwege de Arabische weigering en de oorlog die tegen de nieuwe Joodse staat werd gevoerd en verloren.

Ongeveer 750.000 Palestijnse Arabieren vluchtten of werden uit hun gebied verdreven. De helft vertrok naar wat er nog over was van Palestina (de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever). De andere helft zocht zijn toevlucht in de naburige Arabische landen, die hen in kampen onderbrachten (behalve in Jordanië) en weigerden hen ook maar enig recht toe te kennen (voornamelijk Syrië, Libanon, Egypte en Irak).

(Zie de vraag "Wat is de Nakba?" - V15)

Tijdens de opeenvolgende oorlogen tussen Israël en zijn buurlanden, en vooral vanaf 1967, ontstond er een Palestijns nationaal bewustzijn rond het recht op zelfbeschikking van dit volk en de oprichting van een soevereine Palestijnse staat op het hele grondgebied van het mandaatgebied Palestina. Tot op heden is er nog geen akkoord bereikt over de grenzen van deze staat, hoewel sommige landen officieel het bestaan van een Palestijnse staat hebben erkend die de gebieden van Gaza en de Westelijke Jordaanoever omvat.

9. Hoe is het Palestijnse nationalisme ontstaan?

Sinds de 7e eeuw is Palestina overwegend Arabisch-islamitisch, met christelijke en Joodse minderheden. Het nationalisme zelf blijft gericht op "Groot-Syrië". De komst van Joodse immigranten vanaf 1881 veroorzaakt spanningen, met name in verband met land. Amin al-Husseini, die in 1920 door de Britten tot grootmoefiti werd benoemd, richtte een beweging tegen het zionisme op, islamiseerde deze en leidde de opstand van 1936. Hij zocht toenadering tot nazi-Duitsland en riep op tot een jihad tegen de Joden. Hij bleef tot 1948 een invloedrijke figuur.

Sinds de 7e eeuw, toen de islam ontstond, trokken de Arabieren eropuit om nieuwe gebieden te veroveren. De bevolking van de regio Palestina raakte grotendeels doordrongen van de Arabisch-islamitische cultuur. In de loop der tijd werd de islam de meerderheidsgodsdienst. Er waren echter ook andere minderheden aanwezig, met name christenen, die tot de 20e eeuw in bepaalde gebieden de meerderheid vormden, en niet te vergeten de ononderbroken aanwezigheid van Joden. Tot aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog maakte het Midden-Oosten deel uit van het Ottomaanse Rijk en streefde het naar onafhankelijkheid. Er ontstaat weliswaar een nationalisme in de regio Palestina, maar dat nationalisme is eerder gericht op Syrië (er wordt dan gedacht aan een "Groot-Syrië" dat ook Palestina zou omvatten).

In een beperkte kring beginnen geschoolde stedelingen echter een gevoel te ontwikkelen dat lijkt op een Palestijnse identiteit. De komst van Joodse immigranten uit Rusland in 1881 leidde tot een eerste officieel protest, voornamelijk vanwege economische concurrentie: vooraanstaande Arabieren uit Jeruzalem vroegen de grootvizier in Istanbul om Joodse immigratie en de verkoop van land aan Joodse kopers te verbieden.

Alle door de Joden verworven gronden werden legaal gekocht van hun rechtmatige eigenaars, of het nu Turken of Arabieren waren, en betaald tegen de overeengekomen prijs. In de allereerste jaren betrof 72 % van deze aankopen domeingrond en eigendommen van de orthodoxe kerk of van buitenlandse bedrijven en welgestelde zakenlieden die niet ter plaatse woonden. Door de verkoop moesten de Arabische boeren echter afzien van de exploitatie van de grond waaruit zij een schamel inkomen haalden. De nieuwe Joodse immigranten, voornamelijk uit Rusland, hadden een collectivistisch ideaal en wilden het land zelf bewerken. De Arabische pachtboeren kwamen dus zonder werk te zitten.

Na de revolutie van de Jonge Turken in 1908 (die de eenheid van de moslimwereld wilden doorbreken) wordt een campagne van Palestijnse Arabische opstanden door de lokale pers verspreid, wat het nationalistische bewustzijn versterkt, maar dit is nog steeds gericht op Syrië. De spanningen tussen Joodse landarbeiders en Arabische boeren lopen hoog op. Er volgen intercommunale rellen, die soms zeer gewelddadig zijn. In 1920 verschijnen de eerste Palestijnse nationalistische eisen: tijdens het 2e Syrische Algemene Congres in Damascus

wordt Palestina niet langer gedefinieerd als "Zuid-Syrië". Amin al-Husseini, afkomstig uit een grote en invloedrijke Palestijns-Arabische familie, neemt dat jaar deel aan de oprichting van de "Algemene Palestijns-Arabische Vereniging", die de belangen van de Palestijnse Arabieren behartigt en de zionisten afwijst.

Kort daarna werd hij grootmoefti, dat wil zeggen de hoogste religieuze autoriteit in Palestina. Deze functie bestond tot dan toe niet in het mandaatgebied Palestina, maar werd door de Britten in het leven geroepen voor Amin al-Husseini. Onder zijn leiding kreeg de Palestijnse nationalistische zaak een islamitisch karakter. In 1936 leidde hij de grote Palestijnse opstand tegen de Britse autoriteiten, die als te pro-zionistisch werden beschouwd. Deze opstand werd echter door de Britten neergeslagen. Al-Husseini besloot toen zich te wenden tot nazi-Duitsland, waarmee hij een diepgeworteld antisemitisme deelde. Als gast van Hitler, die hij in 1941 ontmoet, roept hij gedurende de hele oorlog vanuit Berlijn op tot een wereldwijde jihad tegen de Joden. Na de nederlaag van de nazi's, gezocht door het internationale gerecht, vlucht hij naar Caïro met de steun van de Moslimbroederschap. Tijdens de oorlog van 1948 stond hij aan het hoofd van een kortstondige Palestijnse regering die onder Egyptische leiding in Gaza was gevestigd.

10. Is Palestina een staat?

De staat Palestina heeft nooit als soevereine staat bestaan. Na de Arabische afwijzing van het VN-verdelingsplan in 1947 leidde de oprichting van Israël in 1948 tot een oorlog en de uittocht van de Palestijnen. De PLO, onder leiding van Yasser Arafat, schakelde over van een gewapende strijd naar een diplomatieke strategie en riep in 1988 symbolisch de staat Palestina uit. De Oslo-akkoorden (1993) leidden tot de oprichting van een Palestijnse Autoriteit, zonder echte soevereiniteit. Ondanks internationale erkenning heeft Palestina geen vastgestelde grenzen, geen leger en geen volledige autonomie, waardoor het geen soevereine staat kan zijn.

Hoewel verschillende staten de staat Palestina hebben erkend, heeft deze nooit bestaan en bestaat deze (nog) niet als soevereine staat.

Op 25 april 1920, na afloop van de Eerste Wereldoorlog en de nederlaag van Duitsland en zijn bondgenoten, waaronder het Ottomaanse Rijk, kende de conferentie van San Remo het Verenigd Koninkrijk een mandaat toe over Palestina, dat het tot 1948 zou besturen. Geconfronteerd met het geweld tussen Palestijnse Arabieren en Joden, stelde de Britse Peel-commissie in 1937 een eerste plan voor om Palestina te verdelen tussen een Arabische staat en een Joodse staat, een plan dat door de Arabieren werd verworpen, maar door de zionisten met tegenzin werd aanvaard. Dit plan beperkte de Joodse staat tot 20% van het mandaatgebied Palestina.

Vanaf 1945 begon de zionistische beweging een gewapende strijd tegen de Britse troepen in Palestina, met als doel Groot-Brittannië te dwingen zijn belofte na te komen om een Joodse nationale thuisbasis te creëren (Balfour-verklaring). Geconfronteerd met het geweld besloot Groot-Brittannië het lot van Palestina aan de Verenigde Naties toe te vertrouwen. Op 29 november 1947 stemt de VN met resolutie 181 voor de verdeling van het mandaatgebied Palestina tussen een Arabische staat (en geen Palestijnse staat in de huidige betekenis) en een Joodse staat, wat opnieuw door de Arabische partij wordt afgewezen. In overeenstemming met het besluit van de VN kondigt het Verenigd Koninkrijk zijn terugtrekking aan op 15 mei 1948. Palestijnse milities, gesteund door vijf Arabische legers, vallen de aan de Joden toegewezen gebieden aan: het is een nederlaag (de ramp, de Nakba). In 1949 wordt een wapenstilstand gesloten.

In 1959 richten Yasser Arafat en zijn aanhangers de Fatah op met als doel "het hele Palestijnse grondgebied te bevrijden van de zionistische entiteit" door middel van gewapende strijd. In 1964 richt de Arabische Liga de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) op.

Na de Zesdaagse Oorlog in 1967 bezet Israël onder meer de Westelijke Jordaanoever en Gaza. Op 1 september van dat jaar nemen de verslagen partijen van de Zesdaagse Oorlog en hun bondgenoten, Egypte, Syrië, Jordanië, Libanon, Irak, Marokko, Algerije, Koeweit en

Soedan, in Khartoem de zogenaamde "drie nee's"-resolutie aan: nee tegen vrede met Israël, nee tegen erkenning van Israël, nee tegen onderhandelingen met Israël.

Na de nederlaag van de Arabische legers neemt Yasser Arafat in 1969 de leiding van de PLO over en wordt Fatah de belangrijkste partij. De PLO kiest voor een guerrillastrategie met als doel de vernietiging van de Joodse staat. Deze strategie vertaalt zich in terroristische acties in Israël en op het internationale toneel. Palestijnse commando's kapen vliegtuigen, nemen gijzelaars, vermoorden Israëlische burgers en richten zich daarbij vooral op Joden.

Tegelijkertijd boekt de PLO diplomatieke successen. In 1974 erkent de VN haar als vertegenwoordiger van het Palestijnse volk. De PLO wordt vervolgens toegelaten als waarnemend lid van de VN. In 1975 bevestigt resolutie 3379 van de Algemene Vergadering van de VN dat "zionisme een vorm van racisme en rassendiscriminatie is". Deze resolutie wordt later, in 1991, ingetrokken.

In 1987 breekt in Gaza de eerste intifada uit, ook wel de 'stenenintifada' genoemd. Deze duurt tot de ondertekening van de Oslo-akkoorden in 1993. De intifada komt onverwacht en verrast zowel Israël als de PLO. Prediker Ahmed Yassin, spiritueel leider van de Palestijnse tak van de Moslimbroederschap, richtte de gewapende organisatie Hamas op (afkorting van 'Islamitische Verzetsbeweging'). Tot dan toe had Israël, om een tegenwicht te bieden aan de terroristische acties van Fatah en de PLO, de liefdadigheids- en predikingsactiviteiten van de broederschap vrij spel gelaten.

Deze gebeurtenissen leiden ertoe dat de PLO een strategische ommezwaai maakt. In 1988 roept zij de staat Palestina uit. De Palestijnse Nationale Raad kiest Yasser Arafat tot president. De PLO erkent eindelijk resolutie 181 van de VN uit 1947. Voor het eerst erkende zij *de facto* het bestaan van Israël, maar niet als Joodse staat. Zij zag af van terrorisme. En Arafat riep voor de VN op tot een vreedzame oplossing van het Israëlisch-Arabische conflict op basis van de resoluties 181, 242 en 338. Hij bevestigde de afwijzing van elke vorm van terrorisme.

Deze herziening maakt het mogelijk dat er geheime onderhandelingen worden geopend tussen afgezanten van de Israëlische regering en de PLO, die plaatsvinden in Oslo. Op 13 september 1993 wordt in het Witte Huis een beginselverklaring, de zogenaamde "Oslo-akkoorden", ondertekend door de Israëlische premier Yitzhak Rabin en Yasser Arafat, onder auspiciën van de Amerikaanse president Bill Clinton. De Oslo-akkoorden verdelen de Palestijnse gebieden (Westelijke Jordaanoever en Gazastrook) in drie zones: zone A (2 %) onder volledige Palestijnse controle; zone B (26 %) onder Palestijns civiel bestuur en Israëlisch militair bestuur; zone C (72 %) onder volledige Israëlische controle. Het proces moest binnen vijf jaar worden afgerond, maar werd nooit voltooid.

Er ontstond een interim-nationale Palestijnse autoriteit. De Palestijnse Autoriteit, die beschikt over een grondwet, een presidentschap, een parlement (wetgevende raad van 132 leden die via algemene verkiezingen worden gekozen), een rechtssysteem en een politie (maar geen leger), vertegenwoordigt de staat Palestina. De gebieden werden verdeeld in zestien gouvernements (vijf in de Gazastrook en elf op de Westelijke Jordaanoever).

Ministeries, prefecturen en gemeenten beheren bevoegdheden op het gebied van veiligheid, landbouw, handel, gezondheidszorg, onderwijs, toerisme, enz. Palestina is lid van de UNESCO (2011) en heeft zitting in de VN als niet-lidstaat met waarnemersstatus (2012). Eind mei 2024 erkenden 147 staten Palestina.

De grenzen en de hoofdstad van Palestina zijn echter nog niet vastgesteld. Ramallah is slechts de administratieve zetel. De Palestijnse Autoriteit geeft geen eigen munteenheid uit. De Israëlische sjekel is de gangbare munteenheid, evenals het Egyptische pond in Gaza en de Jordaanse dinar op de Westelijke Jordaanoever. Naast de inning van belastingen bij de bevolking zijn de financiën van de Palestijnse Autoriteit vooral afhankelijk van buitenlandse hulp (Europese Unie, Verenigde Staten, Arabische landen, Noorwegen, Japan), terwijl de UNRWA (*The United Nations Relief and Work Agency for Palestine Refugees in the Near East*) de Palestijnen met vluchtelingenstatus onderwijs, gezondheidszorg, humanitaire hulp en sociale diensten biedt. Israël int de douanerechten en de btw voor de Palestijnse Autoriteit en draagt deze vervolgens aan haar over.

Dit alles maakt Palestina nog geen soevereine staat.

Kaarten C6, C7, C16

11. Wat houden de Oslo-akkoorden in?

De Oslo-akkoorden, die in 1993 werden ondertekend, zorgen voor wederzijdse erkenning tussen Israël en de PLO en zijn gericht op een geleidelijke oplossing van het conflict. Ze voorzien in gedeeltelijke Palestijnse autonomie, een overdracht van bevoegdheden, verkiezingen en economische samenwerking. Gevoelige kwesties (Jeruzalem, vluchtelingen, grenzen) worden uitgesteld tot toekomstige onderhandelingen. Oslo II (1995) versterkt dit kader, maar het proces wordt al snel ondermijnd door een toename van het geweld, waaronder aanslagen en de moord op Yitzhak Rabin. Ondanks het aanvankelijke elan leiden de akkoorden niet tot duurzame vrede.

De Oslo-akkoorden, die in september 1993 werden ondertekend, vormden het begin van een proces van wederzijdse erkenning tussen Israël en de PLO (Palestijnse Bevrijdingsorganisatie). Deze akkoorden voorzagen in een stapsgewijze oplossing van het Israëlisch-Palestijnse conflict. Dit proces, dat beperkt was in de tijd (vijf jaar) en in de ruimte (de bezette gebieden), moest het "laboratorium van de vrede" worden en een nieuwe realiteit creëren: het einde van de bezetting voor de Palestijnen en meer veiligheid voor Israël.

Hoewel de oplossing van het conflict in het Midden-Oosten vandaag de dag dringend is, werd op 13 september 1993 in Oslo een begin gemaakt met een oplossing voor dit conflict. De "Beginselverklaring" van Oslo I bevat een reeks algemeen overeengekomen beginselen met betrekking tot deze overgangsperiode.

Deze bepalingen omvatten de vervroegde invoering van een onafhankelijke regering in Gaza en Jericho en de terugtrekking van de Israëlische strijdkrachten uit de bezette gebieden. De overdracht van regeringsbevoegdheden had betrekking op onderwijs en cultuur, gezondheidszorg, sociale zaken en toerisme. De overeenkomst voorzag in de verkiezing van een Palestijnse Raad, een politiemacht die de openbare orde en de binnenlandse veiligheid moest handhaven, en een belangrijke economische samenwerking. Israël erkende de PLO als vertegenwoordiger van de Palestijnen bij de vredesonderhandelingen.

De PLO erkende op haar beurt het recht van Israël om in vrede en veiligheid te bestaan, zag af van het gebruik van terrorisme en andere vormen van geweld en bevestigde dat de bepalingen in het handvest van de PLO waarin het bestaansrecht van Israël werd ontkend, niet langer geldig waren; deze wijzigingen moesten ter definitieve goedkeuring worden voorgelegd aan de Palestijnse Nationale Raad.

In de beginselverklaring werd ook bepaald dat kwesties met betrekking tot de permanente status – Jeruzalem, de vluchtelingen, de nederzettingen, de veiligheidsregelingen en de grenzen – buiten de interim-bepalingen moesten worden gehouden en vóór 2.000 moesten worden geregeld. De tekst regelde ook de kwestie van de verdeling van het water: Israël erkende daarin de rechten van de Palestijnen op het water van de Westelijke Jordaanoever.

Uiterlijk drie jaar na de interim-periode moest er onderhandeld worden over een akkoord over de definitieve status, op basis van de resoluties 242 en 338 van de Veiligheidsraad.

De eerste fasen van het proces maakten het dus mogelijk om de Palestijnse instellingen op te zetten en de territoriale en juridische configuratie van de nieuwe staat vast te stellen.

Uiteindelijk leidde de interim-overeenkomst van 28 september 1995 (Oslo II) tot Palestijnse autonomie en luidde zij de tweede fase van de Israëlisch-Palestijnse onderhandelingen in. Het voorzag in de verkiezing voor vijf jaar van een Palestijnse wetgevende raad en een president van de Palestijnse Autoriteit, en legde de voorwaarden vast voor de overdracht van de civiele en militaire bevoegdheden.

Oslo doorbrak de clichés en het zwart-witdenken en bracht de nuance die begrip mogelijk maakt.

Hoewel Israël het grootste deel van de clausules heeft uitgevoerd, werden niet alle clausules door beide partijen nageleefd. Sommige clausules waren namelijk afhankelijk van een afname van het geweld. Sinds de akkoorden is het geweld echter alleen maar toegenomen. In februari 1994 heeft een Joodse religieuze supremacist 29 Palestijnen afgeslacht die aan het bidden waren in de Grot van de Aartsvaders in Hebron. Palestijnse terroristische groeperingen die tegen de akkoorden van Oslo waren, pleegden vervolgens meerdere zelfmoordaanslagen in Israël, waarbij honderden slachtoffers vielen. Alleen al in het jaar 1994 kwamen in Israël driehonderd burgers om het leven.

In november van datzelfde jaar ontving de toenmalige premier Yitzhak Rabin de Nobelprijs voor de Vrede (samen met Shimon Peres en Yasser Arafat). Een jaar later, op 4 november 1995, werd hij vermoord door een Joodse fanaticus tijdens een vredesdemonstratie ter ondersteuning van de Oslo-akkoorden, waarvan hij samen met Shimon Peres een van de initiatiefnemers was.

De daaropvolgende jaren werden gekenmerkt door een escalatie in de verharding van de standpunten van beide partijen (waaronder het uitbreken van de bijzonder bloedige tweede intifada in 2000).

De regeringen die Yitzhak Rabin opvolgden, slaagden er niet in de rest van het proces uit te voeren van de Oslo-akkoorden, of verzetten zich ertegen, zoals momenteel het geval is.

12. Welke pogingen en vooruitzichten zijn er voor een tweestatenoplossing?

Al bijna 90 jaar leidt het conflict tussen het Joodse en het Arabische nationalisme tot het idee van een tweestatenoplossing, die vanwege religieuze en territoriale spanningen moeilijk te aanvaarden is. De eerste verdeelingsplannen (1937, 1947) worden door de Arabieren verworpen, wat leidt tot de oorlog van 1948 en de oprichting van Israël. In 1988 erkende de PLO uiteindelijk de verdeling van 1947, wat de weg vrijmaakte voor de Oslo-akkoorden, die echter mislukten. Er volgden verschillende vredespogingen, maar zonder succes. Vandaag de dag blijven sommige actoren voorstander van de tweestatenoplossing, met uitwisseling van grondgebied en brede steun van de bevolking.

De tegenstellingen tussen Arabisch en Joods nationalisme hebben er al bijna 90 jaar toe geleid dat wordt gepleit voor de verdeling van het gebied tussen de Middellandse Zee en de Jordaan in twee staten, een Arabische en een Joodse. Dit idee vormde de basis voor de internationale consensus. De tegenstanders hebben moeite om dit te aanvaarden, omdat elk van hen zichzelf beschouwt als de rechtmatige eigenaar van het hele grondgebied. Dit gevoel gaat gepaard met een religieuze dimensie die moeilijk te onderhandelen is.

Op 7 juli 1937 stelt de Peel-commissie, ingesteld door de Britse mandaatmacht, een eerste verdeling voor. Zij reserveert 4.800 km² van het grondgebied voor de Joodse staat en 21.000 km² voor de Arabische staat. De zionisten aanvaarden het plan, maar het Arabische Hoog Comité verwierpt het.

Op 29 november 1947, na de aankondiging door Groot-Brittannië van zijn terugtrekking uit Palestina, stemt de Algemene Vergadering van de VN over een nieuw verdeelingsplan. De zionisten aanvaarden het. De Arabische partij verwierpt het en begint onmiddellijk met vijandelijkheden. Op 14 mei 1948 roept Israël zijn onafhankelijkheid uit. De volgende dag vallen de legers van Egypte, Transjordanië, Libanon, Syrië en Irak het land binnen. Deze landen worden in 1949 verslagen. Er worden bilaterale wapenstilstandsverdragen ondertekend, waarin de grenzen van de internationaal erkende staat Israël worden vastgelegd. Transjordanië annexeert de Westelijke Jordaanoever. Egypte bestuurt de Gazastrook zonder deze te annexeren. In 1967 bezet Israël deze gebieden tijdens de Zesdaagse Oorlog, een situatie die tot op heden voortduurt.

Het duurde nog tot 1988, veertig jaar later en na de eerste intifada, voordat de Palestijnse nationalisten (maar niet de islamisten) onder leiding van Fatah en de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) het terrorisme afzwoeren en de verdeling van 1947 erkenden. Deze strategische ommekeer maakte het mogelijk om geheime onderhandelingen met Israël te starten. Deze leidden in 1993 tot de akkoorden van Oslo. De proto-staat die uit de akkoorden voortkwam, bestuurd door de Palestijnse Autoriteit, vertegenwoordigt niettemin de meest volmaakte vorm van een Palestijnse staat tot nu toe. De moord op de Israëlische

premier Yitzhak Rabin, de voortdurende uitbreiding van de Israëlische nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever en de opkomst van het Palestijnse islamitische terrorisme (Hamas en Palestijnse Islamitische Jihad), dat zich verzet tegen een Palestijnse staat naast Israël, betekenen een fatale klap voor het Oslo-proces.

Een effectieve scheiding tussen Israëli's en Palestijnen tussen de Middellandse Zee en de Jordaan is echter een noodzakelijke voorwaarde om het geweld tussen beide volkeren te verminderen en mogelijk tot vrede te leiden. Dit houdt in dat er naast Israël een soevereine Palestijnse staat moet worden opgericht, met erkende grenzen en een erkende hoofdstad, alsmede territoriale continuïteit, wat essentieel is voor de levensvatbaarheid ervan. Om ervoor te zorgen dat deze staat geen bedreiging vormt voor de veiligheid van Israël, moet hij gedemilitariseerd zijn en alleen over een politiemacht beschikken. Realistische voorstellen in die zin worden al meer dan twintig jaar besproken. Het ontbreekt echter aan de politieke voorwaarden om ze te verwezenlijken.

In juli 2000 bracht Bill Clinton de Israëlische premier Ehud Barak en PLO-voorzitter Yasser Arafat bijeen in Camp David. Na vijftien dagen onderhandelen mislukte de top. Ondanks het aanbod van een Palestijnse staat met als hoofdstad Oost-Jeruzalem, 96 % van de Westelijke Jordaanoever en 4 % van Israël, ter compensatie van de 4 % van de Westelijke Jordaanoever die zou worden geannexeerd voor Israëlische nederzettingen, een "permanente beschermde doorgang" die de Gazastrook met de Westelijke Jordaanoever zou verbinden, en territoriale continuïteit binnen de Palestijnse staat, weigert Yasser Arafat het voorstel: te ver verwijderd, volgens zijn perceptie, van wat de Palestijnse opinie bereid is te aanvaarden. Tijdens deze top (Camp David II) worden echter vorderingen gemaakt die het mogelijk maken om de besprekingen later te hervatten.

Er worden officiële onderhandelingen gevoerd tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit tijdens de top in Taba in Egypte (21-27 januari 2001) en tijdens de conferentie van Annapolis (2007-2008). Na het mislukken van Taba lanceren twee onderhandelaars, de voormalige Israëlische minister van Justitie Yossi Beilin en de secretaris-generaal van het uitvoerend comité van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie, Yasser Abed Rabbo, op persoonlijke titel het initiatief van Genève (1 december 2003). Het doel was om aan de hand van een zeer gedetailleerd technisch document van 400 pagina's, voorzien van kaarten, de haalbaarheid aan te tonen van de scheiding en de oprichting van een Palestijnse staat op de Westelijke Jordaanoever en in Gaza. Al deze bijeenkomsten – Taba, Annapolis, Genève – behandelen, net als die van Camp David II, de grenzen, de veiligheid, de status van Jeruzalem en het lot van de Palestijnse vluchtelingen. Ze voorzien met name in de opname in de staat Israël van de belangrijkste Joodse nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever (Modiin Illit, Ma'alé Adumim, ...) en de teruggave door Israël van gelijkwaardige grondgebieden. Ze voorzien in een landverbinding tussen de Westelijke Jordaanoever en Gaza. De conferentie van Annapolis, die plaatsvond tijdens het mandaat van de Israëlische premier Ehud Olmert, resulteerde in een bijna definitief akkoord tussen Israëli's en Palestijnen. Door de politieke context van dat moment kon dit akkoord echter niet worden gerealiseerd.

In 2020 stellen de VS een nieuw, zeer gedetailleerd vredesplan voor (het Trump-plan), maar omdat dit als te gunstig voor Israël wordt beschouwd, wordt het door de Palestijnse Autoriteit afgewezen.

Een van de initiatieven om het conflict op te lossen is de beweging "*Commanders for Israel's Security*". Deze onpartijdige vereniging, opgericht in 2014, telt 650 leden, gepensioneerden uit het Israëlische veiligheidsapparaat, waaronder hoge officieren van de Israëlische strijdkrachten, de Shin Beth, de Mossad en de politie. Deze vereniging pleit voor een scheiding met de Palestijnen door middel van een tweestatenoplossing met grondruil in regionaal perspectief.

En onlangs, in oktober 2024, hebben Ehud Olmert en Nasser Al-Qidwa (voormalig minister van de Palestijnse Autoriteit) aan de pers hun samenwerking aangekondigd met het oog op een nieuw vredesplan tussen Israël's en Palestijnen met een gemeenschappelijke visie. Dit plan, dat gebaseerd is op de tweestatenoplossing met uitwisseling van grondgebied, is uiterst gedetailleerd en de twee voormalige leiders hebben zich ertoe verbonden om een zo breed mogelijke publieke steun te verkrijgen.

13. In welke context is de staat Israël ontstaan?

Na de Tweede Wereldoorlog kwamen de westerse geallieerden en de USSR als overwinnaars uit de strijd, terwijl nazi-Duitsland verslagen was. De Koude Oorlog en de dekolonisatie kenmerkten de naoorlogse periode en de VN werd opgericht om internationale conflicten te reguleren. In Palestina, dat onder Brits mandaat stond, eisten Joden en Arabieren hun recht op zelfbeschikking op. In 1947 stelde de VN een verdelingsplan voor, dat door de Joden werd aanvaard maar door de Arabische landen werd verworpen. Er bestond al een gestructureerde Joodse samenleving, wat de uitroeping van de onafhankelijkheid van Israël in mei 1948, vlak voor de Britse terugtrekking, vergemakkelijkte.

De overwinnaars van de Tweede Wereldoorlog (1940-1945) waren de westerse geallieerden (Groot-Brittannië, Verenigde Staten, Canada ...) en de USSR. Aan de andere kant stonden de verslagenen, namelijk nazi-Duitsland en zijn bondgenoten.

De internationale context van die tijd werd gekenmerkt door de Koude Oorlog tussen de vrije wereld (Verenigde Staten) en de communistische wereld (USSR) en door de emancipatie van de volkeren van de Derde Wereld. Hoewel de overwinnaars strijden om invloedssferen, willen ze toch de internationale betrekkingen en conflicten reguleren en vervangen daarom de Volkenbond door de Verenigde Naties (VN). Palestina stond nog steeds onder Brits mandaat, maar zowel de Joden als de Arabieren streefden naar zelfbeschikking, die hun op ditselfde grondgebied was beloofd, wat hen ertoe aanzette om elkaar en de Britten te confronteren.

De arbitrage van de VN resulteert in 1947 in een meerderheid van stemmen voor de verdeling van het gebied in twee staten, een Joodse en een Arabische.

Sinds 1945 verenigt een onder Britse auspiciën in Caïro opgerichte Arabische Liga Egypte, Saoedi-Arabië, Transjordanië, Irak, Syrië, Libanon en Jemen in de strijd tegen de inmenging van de koloniale machten in de regio. Door assimilatie wordt Israël door de Arabische wereld beschouwd als een exogene en koloniale aanwezigheid. Opgemerkt moet worden dat vóór het door de VN in 1947 voorgestelde verdelingsplan, de Joodse bevolking in Palestina zich geleidelijk had ontwikkeld tot een levensvatbare proto-staat (ook wel Yishuv genoemd), die in 1936 al 400.000 inwoners telde. Het was een moderne Joodse samenleving met een nationaal bewustzijn, een eigen taal (het Hebreeuws), een eigen cultuur en eigen instellingen: de eerste openbare Hebreeuwse bibliotheken (jaren 1880-1890), de eerste Hebreeuwse lerarenopleiding (1892), de eerste Hebreeuwse kleuterschool (1898), Hadassah-ziekenhuis, het toekomstige belangrijkste ziekenhuis van Jeruzalem (1905), de nieuwe stad Tel Aviv (1909), het dagblad *Haaretz* (1919), de vakbond Histadrot (1920), Haganah, de kern van het toekomstige Israëlische leger (1920), Technion van Haifa (wetenschappelijk instituut) (1924), Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem (1925), coöperatieve busmaatschappij Egged (1933), omroepinstituut (1934), paviljoen op de

Wereldtentoonstelling van Parijs (1937), genaamd "Israël in Palestina", enz. Het migratie- en politieke proces dat leidde tot de oprichting van de Joodse staat vond dus plaats vóór de Tweede Wereldoorlog en de Shoah. Door de Shoah verloor de toekomstige staat een belangrijk demografisch reservoir.

Dit vormt de basis voor de legitimiteit van het land als natie en wordt bekrachtigd in het internationaal recht door resolutie 181 van de Algemene Vergadering van de VN van 29 november 1947. David Ben-Gurion roept op 14 mei 1948, de dag voor de Britse terugtrekking, de onafhankelijkheid van de staat Israël uit.

Kaart C9

14. Waarom kwam er in 1947 geen Palestijnse staat?

Na de Eerste Wereldoorlog bestuurde Groot-Brittannië de huidige gebieden van Israël, Gaza en de Westelijke Jordaanoever. De toenemende Joodse immigratie veroorzaakte spanningen met de Arabieren, wat leidde tot opstanden. De Britten beperkten deze immigratie. In 1947 stelde de VN een verdelingsplan voor dat door de Joden werd aanvaard, maar door de Arabieren werd verworpen. Arabische landen begonnen een oorlog tegen het in 1948 opgerichte Israël. 750.000 Palestijnen vluchtten naar buurlanden. 150.000 bleven in Israël. Het staakt-het-vuren van 1949 legde de grenzen vast die vandaag de dag nog steeds worden erkend.

Na de nederlaag van het Ottomaanse Rijk in de Eerste Wereldoorlog krijgt Groot-Brittannië in 1920 van de Volkenbond een mandaat (dat in 1922 ingaat) over een gebied dat "Palestina" wordt genoemd. Dit omvat de huidige gebieden Gaza, Israël en de Westelijke Jordaanoever (die in het oosten wordt begrensd door de rivier de Jordaan); Groot-Brittannië beheert ook een mandaat over het grondgebied van het huidige Jordanië (toen Transjordanië genoemd). De spanningen in Palestina nemen snel toe naarmate twee concurrerende nationalistische bewegingen (het Joodse en het Arabische) zich laten gelden en de Joodse immigratie versnelt.

De Arabische opstanden van 1936 en 1938 brachten de Britten ertoe hun steun aan de zionistische beweging te herzien. Terwijl de Joden uit Duitsland, Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije met alle middelen probeerden Europa te ontvluchten, verbood de Britse regering alle immigratie naar Palestina. Op 17 mei 1939 vaardigde zij een witboek uit waarin 75.000 Joden toestemming kregen om gedurende een periode van vijf jaar (1939-1944) naar Palestina te emigreren. Na deze periode zou geen Joodse immigratie meer worden toegestaan zonder de toestemming van de Palestijnse Arabieren. Deze beslissing werd door de zionistische beweging terecht als verraad beschouwd.

Na de Tweede Wereldoorlog verslechterde de situatie ter plaatse nog verder: enerzijds was de internationale context gunstig voor dekolonisatie, anderzijds maakte de Shoah de oprichting van een toevluchtsoord voor de Joden en de verwezenlijking van de zionistische droom noodzakelijk. De Britten werden geconfronteerd met een gewelddadige opstand van de Joodse bevolking, met name omdat zij veel Joden (voornamelijk overlevenden van de Holocaust) beletten Palestina te bereiken en hen in gevangenkampen, met name op Cyprus, opsloot. De Arabische en Joodse bevolkingsgroepen raakten steeds vaker en heviger met elkaar in conflict.

De Britten, die de situatie niet meer aankunnen, verlenen in 1946 onafhankelijkheid aan Transjordanië en kondigen in februari 1947 hun vertrek uit Palestina aan. Ze dragen de Palestijnse kwestie over aan de pas opgerichte Verenigde Naties (VN). Op 29 november 1947 stelt de VN in resolutie 181 voor om het grondgebied van Palestina te verdelen in twee staten,

een Joodse staat en een Arabische staat: 14.000 km² met 558.000 Joden en 405.000 Arabieren voor de Joodse staat; 11.500 km² met 804.000 Arabieren en 10.000 Joden voor de Arabische staat. Jeruzalem, Bethlehem en alle heilige plaatsen zouden worden beschouwd als een internationale zone onder controle van de VN, met 106.000 Arabieren en 100.000 Joden (het internationale gebied zou *Corpus Separatum* worden genoemd). De Joodse staat zou dus 56 % van het mandaatgebied Palestina uitmaken, maar het grootste deel van dit gebied bestaat uit de Negev-woestijn, die niet geschikt is voor landbouw of verstedelijking.

De twee staten zouden naast elkaar bestaan met een geplande monetaire en douane-unie.

Resolutie 181 wordt in de VN aangenomen met 33 stemmen voor (waaronder de VS en de USSR), 13 tegen en 10 onthoudingen. Ze wordt echter nooit toegepast: hoewel ze door de meerderheid van de zionistische organisaties wordt aanvaard, wordt ze door de Arabieren verworpen. Er braken onmiddellijk gewelddadige confrontaties uit tussen de Joden en de Palestijnse Arabieren, die werden gesteund door gewapende vrijwilligers van de in 1945 opgerichte Arabische Liga.

Op 14 mei 1948 wordt de staat Israël officieel uitgeroepen door David Ben-Gurion, op dezelfde dag dat het Britse mandaat afloopt. Onmiddellijk verklaren vijf Arabische landen (Libanon, Syrië, Irak, Transjordanië en Egypte) de oorlog aan de staat Israël en vallen het land binnen. Hoewel de Arabische strijdkrachten aanvankelijk terrein winnen, komt het nieuwe Israëlische leger als overwinnaar uit de strijd. Israël breidt zijn grondgebied met ongeveer 40 % uit ten opzichte van wat was voorzien in het verdelingsplan van de VN, terwijl 750.000 Palestijnen worden gedwongen of besluiten te vertrekken.

(Zie de vraag "Wat is de Nakba?" - V15)

In januari 1949 wordt een staakt-het-vuren ondertekend. De nieuwe territoriale grenzen van Israël, die door de internationale gemeenschap worden aanvaard, zijn nog steeds dezelfde als die welke bij dit staakt-het-vuren zijn vastgesteld.

15. Wat is de Nakba?

De term 'nakba', wat 'ramp' betekent in het Arabisch, verwijst naar de Arabische nederlaag en de uittocht van ongeveer 750.000 Palestijnen tijdens de oorlog van 1948-1949 tussen Israël en de Arabische landen die deze oorlog begonnen. De Palestijnen die naar naburige gastlanden zijn gevlucht, krijgen daar geen burgerschap en Israël weigert hen om veiligheidsredenen terug te laten keren. In 1949 richt de VN de UNRWA op om deze vluchtelingen te ondersteunen, terwijl de Palestijnse kwestie onopgelost blijft.

De Arabische term "*nakba*" betekent "ramp". Hij verwijst naar de nederlaag van de Arabische landen en de uittocht van de Arabische inwoners van het mandaatgebied Palestina als gevolg van de eerste Arabisch-Israëlische oorlog (1948-1949). Hij is diep verankerd in het collectieve bewustzijn van de Palestijnen en de Arabische landen.

De oprichting in Palestina van een "nationaal tehuis voor het Joodse volk", wat de opdracht was van het Britse mandaat, bleek uiterst moeilijk gezien het klimaat van grote vijandigheid dat er heerste. Aangezien de leiders van de Arabische landen, en met name de Palestijnse Arabische leiders, vastbesloten waren om de Joden niet in deze regio te laten vestigen, werden de confrontaties tussen de Joodse en de Arabische gemeenschap in Palestina steeds gewelddadiger (stakingen, demonstraties, rellen, waaronder de Arabische opstand van 1936), naarmate de Joodse immigratie toenam. De Britten schortten daarom de immigratie op aan de vooravond van de Shoah (Witboek), wat leidde tot een krachtige reactie van de zionistische beweging in Palestina. Deze probeerde met alle middelen het verbod te omzeilen (illegale immigratie, aanslagen). De Britten deden voorstellen voor een politieke oplossing, maar deze werden onmiddellijk door de Arabieren verworpen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog toonden de Palestijnse Arabieren, onder leiding van grootmoefti Al-Husseini, sympathie voor nazi-Duitsland, de vijand van hun vijand: Groot-Brittannië.

Aan het einde van de oorlog telde de Joodse bevolking in Palestina 700.000 mensen, de Arabische bevolking 1.400.000 (waaronder Christenen en Druzen). De Britten zetten hun beleid van beperking van de Joodse immigratie voort. Als reactie daarop lanceren de zionisten aanvallen op de Britten. Het Arabisch Hoog Comité (opgericht in 1936 tijdens de grote Arabische opstand om de Arabische gemeenschappen in Palestina te vertegenwoordigen) richtte zijn inspanningen op de strijd tegen de Joden. De situatie verslechterde verder: zionisten tegen Arabieren, zionisten tegen Britten en Arabieren tegen Britten.

Vanaf 1947 breekt er een ware, zeer bloedige burgeroorlog uit tussen Joden en Arabieren, waarbij de Arabieren worden geholpen door gewapende vrijwilligers uit de naburige Arabische landen. Deze oorlog eist aan beide kanten talrijke slachtoffers. De Britten worden door de gebeurtenissen overrompeld. Eind 1947 vindt in de VN de stemming plaats over de

verdeling van het grondgebied in twee staten. De instemming van de zionisten betekent dat zij de oprichting van een Palestijnse staat naast de hunne accepteren.

Gedurende het Britse mandaat hebben de zionisten zich georganiseerd om hun toekomstige staat op te bouwen. Aan Arabische zijde is er niets gepland, aangezien een Joodse staat volledig wordt afgewezen. De Arabisch-Palestijnse samenleving wordt overspoeld door angst en onzekerheid, temeer omdat er geen echt leiderschap is (spanningen binnen het Arabisch Hoog Comité). Tussen december 1947 en maart 1948 vertrokken ongeveer 100.000 Palestijnse Arabieren uit de stedelijke midden- en hogere klassen, in de hoop terug te keren zodra de Arabische legers de controle over het land hadden overgenomen.

Onmiddellijk na de onafhankelijkheidsverklaring van de staat Israël op 14 mei 1948 verklaren vijf Arabische staten, Egypte, Transjordanië, Irak, Syrië en Libanon, die lid zijn van de Arabische Liga, tegelijkertijd de oorlog aan de nieuwe staat Israël. Deze oorlog duurt enkele maanden en eindigt, tegen alle verwachtingen in, met een Israëlish overwinning.

De bloedige gevechten voorafgaand aan de onafhankelijkheid van Israël en deze eerste Arabisch-Israëlish oorlog hadden tot gevolg dat de meerderheid van de Palestijnse Arabieren die in deze regio woonden, vluchtten of van hun land werden verdreven. Degenen die zijn gevlucht, hebben deze beslissing genomen uit angst, door sommigen om door de zionisten te worden afgeslacht (zoals in het dorp Deir Yassin) en anderen omdat ze gehoor gaven aan de oproep van de Arabische landen om hun dorpen te verlaten en na de overwinning terug te keren. Op 15 mei 1948 waren er al 350.000 vertrokken en aan het einde van de oorlog was dat aantal meer dan verdubbeld tot 750.000 Palestijnen. De helft van hen zocht zijn toevlucht op het grondgebied dat bestemd was voor de staat Palestina, namelijk de door Egypte gecontroleerde Gazastrook en de door Jordanië gecontroleerde Westelijke Jordaanoever. 400 Arabische dorpen, ontdaan van hun inwoners, werden verwoest. De Arabische buurlanden, die zeker waren van hun overwinning op de jonge staat, beloofden de Palestijnse vluchtelingen, die ze in kampen hadden ondergebracht, dat ze aan het einde van de oorlog naar huis zouden kunnen terugkeren.

In december 1948 nam de VN een resolutie aan waarin het recht op terugkeer van deze Arabisch-Palestijnse vluchtelingen werd bekrachtigd. In augustus 1948 verklaarde Israël echter dat het niet redelijk was om dit recht op terugkeer te overwegen, terwijl de Arabische Liga en het Hoge Arabische Comité de strijd wilden voortzetten, omdat dit zou betekenen dat er een vijandige bevolking in de nieuwe staat zou worden gevestigd. Aan het einde van de oorlog blijft Israël volhouden dat zijn veiligheid niet gewaarborgd zou zijn en weigert het de Palestijnse vluchtelingen op hun land terug te laten keren.

In de loop van 1949 werden bilaterale wapenstilstandsovereenkomsten gesloten tussen Israël en de verschillende Arabische landen die aan de oorlog hadden deelgenomen. Deze landen bleven de Palestijnen die bij hen waren opgevangen in de vluchtelingenstatus houden. Zij kregen geen burgerschap van het gastland (behalve in Jordanië). In Libanon hebben zij zelfs geen toegang tot openbare diensten, waaronder medische zorg en onderwijs, en er zijn wetten die hen verhinderen om een dertigtal beroepen uit te oefenen. In

december 1949 richt de VN de UNRWA op om de Palestijnse vluchtelingen te helpen (vandaag de dag zijn er 5,9 miljoen Palestijnse vluchtelingen en hun nakomelingen, die deze status kunnen behouden).

Met de wapenstilstandsovereenkomsten van 1949 stond de "Palestijnse kwestie" niet langer op de agenda van de staat Israël. Pas met de PLO en haar verandering van strategie kon een politieke oplossing voor de Palestijnen worden overwogen.

(Zie de vragen "Is Palestina een staat?" - V10 en "Wat houden de Oslo-akkoorden in?" - V11)

16. Waarom en hoeveel Joden zijn er sinds 1948 uit de Arabische landen verdreven?

Tussen 1948 en 1967 woonden er bijna een miljoen Joden in de Arabisch-islamitische landen, maar de meesten zijn gevlucht vanwege geweld, discriminatie of vijandig beleid. In Irak, Jemen en Libië vonden massale verdrijvingen plaats; in Egypte, Syrië en Libanon werden Joden door arrestaties en onteigeningen gedwongen te vertrekken. In Noord-Afrika, met name in Algerije, Tunesië en Marokko, vond de emigratie van Joden geleidelijk plaats, vaak naar Frankrijk of Israël. In Iran vond de uittocht vooral plaats na de revolutie van 1979. Deze ballingschap, hoewel anders dan de Shoah, wordt soms de "Joodse Nakba" genoemd.

De uittocht van Joden uit Arabisch-islamitische landen vond voornamelijk plaats tussen 1948 en 1967. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog woonden er bijna een miljoen Joden in de Maghreb (Marokko, Tunesië, Algerije) en de Mashrek (Irak, Syrië, Libanon, Jordanië en Palestina). Sindsdien is de Joodse bevolking in deze en andere moslimlanden sterk afgenomen.

	1948		
Algerije	140.000	-> 200	(2022)
Egypte	63.600	-> 3	(2022)
Gaza	8.000	-> 0	(2006)
Iran	100.000	-> 8.500	(2022)
Irak	150.000	-> 4	(2024)
Libanon	20.000	-> 29	(2018)
Libië	38.000	-> 0	(2010)
Marokko	265.000	-> 5.000	(2023)
Syrië	40.000	-> 0	(2019)
Tunesië	105.000	-> 1.000	(2019)
Jemen	55.000	-> 1	(2023)

Vandaag de dag zijn er nog iets minder dan 30.000 Joden in al deze landen.

De geschiedenis van het verdwijnen van elk van deze 'oosterse' gemeenschappen is uniek. De meerderheid van de Joden in de Arabische landen was niet van plan om te vertrekken.

Velen van hen voelden echter aan dat dit noodzakelijk was of werden op de een of andere manier gedwongen om te vertrekken. Opvallend is dat het vertrek uit bijna alle landen gelijktijdig plaatsvond. Niet iedereen vertrok naar Israël.

In Irak en Jemen wilden de respectieve autoriteiten bijna alle 55.000 Jemenitische Joden het land uitzetten – een operatie die plaatsvond van december 1948 tot september 1950 (operatie '*Magic Carpet*') – en vervolgens bijna alle 125.000 Iraakse Joden, van mei 1950 tot

april 1951, met de medewerking van de Britse autoriteiten, die bereid waren de nodige vliegtuigen te charteren om hen naar Israël te vervoeren (operatie "Ezra en Nehemia").

Het vertrek van de Joden uit Syrië en Libanon was massaal ten tijde van de Onafhankelijkheidsoorlog in 1948. In Syrië werden de 4.000 Joden die waren achtergebleven gegijzeld totdat president Hafez el Assad in 1993 ermee instemde hen te laten vertrekken.

In Egypte gaf het regime van Nasser het bevel om de Joden het land uit te zetten. Vanaf 1948 namen de arrestaties en intimidaties toe, maar de operatie van Suez, die in 1956 door Israël werd gestart, betekende de genadeslag. Hun bezittingen werden door de autoriteiten in beslag genomen.

De Joden werden niet uit Algerije verdreven, maar individuele moorden en sporadische bloedbaden, waaronder die van Oran op 5 juli 1962, overtuigden de Joden definitief om naar Frankrijk te vertrekken (in hun overgrote meerderheid), in navolging van de "Pieds-Noirs".

De Joden uit Tunesië vertrokken in drie fasen. Eerst na de onafhankelijkheid van Tunesië in 1956, zodra de eerste tekenen van discriminatie zichtbaar werden. Het klimaat verslechterde in 1961 en uiteindelijk in 1967, toen de Arabische nederlaag aan het einde van de Zesdaagse Oorlog leidde tot gewelddadigheden tegen Joden.

Ook in Libië vertrokken 30.000 Joden in verschillende fasen, in 1949, 1953 en vervolgens in 1967, naar Israël maar ook naar Italië.

Marokko had de grootste Joodse gemeenschap in de Arabisch-islamitische wereld (300.000 Joden in 1945). De emigratie naar Israël verliep geleidelijk en begon na de onafhankelijkheid van Marokko. Onder Mohammed V was emigratie illegaal, onder Hassan II werd het toegestaan, maar *moest er voor* worden betaald. De Joden werden ervan beschuldigd een "vijfde colonne" te vormen. Vandaag de dag wonen er nog ongeveer 3000 Joden in Marokko, voornamelijk in Casablanca.

De uittocht van de Joden uit Iran vond veel later plaats, deels in 1950, maar vooral na de islamitische revolutie van 1979, waarbij de gemeenschap van 80.000 mensen is geslonken tot minder dan 20.000 vandaag.

Pas sinds een twintigtal jaar proberen historici de redenen voor deze grote "ontwortelingen" te begrijpen. Er hebben zich in deze landen talrijke bloedbaden en pogroms voorgedaan, maar deze hebben nooit het niveau van de Shoah bereikt. In tegenstelling tot de Poolse Joden leven de Joden uit het Oosten in nostalgie naar hun verleden.

Er heeft dus wel degelijk een Joodse *Nakba* plaatsgevonden voor al deze Joden uit het Midden-Oosten.

17. Welke oorlogen heeft de staat Israël gevoerd tegen zijn Arabische burenen?

Na de onafhankelijkheidsverklaring van Israël in 1948 vielen verschillende Arabische landen het land aan, maar Israël won deze oorlog en breidde zijn grondgebied uit. In 1967 kon Israël door de Zesdaagse Oorlog verschillende naburige gebieden bezetten. Ondanks vredesverdragen met Egypte en Jordanië blijven de spanningen bestaan, met name met Hamas in Gaza. Israël trok zich in 2005 terug uit Gaza, maar kreeg te maken met herhaalde aanvallen van Hamas. In oktober 2023 leidde een grote aanval van Hamas tot een asymmetrische oorlog waarbij ook Hezbollah en andere door Iran gesteunde groeperingen betrokken waren.

Kort na de onafhankelijkheidsverklaring van de staat Israël door David Ben-Gurion op 14 mei 1948 brak de "Onafhankelijkheidsoorlog" uit door een gelijktijdige aanval van vijf Arabische staten (Libanon, Syrië, Irak, Transjordanië en Egypte) en Palestijnse milities. Israël, dat ernstig werd bedreigd door het numerieke overwicht van de Arabische coalitie, maar krachtig was bewapend door het Westen, slaagde erin een tegenaanval uit te voeren. Hierdoor kon het in 1949 een wapenstilstand bereiken. Israël breidde zijn grondgebied uit, maar verloor de toegang tot de Joodse wijk van Jeruzalem en de "Klaagmuur". De geopolitieke situatie bleef onstabiel, aangezien Israël omringd was door vijandige landen. Bovendien waren ongeveer 750.000 Palestijnse Arabieren door de oorlog verdreven en als vluchtelingen terechtgekomen in de naburige Arabische landen, die hen in kampen aan de grens met Israël vasthielden.

Van 1949 tot 1956 wordt Israël voortdurend aangevallen door *fedayeen* (Palestijnse commando's) vanuit de Gazastrook. Bovendien verbiedt Egypte, ondanks het staakt-het-vuren van 1949, alle schepen onder Israëlische vlag de toegang tot het Suezkanaal. In 1956 besluit de Egyptische president Gamal Abdel Nasser het Suezkanaal te nationaliseren, waarvan Frankrijk en Groot-Brittannië aandeelhouders zijn van de maatschappij die het beheert. Om deze nationalisatie te voorkomen, sluiten deze twee landen een militair akkoord met Israël en verklaren zij Egypte de oorlog. Israël viel vervolgens de Sinaï (Egyptisch grondgebied) binnen en nam met steun van het Frans-Britse leger het Suezkanaal in. Dit was de "Suez-oorlog".

Onder druk van de Sovjets en de Amerikanen moest Israël zich terugtrekken uit de Sinaï en werden VN-blauwhelmen gestationeerd aan de Israëlisch-Egyptische grens, aan de Egyptische kant.

In 1967 sluit president Nasser, aan het hoofd van een coalitie van Arabische legers, de Straat van Tiran en dreigt opnieuw Israël aan te vallen. Diverse voortekenen laten er geen twijfel over bestaan wat er op komt is. Het Israëlische leger voert een preventieve aanval uit; dit wordt de 'Zesdaagse Oorlog'. Deze oorlog, die door Israël wordt gewonnen, leidt tot het

verlies van de Sinaï en Gaza voor Egypte, de Westelijke Jordaanoever en Oost-Jeruzalem voor Jordanië en de Golanhoogte voor Syrië. Honderdduizenden Palestijnse vluchtelingen komen zo onder Israëlisch bestuur te staan, op de Westelijke Jordaanoever en in Gaza.

In 1973 luisteren de Israëli's, die te veel vertrouwen hebben in hun militaire superioriteit, niet naar de waarschuwingen van de militaire inlichtingendienst en worden ze op de feestdag *Jom Kipoer* (Grote Verzoendag) verrast door een gezamenlijke aanval van Egypte en Syrië, waarvan de legers goed zijn getraind en uitgerust met moderne wapens door de Sovjets. Israël behaalde uiteindelijk de overwinning, met de hulp van een Amerikaanse luchtbrug, maar deze verrassingsoorlog, de "Yom Kippoeroorlog", wakkerde het gevoel aan dat Israël in elke oorlog om zijn voortbestaan vecht.

In de jaren tachtig reageerde Israël systematisch op aanslagen en raketaanvallen van de PLO van Yasser Arafat, die in Libanon was gevestigd.

(Zie de vraag "Is Palestina een staat?" - V10)

Israël reageert met gerichte eliminaties, snelle operaties en uiteindelijk met een militaire operatie in 1982 tegen de Palestijnen in Libanon, genaamd "Vrede in Galilea". Deze operatie heeft tot doel de PLO uit te schakelen, ten koste van een bezetting van Zuid-Libanon van 1983 tot 2000. De PLO trekt zich echter terug naar Tunis. De aanvallen op het noorden van Israël houden echter aan. Hezbollah, een nieuw opgerichte sjiietische islamitische milizie uit Libanon, neemt het stokje van de PLO over, wat in 2006 leidt tot een tweede oorlog op Libanees grondgebied met zware militaire en civiele verliezen voor beide partijen, vooral aan Libanese zijde. De VN-blauwhelmen (UNIFIL) worden ingezet langs de uiteindelijk overeengekomen wapenstilstandslijn.

Na decennia van oorlog hebben sommige Arabische landen besloten vredesverdragen met Israël te sluiten: Egypte (1979) en Jordanië (1994). Vervolgens worden in 2020 de Abraham-akkoorden gesloten, die gericht zijn op de normalisering van de betrekkingen tussen Israël en de Verenigde Arabische Emiraten, Bahrein, Soedan en Marokko.

Deze akkoorden werden echter gesloten zonder rekening te houden met de situatie van de Palestijnen, hun streven naar zelfbeschikking en dus naar een eigen staat.

In 2005 trok Israël zich terug uit de Gazastrook (die in 1967 tijdens de Zesdaagse Oorlog op Egypte was veroverd). Hamas, dat in 2006 aan de macht kwam, organiseerde zelfmoordaanslagen waarbij Israëlische burgers omkwamen en bleef dagelijks raketten afvuren op het zuiden van Israël. Dit leidde in 2008-2009, en vervolgens in 2012 en 2014, tot oorlogen tussen Hamas en Israël in Gaza. Er vinden nog steeds andere conflicten plaats...

Tot de bloedige moordpartijen van 7 oktober 2023 door Hamas in het zuiden van Israël, waarbij gijzelaars werden genomen en onmiddellijk naar Gaza werden gebracht. De Israëlische reactie is hevig: Israël wordt geconfronteerd met een asymmetrische oorlog, waarbij tegelijkertijd Hamas in Gaza, Hezbollah in Zuid-Libanon, die heeft besloten Hamas te steunen, en de Houthis in Jemen betrokken zijn, drie gewapende groeperingen die worden

gesteund/gemandateerd door Iran. Bij directe aanvallen van Iran kon Israël echter rekenen op de hulp van de Verenigde Staten en hun Europese bondgenoten, evenals van Jordanië.

Kaarten C10, C11, C12, C13, C14, C15, C8

18. Wat waren de verschillende statussen van Gaza sinds de 20e eeuw?

Tussen 1948 en 1967 werd de Gazastrook bezet door Egypte. Israël bezette het gebied vanaf 1967 en vestigde er nederzettingen. De Oslo-akkoorden van 1993 gaven de Palestijnse Autoriteit (onder controle van Israël) het recht om Gaza civiel te besturen. Israël trok zich in 2005 terug, maar behield de controle over de grenzen. In 2007 verdrong Hamas de Palestijnse Autoriteit, nam de macht over, legde de sharia op en versterkte zijn militaire arsenaal ten koste van elke economische ontwikkeling. Sinds 2007 handhaven Israël en Egypte een strikte blokkade. Het beleid van Hamas en de blokkade hebben de bevolking van Gaza in uiterst moeilijke levensomstandigheden gebracht.
--

In 1949, aan het einde van de Onafhankelijkheidsoorlog tussen de staat Israël en verschillende Arabische landen, werd de Gazastrook bezet door Egypte. Deze smalle strook kustland werd dichtbevolkt door een meerderheid van Palestijnse vluchtelingen die de oorlog waren ontvlucht; zij werden daar opgesloten in kampen en door de Egyptische autoriteiten gebruikt als reservoir van fedayeen tegen Israël.

In 1967, na afloop van de Zesdaagse Oorlog, bezet Israël de Egyptische Sinaï en de Gazastrook. In de Gazastrook worden een twintigtal Israëlische nederzettingen gebouwd en het Israëlische leger houdt er troepen gestationeerd. In 1979 tekende Israël een vredesakkoord met Egypte en trok het zich terug uit de Sinaï, maar niet uit de Gazastrook, die deel zou uitmaken van de toekomstige Palestijnse staat. In 1993, na de akkoorden van Oslo, kwam dit gebied onder het bestuur van de Palestijnse Autoriteit, geleid door de Fatah.

In 2005 stemt het Israëlische parlement na veel discussie voor een volledige terugtrekking uit de Gazastrook en geeft premier Ariel Sharon opdracht tot de evacuatie van de Israëlische nederzettingen, die in augustus van dat jaar, soms met hulp van het leger, worden ontruimd door hun 8.000 inwoners. Ariel Sharon werd verweten dat hij deze terugtrekking niet had gecoördineerd met de Palestijnse Autoriteit van Mahmoud Abbas, leider van Fatah (verantwoordelijk voor het burgerlijk bestuur in Gaza), en dat hij geen poging had gedaan om een vredesplan op te stellen. Israël blijft om veiligheidsredenen de zee-, lucht- en landgrenzen van het gebied controleren. Hamas beschouwt de terugtrekking als een overwinning van de gewapende strijd.

In 2006 wint Hamas de verkiezingen voor de Palestijnse Wetgevende Raad (74 zetels, Fatah 45 zetels, op 132), wat leidt tot de benoeming van Ismaël Haniyeh tot premier. De rivaliteit tussen Hamas en Fatah vloeit voornamelijk voort uit hun fundamentele ideologische verschil: Hamas is een islamitische beweging, terwijl Fatah een nationalistische beweging is.

In Gaza vinden vanaf juni 2007 dodelijke confrontaties plaats tussen de twee facties, die uitmonden in de overwinning van Hamas, dat zich schuldig maakt aan talloze wandaden en honderden standrechtelijke executies van zijn tegenstanders van Fatah. Sindsdien

controleert Hamas alleen de Gazastrook. De organisatie richt haar eigen politie en haar eigen gerechtelijk systeem op. Ze verklaart "een einde te maken aan het secularisme en de ketterij", voert de sharia in, verplicht het dragen van *de hidjab*, sluit recreatiecentra en regelt ten slotte het onderwijs aan kinderen (verering van martelaren en haat tegen Joden). Het grootste deel van de investeringen van Hamas is militair (bouw van tunnels, raket-lanceerinstallaties, aankoop van een gigantisch wapenarsenaal, goed voor bijna 40 % van de internationale hulp aan Gaza...) met als doel het grondgebied van Israël, dat Hamas beschouwt als heilige moslimgrond, in te nemen en de Joden te verdrijven. Dit doel belemmert elke mogelijkheid tot economische ontwikkeling.

Egypte en Israël beschouwen Hamas als een terroristische organisatie en een "vijandige entiteit" en reageren daarop door vanaf 2007 een blokkade op te leggen aan de Gazastrook en strenge beperkingen op te leggen aan het verkeer van personen en goederen over land, door de lucht en over zee.

Israël bouwt een barrière en observatieposten rond de Gazastrook. De redenen zijn er voornamelijk veiligheidsgericht : het wil de invoer van wapens en materiaal voor de bouw van militaire infrastructuur beperken en het verkeer van personen controleren om te voorkomen dat militanten binnendringen die aanslagen in Israël kunnen plegen. Het hoopt ook druk uit te oefenen op de bevolking van Gaza om zich tegen Hamas te keren.

De export wordt voortaan gecontroleerd, de visgebieden zijn verkleind (om te voorkomen dat wapens over zee worden aangevoerd) en het verlaten van de Gazastrook via de grensovergang bij Erez is beperkt tot humanitaire gevallen, bijvoorbeeld voor medische behandeling in Israëlische ziekenhuizen. Tot 7 oktober 2023 hebben echter bijna 20.000 Gazanen toestemming gekregen om in Israël te werken, met name in de kibboetsen rond Gaza.

Egypte sluit op zijn beurt de grensovergang bij Rafah en 12 km van de grens om zich te beschermen tegen islamistische infiltraties in de Sinaï en om een toestroom van vluchtelingen te voorkomen die politieke en sociale spanningen in Egypte zou veroorzaken. De sluiting aan Egyptische zijde wordt echter omzeild door het graven van tunnels die het mogelijk maken om wapens, brandstof en bouwmaterialen clandestien door te sluizen naar een heel ondergronds netwerk van infrastructuur dat bestemd is voor de gewapende strijd.

De bevolking van Gaza is het slachtoffer van het oorlogsbeleid van Hamas: de blokkade heeft grote humanitaire gevolgen en leidt tot ernstige beperkingen in de toegang tot water. Wat elektriciteit en bouwmaterialen betreft, leidt Hamas deze om ten koste van de bevolking.

19. Wat is een terroristische organisatie?

Wanneer men een situatie in de samenleving wil veranderen, kan men actie ondernemen via een politieke partij. Men kan ook een opiniebeweging opzetten door mensen samen te brengen die deze verandering nastreven. Men kan acties ondernemen die de aandacht van de publieke opinie en de media trekken. Men kan bekende personen uit de sport, de kunst of andere domeinen vragen om de wens tot verandering uit te dragen. Men kan marsen, demonstraties, conferenties, persconferenties organiseren... Al deze manieren hebben tot doel om mensen te overtuigen van de noodzaak en de voordelen van de gewenste verandering. Het is de bedoeling om de besluitvormers en de bevolking te overtuigen en soms ook om mogelijke tegenstand tegen de verandering van de kant van de besluitvormers of de bevolking te verminderen.

Een andere mogelijkheid is om de gewenste verandering met geweld af te dwingen. Geweld tegen de autoriteiten (politici, politie, leger) is kenmerkend voor revolutionaire bewegingen (Franse revolutie, Sovjetrevolutie, Cubaanse revolutie).

Geweld kan ook niet tegen de autoriteiten, maar tegen de bevolking gericht zijn en zich richten op burgers, gewone burgers, om angst en terreur te zaaien. Enerzijds gaat het erom het vertrouwen van de bevolking in de autoriteiten als garantie voor de veiligheid te ondermijnen. Anderzijds is het de bedoeling om door een gevoel van angst en stress bij de bevolking te creëren, druk uit te oefenen op de autoriteiten om toe te geven en de gewenste verandering door te voeren, of om af te treden: dit is het doel van terroristische groeperingen (bijvoorbeeld de Baskische ETA in Spanje of de IRA in Ierland).

Paradoxaal genoeg kan een (autoritaire) regering terroristische methoden gebruiken tegen haar eigen bevolking. Dit wordt staatsterrorisme genoemd (zoals in Argentinië in de jaren 80 of in het Cambodja van Pol Pot). Terrorisme kan ook tegen een andere staat worden gebruikt.

Een groep of organisatie wordt als terroristisch bestempeld door een land dat het slachtoffer is van hun acties (bijvoorbeeld de ETA in Spanje) of, meer in het algemeen, door internationale instellingen.

Dit is het geval voor Hamas en Hezbollah, die door verschillende landen en internationale entiteiten (bijvoorbeeld de Europese Unie) als terroristische organisaties worden benoemd, evenals Boko Haram, Al Qaida en de Wagner-groep vanwege hun methoden en acties, waaronder aanvallen op burgers, ontvoeringen, het gebruik van menselijke schilden, raketaanvallen en zelfmoordaanslagen.

Hamas en Hezbollah hebben eerst hun eigen bevolking onderworpen aan een agressief en dictatoriaal beleid om hen te dwingen hun ideeën (radicaal soennitisch of sjiiitisch islamisme) te aanvaarden, waarbij ze gebruik maakten van extreem geweld. Zij hebben Israël aangevallen met bloedige aanslagen die voornamelijk op burgers waren gericht (Hezbollah is evenmin vrij van aanslagen op burgers in het Westen en het Midden-Oosten). Deze daden maken hen tot terroristische organisaties.

20. Wat is Hamas?

Hamas, opgericht in 1987 en voortgekomen uit de Moslimbroederschap, is een gewapende islamitische organisatie die zich bezighoudt met terrorisme. In tegenstelling tot Fatah streeft Hamas niet naar erkenning van een Palestijnse staat naast Israël, maar naar de oprichting van een islamitisch kalifaat "van de rivier tot de zee". In haar handvest wijst zij elke erkenning van Israël af en claimt zij een totale religieuze missie, waarbij alle domeinen van de samenleving worden gemobiliseerd.

Hamas, een gewapende organisatie die zich bezighoudt met terrorisme en voortkomt uit de Moslimbroederschap, beweert te zijn opgericht in 1987 tijdens de eerste intifada door de leider en spirituele gids van de Moslimbroederschap, sjeik Ahmed Yassin. In werkelijkheid bestaat de organisatie echter al langer dan de naam die zij zich toen heeft gegeven: de Moslimbroederschap was de eerste gewapende Palestijnse groep die in de jaren dertig van de vorige eeuw tegen de Britse bezetting vocht (en die andere namen heeft gehad, waaronder "Islamitische Bevrijdingspartij").

In tegenstelling tot de nationalisten van Fatah en de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie streeft Hamas niet naar de oprichting van een Palestijnse staat. Voor Hamas is de enige natie die telt de natie van de islam. Als totalitaire, islamistische beweging met een globalistische visie streeft Hamas naar de vernietiging van de staat Israël om in plaats daarvan een kalifaat "van de rivier tot de zee" te stichten, een stap op weg naar de oprichting van een wereldkalifaat, het ultieme ideaal van de broederschap. Hamas is niet bereid de staat Israël te erkennen, laat staan om met Israël over vrede te onderhandelen.

In haar handvest (gepubliceerd in 1988 en gewijzigd in 2017) noemt Hamas zichzelf "Islamitische Verzetsbeweging – Hamas" en omschrijft zij zichzelf als "een van de vleugels van de Moslimbroederschap in Palestina". Volgens het handvest is Palestina een onvervreemdbaar islamitisch bezit ("*waqf*"). Alle door de islam veroverde gebieden moeten uitsluitend aan moslims worden voorbehouden.

"Terwijl andere nationalistische bewegingen zich baseren op materiële, menselijke en territoriale overwegingen, omvat het nationalisme van Hamas al deze elementen en ook het meest essentiële, namelijk de goddelijke factor die ziel en leven geeft. Het nationalisme van Hamas is verbonden met "de bron van de Geest en Degene die leven schenkt, die de hemelse vlag die hemel en aarde met sterke banden verenigt, naar de hemel van de natie hijst" (art. 12).

Daartoe heeft Hamas een globale strategie uitgewerkt. Om "hun rol in de bevrijdingsstrijd" te vervullen, krijgen moslimvrouwen de taak toebedeeld om kinderen te baren. Meisjes zullen in die zin worden opgevoed. Er zal een beroep worden gedaan op "geleerden, opvoeders, leraren, de media, journalisten en de geschoolde massa". Artistieke expressie zal worden ingezet volgens "regels" die in overeenstemming zijn met de "kenmerken van de

islamitische kunst", teneinde te voldoen aan "de voorwaarden die vereist zijn voor ideologische mobilisatie". Want "de jihad beperkt zich niet tot strijd en gewapende confrontatie". De "humanistische" Hamas, die begaan is met "de mensenrechten", zal Joden en christenen toestaan om "vreedzaam samen te leven [...] onder de vlag van de islam". Dit brengt ons terug bij de status van dhimmi, die in de 19e eeuw door het Ottomaanse Rijk werd afgeschaft.

"Secularisme is volledig in tegenspraak met de religieuze ideologie". Wat de Joden betreft, die gedood moeten worden – "De rotsen en de bomen zullen zeggen: 'O moslims, o Abdallah, er is een Jood achter mij, kom hem doden' " (art. 7) – herhaalt Hamas de bekende antisemitische stellingen: financiële macht, Joods-vrijmetselaarscomplot, manipulatie van de media, oorzaak van alle oorlogen en revoluties, van kolonialisme en imperialisme, ... Voor Hamas staat "het zionistische plan [...] in 'De protocollen van de wijzen van Sion'" (een antisemitisch en leugenachtig werk dat in 1903 door de tsaristische politieke politie werd gepubliceerd). Hoewel Hamas sympathie geniet in het Westen, wordt de organisatie niet gewaardeerd in de Arabische wereld, die wantrouwig staat tegenover de Moslimbroederschap.

21. Waar wonen de Palestijnen vandaag de dag?

Bij gebrek aan nauwkeurige volkstellingen (met name als gevolg van oorlogssituaties) is het moeilijk om met zekerheid cijfers vast te stellen.

Er zijn ongeveer 14,3 miljoen Palestijnen in de wereld.

Bijna 5 miljoen wonen in de bezette gebieden en nog eens 5 miljoen wonen in Jordanië, Libanon en Syrië. In Israël wonen twee miljoen Arabieren, van wie de meesten moslim zijn. Zij identificeren zich meestal als Palestijnen met de Israëlische nationaliteit. Ongeveer een miljoen Palestijnen wonen in de Golfstaten en andere Arabische landen in de regio. Ten slotte wonen bijna een miljoen Palestijnen in Zuid-Amerika, Europa en Noord-Amerika.

Opgemerkt moet worden dat bijna 6 miljoen Palestijnen de status van "vluchteling" hebben onder de auspiciën van de UNRWA.

22. Wat is de rol van de UNRWA, die is opgericht voor Palestijnse vluchtelingen?

De oorlog van 1948-1949 leidde tot de uittocht van veel Palestijnen naar Arabische landen, waar zij vaak in kampen leven. Alleen Jordanië verleent hen het staatsburgerschap, de andere landen weigeren hen te integreren. In 1949 richtte de VN de UNRWA op, een agentschap dat zich uitsluitend bezighoudt met Palestijnse vluchtelingen en hun nakomelingen. Het mandaat, dat regelmatig wordt verlengd, heeft momenteel betrekking op bijna 6 miljoen mensen. Dit unieke systeem handhaaft de vluchtelingenstatus over meerdere generaties heen en voedt de hoop op terugkeer naar het land waar zij tot 1948 woonden.

De oorlog van 1948-1949, die door Arabische landen aan Israël werd verklaard, zorgde ervoor dat Palestijnen naar buurlanden (Syrië, Transjordanië, Egypte, Libanon) vluchtten, waar de meesten in kampen werden ondergebracht. De Arabische landen (met uitzondering van Jordanië) weigeren deze vluchtelingen echter op te nemen onder het voorwendsel dat zij het recht hebben om terug te keren naar de plaatsen waar zij hebben gewoond.

(Zie de vraag "Wat is de Nakba?")

In december 1949 werd de UNRWA (*United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East*, oftewel "Organisatie van de Verenigde Naties voor hulpverlening aan Palestijnse vluchtelingen in het Nabije Oosten") opgericht om hen te helpen. Haar rol omvat onderwijs, gezondheidszorg en sociale diensten voor Palestijnse vluchtelingen in de kampen.

Aangezien er nog steeds geen oplossing voor deze vluchtelingen is gevonden, heeft de Algemene Vergadering van de VN het mandaat van de UNRWA periodiek verlengd en onlangs verlengd tot juni 2026. De vluchtelingenstatus wordt tot op heden toegekend aan hun "mannelijke nakomelingen en hun wettelijk geadopteerde mannelijke kinderen". Een deel van deze vluchtelingen woont niet in kampen, werkt, reist, heeft een paspoort, maar heeft de vluchtelingenstatus van een land waar ze nooit hebben gewoond.

In 1950 voorzag het Agentschap in de behoeften van ongeveer 750.000 Palestijnse vluchtelingen. Vandaag de dag kunnen 5,9 miljoen mensen gebruikmaken van de diensten van de UNRWA.

Alle conflicten en oorlogen hebben geleid tot volksverhuizingen en dus tot een groot aantal vluchtelingen. In de loop van de 20e eeuw zijn er als gevolg van de val van imperiums en de opkomst van natiestaten, met twee wereldoorlogen, tientallen miljoenen vluchtelingen geweest: hindoes, moslims, Polen, Duitsers, Oekraïners, Bulgaren, Turken, Grieken, Joden, ... Na de Tweede Wereldoorlog werd het lot van de vluchtelingen een prioriteit voor de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. De oprichting van de UNRWA voor

Palestijnse vluchtelingen werd een jaar later gevolgd door die van de UNHCR (*United Nations High Commissioner for Refugees*, of "Hoge Commissaris van de VN voor Vluchtelingen") om noodhulp te bieden aan alle vluchtelingen en, wanneer terugkeer naar hun land van herkomst niet mogelijk is, hen te begeleiden bij hun vestiging en integratie in andere landen. Deze begeleiding is in principe beperkt tot 18 maanden. (Internationaal Vluchtelingenverdrag). Elke missie van de UNHCR eindigt met het verstrijken van de vluchtelingenstatus voor deze bevolkingsgroepen en hun nakomelingen. Terwijl de UNHCR zich inzet voor alle vluchtelingen over de hele wereld, richt de UNRWA zich uitsluitend op Palestijnen en is daarmee uniek in zijn soort.

Het is een feit dat de scholen van de UNRWA Palestijnse kinderen opvoeden in de hoop op een terugkeer naar het land van hun voorouders en in de haat tegen Israël.

23. Wat vinden de Palestijnen van Hamas?

De Palestijnen streven naar een onafhankelijke staat, volgens de grenzen die in 1947 waren vastgesteld, een project dat door de weigering van de Arabieren niet is voltooid. Gaza wordt sinds 2007 gecontroleerd door Hamas, terwijl de Westelijke Jordaanoever gedeeltelijk door de Palestijnse Autoriteit wordt gecontroleerd. De Palestijnse bevolking, gevangen tussen de Israëlische bezetting en het autoritaire regime van Hamas, ziet haar levensomstandigheden sterk verslechteren. Een meerderheid is voorstander van een diplomatieke tweestatenoplossing en bekritiseert Hamas vanwege corruptie en wanbeleid. Ondanks de onderdrukking neemt de steun voor Hamas af en gaan er stemmen op voor politieke verandering of internationale hulp.

Alle Palestijnen streven naar een onafhankelijke en soevereine staat. De grenzen waren vastgelegd in het verdelingsplan voor Palestina dat in 1947 door de VN werd aangenomen, maar de Arabische staat kwam er niet omdat de Arabieren dit door de internationale gemeenschap voorgestelde plan weigerden te aanvaarden en in 1948 weigerden een Palestijnse staat op te richten op het grondgebied van Gaza en de Westelijke Jordaanoever. Deze gebieden werden pas in 1967, na de Zesdaagse Oorlog, door Israël bezet. Sindsdien wordt de Westelijke Jordaanoever gedeeltelijk bestuurd door de Palestijnse Autoriteit (Fatah), onder Israëlische militaire controle, terwijl de Gazastrook op totalitaire wijze wordt bestuurd door Hamas.

(Zie de vraag "Is Palestina een staat?")

Toen Hamas in 2007 een meerderheid behaalde bij de verkiezingen in de Gazastrook en de macht greep door de vertegenwoordigers van Fatah te verdrijven, verslechterden de levensomstandigheden van de inwoners en werden hun vrijheden ingeperkt door de strikte toepassing van de sharia.

Uit een opiniepeiling die enkele weken voor de aanslagen van 7 oktober 2023 in de Palestijnse Gebieden (Westelijke Jordaanoever en Gazastrook) werd gehouden door de Universiteit van Princeton in de Verenigde Staten, bleek dat de bevolking vindt dat zij zowel onder de "bezetting" van Israël als onder de "dictatuur" van de Palestijnse bewegingen lijdt. Hoewel de burgers van Gaza sinds 2007 onderworpen zijn aan een Israëlische blokkade met de steun van Egypte, heeft tweederde van hen geen vertrouwen in de islamitische regering van Hamas. 80 % van de ondervraagde Palestijnen wenst een diplomatieke regeling met Israël, waarbij een meerderheid voorstander is van een tweestatenoplossing op basis van de grenzen van 1967.

Het *Washington Institute* benadrukt in juli 2023 dat 84 % van de Gazanen interne politieke en economische hervormingen belangrijker vindt dan buitenlandse politiek.

In 2022 heeft het Amerikaanse *Center for Peace Communications* (CPC), dat verslag wilde doen van het lijden van de Gazanen onder het juk van Hamas, gesprekken gevoerd met inwoners van de door Hamas bestuurd Gazastrook (resultaten gepubliceerd in januari 2023). Zij maakten melding van willekeurige arrestaties, afpersing van kleine handelaars en geweld door de autoriteiten van de Hamas. De geuite frustraties zijn groot. Ze wijzen op het slechte economische en sociale beleid van Hamas en op corruptie (de aanzienlijke subsidies van tal van landen zijn niet geïnvesteerd om het welzijn van de bevolking te verbeteren), wat aanleiding gaf tot protesten voor betere levensomstandigheden, die snel werden onderdrukt: demonstranten werden geslagen, woningen werden doorzocht en er werden arrestaties verricht. Er is kritiek geuit op het onderwijs in Gaza, dat is veranderd in een systeem van ideologische indoctrinatie en militaire rekrutering: een cultuur van jihad en het streven naar martelaarschap, maar ook antisemitische indoctrinatie. Degenen die zich tegen deze wereldvisie verzetten, geven aan dat zij niet het recht hebben om zich openlijk uit te spreken.

De door het CPC ondervraagde inwoners gaven ook aan het niet eens te zijn met het feit dat de Arabische media in de regio Hamas als een held afschilderen.

In september 2024 heeft het *Palestinian Center for Policy and Survey Research* (PSR) of "Palestijns Centrum voor beleids- en enquêteonderzoek", gevestigd in Ramallah, enquêtes gehouden onder de bevolking van Gaza (via telefoon en tablet). Daaruit bleek dat de steun voor Hamas onder de inwoners van Gaza afneemt: slechts 39 % van de Gazanen zegt voorstander te zijn van de terroristische groepering, een daling ten opzichte van 64 % in juni. Wanneer Hamas raketten afvuurt, lijken alleen tieners op straat te juichen.

Terwijl 39 % van de Gazanen Hamas steunt, spreekt 24 % zich uit voor Fatah en geeft 15% aan een internationale instantie aan de macht te willen zien, terwijl de rest geen mening heeft.

Uit een enquête van de AWRAD (*Arab World Research and Development Group*) in mei 2024 blijkt dat 80 % van de respondenten (op een steekproef van 1.500 personen), zowel uit de Westelijke Jordaanoever als uit Gaza, voorstander is van "de dag erna" in Gaza (na de oorlog) voor een door Palestijnen geleide regering, met een duidelijk onderscheid tussen de Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever en die in Gaza. Op de Westelijke Jordaanoever is 35 % van de respondenten voorstander van een gezamenlijk bestuur door de VN en Hamas in Gaza (waarvan 21 % voor Hamas), terwijl de respondenten uit Gaza zich verzetten tegen een terugkeer van Hamas aan de macht na de oorlog.

Gezien de situatie in Gaza worden vredesactivisten die zich durven uit te spreken vaak beschouwd als verraders van de Gazaanse zaak (die gedomineerd wordt door Hamas).

24. Wat betekent de slogan "*From the river to the sea*"? Wie gebruikt deze slogan?

De slogan "*From the river to the sea*" roept op tot een Palestijnse staat op het hele grondgebied tussen de Jordaan en de Middellandse Zee, inclusief Israël, Gaza en de Westelijke Jordaanoever. In dit gebied wonen ongeveer 15 miljoen mensen, waaronder Joden en Arabieren in Israël, en voornamelijk Arabieren in de bezette gebieden. Hamas gebruikt deze slogan om een islamitisch Palestina op te eisen en verwerpt het bestaan van Israël. De huidige Israëlische regering is daarentegen gekant tegen een Palestijnse staat en wil een deel van de gebieden annexeren. De twee tegengestelde visies – "Totaal Palestina" versus "Groot-Israël" – maken het conflict nog ingewikkelder.

"*From the river to the sea*" betekent "van de rivier tot de zee".

Deze slogan wordt sinds 7 oktober 2023 veel gebruikt. Wat betekent hij? Hij roept op tot de oprichting van een land, Palestina, in een gebied in het Midden-Oosten.

De rivier is de Jordaan in het oosten, de zee is de Middellandse Zee in het westen, gescheiden door ongeveer 65 km (zoals de afstand tussen Brussel en Bergen). Het gebied daartussen, dat vroeger Kanaän heette, daarna Judea of Israël, vervolgens Palestina, daarna Zuid-Syrië en daarna weer Palestina, strekt zich uit over iets minder dan 30.000 km² en is bijna even groot als België. Er is één land, Israël, en twee gebieden, de Westelijke Jordaanoever en Gaza. Er wonen 15 miljoen mensen, waarvan 10 miljoen in Israël, 3 miljoen op de Westelijke Jordaanoever en 2 miljoen in Gaza.

Alle inwoners van Israël (Joden en Arabieren) zijn Israëlische burgers en hebben dus de Israëlische nationaliteit. Het land telt iets meer dan 7 miljoen Joden, 2 miljoen Arabieren, voornamelijk moslims, en een christelijke minderheid. In de bezette gebieden is 93 % van de Arabische bevolking moslim, de rest is christelijk. Daarnaast wonen er in de Westelijke Jordaanoever ook 500.000 Israëli's in nederzettingen die voornamelijk aan de groene lijn (1967) liggen.

De afgelopen jaren heeft religie, zowel aan Israëlische als aan Palestijnse zijde, een steeds belangrijkere plaats ingenomen. De spanningen en conflicten tussen deze twee partijen, die steeds onverzoenlijker en extremistischer worden, zijn in de loop van de decennia toegenomen, waarbij beide partijen zich beroepen op teksten die zij als heilig beschouwen.

Enerzijds drukt de slogan "*From the river to the sea*" van Hamas en zijn aanhangers hun vastberadenheid uit om een vrij, soeverein en islamitisch Palestina te stichten op het hele grondgebied van Israël en de bezette Palestijnse gebieden, waarbij ze het bestaan van Israël afwijzen (in het handvest van Hamas zelf), wat impliceert dat de 8 miljoen Joden die daar wonen moeten vertrekken of, als ze blijven, zich moeten onderwerpen aan de islamitische wet.

(Zie de vraag "Wat is Hamas?" - V20)

Anderzijds verwerpt de huidige Israëlische regering de oprichting van een Palestijnse staat op de Westelijke Jordaanoever en in Gaza, met name vanwege het gevaar dat dit zou kunnen vormen voor haar veiligheid. Een andere reden is dat de religieuze extremisten, die momenteel aan de macht zijn in Israël, de gebieden "van hun voorouders" willen terugwinnen en daarom de Palestijnse bevolking willen verdrijven. Hun intentie is precies het tegenovergestelde van wat de slogan van de Palestijnen en hun vrienden impliceert: *"From the river to the sea"* ... voor het "Grote Israël", ditmaal.

Kaart C10

25. Wat betekent het om Joods te zijn?

Het Joods-zijn gaat verder dan alleen religie: men kan Joods zijn door geloof, cultuur, geschiedenis of afstamming. De traditionele Joodse wet erkent de afstamming via de moeder, terwijl moderne stromingen ook de afstamming via de vader accepteren. Het Jodendom omvat verschillende stromingen (orthodox, gereformeerd, atheïstisch) en etnische groepen (Asjkenazim, Sefardim, Mizrahim). Kernwaarden zoals *tikkoun olam* en *tsedaka* benadrukken een morele en sociale betrokkenheid. Het concept van "uitverkoren volk" impliceert een ethische verantwoordelijkheid, geen superioriteit.

Hoewel het moeilijk is om deze vraag te beantwoorden "omdat er evenveel antwoorden zijn als er Joden zijn", zullen we toch een poging wagen.

Het Joods-zijn gaat verder dan het religieuze kader: men kan 'Joods' zijn en volledig atheïst. Daarom spreken we van 'het Joodse volk' en schrijven we 'Jood/jood' soms met een kleine letter (religie), soms met een hoofdletter (volk).

Vanuit persoonlijk oogpunt: Joods zijn betekent zich herkennen in de religieuze verbondenheid met het Jodendom of het Joodse volk. De eerste definitie is vrij eenvoudig: er zijn regels, overtuigingen en rituelen die men aanhangt en in praktijk brengt. De tweede definitie is het delen van een geschiedenis, een levensfilosofie, familietradities, enzovoort.

Volgens de traditionele joodse wet is "iedereen joods wiens moeder Joods is of die zich tot het Jodendom heeft bekeerd", maar het gereformeerde Jodendom erkent ook het kind van een joodse vader als joods.

De meest uitgebreide definitie werd voorgesteld door David Ben Gurion, de eerste regeringsleider van de staat Israël: "Joods is wie zich Joods voelt".

Opgemerkt moet worden dat de nazi's een meer definitieve definitie hanteerden: iedereen met ten minste drie Joodse grootouders was Joods, ongeacht hun identiteit of religieuze praktijk. Bekeringsen tot het christendom werden tot twee generaties terug als ongeldig verklaard.

Er zijn vele vormen van Jodendom: er zijn talrijke orthodoxe, traditionele, liberale en hervormde stromingen, en zelfs een atheïstisch Jodendom.

Er zijn drie belangrijke takken van het Joodse volk: de Asjkenazim, die zich aanvankelijk in Oost-Europa vestigden, de Sefardim (verdreven uit Spanje en Portugal), die zich voornamelijk rond het Middellandse Zeegebied en binnen het Ottomaanse Rijk verspreidden, en de Oriëntalen of Mizrahim, afkomstig uit de Arabische wereld.

Hieronder volgen enkele belangrijke joodse waarden. *Tikkoun olam* ("het herstel van de wereld") spreekt zowel gelovige als atheïstische Joden aan, omdat het een beeldende dimensie van sociale rechtvaardigheid heeft. *Tsedaka* is het beoefenen van sociale

rechtvaardigheid (donaties om mensen in nood te helpen). Een derde belangrijke joodse waarde is het doorgeven van de idealen van de Verlichting: een langzame en geleidelijke verbetering van de mens, een soort introspectief werk dat zowel individueel als collectief is en tot doel heeft de mens meer wijsheid, begrip en, kortom, menselijkheid bij te brengen.

De uitdrukking "uitverkoren volk" (of "gekozen volk") komt uit Deuteronomium (het 5e boek van de *Torah*, de joodse wet) en verwijst volgens vele interpretaties naar de plichten en verantwoordelijkheden van het Joodse volk ten opzichte van andere mensen, en niet naar een superioriteit of privileges.

26. Wat is zionisme?

Het zionisme is een beweging die aan het einde van de 19e eeuw is ontstaan met als doel een Joodse staat in Palestina te stichten, als antwoord op de antisemitische vervolgingen. Het past in een oude Joodse traditie van het streven naar terugkeer naar Zion. Theodor Herzl is de politieke grondlegger, met name na de Dreyfus-affaire. Het zionisme profileert zich als een nationale bevrijdingsbeweging, die niets te maken heeft met het concept van kolonialisme. Het omvat verschillende stromingen, verenigd rond het idee van een toevluchtsoord voor de Joden in hun historische land.

Het zionisme is een politieke en culturele beweging die aan het einde van de 19e eeuw in Europa is ontstaan. Het woord ontstond toen, geïnspireerd door de berg Sion, de naam van een heuvel rond Jeruzalem die bij uitbreiding de hele stad aanduidt. Deze term verwijst naar het streven van het Joodse volk, verspreid over de naties, om zich te emanciperen en als natie te bestaan door terug te keren naar het land Israël in Palestina.

Deze nationale bevrijdingsbeweging van het Joodse volk wordt nu als "kolonialistisch" beschouwd, terwijl het juist het tegenovergestelde is: Joden uit het Westen en het Oosten, die werden vervolgd in de landen waar ze waren geboren, zochten hun toevlucht in Palestina (99% van de Joden in de Arabische wereld moest deze verlaten).

Hoewel het zionisme aan het einde van de 19e eeuw ontstond, is het idee zelf al eeuwenoud. Het verlangen van de Joden om terug te keren naar het land Israël is al eeuwenoud: "volgend jaar in Jeruzalem" wordt in talrijke Joodse gebeden genoemd. In Jeruzalem bevinden zich de heilige plaatsen van het Jodendom: de Tempelberg, waar achtereenvolgens twee tempels zijn gebouwd. Van de Tweede Tempel, die in 70 n.Chr. door de Romeinen werd verwoest, is alleen de "Klaagmuur" overgebleven, een overblijfsel van de ommuring (op dezelfde plek werden in de 7e eeuw n.Chr. twee moskeeën gebouwd, waaronder de Al-Aqsa-moskee). Joden zijn altijd in Palestina blijven wonen. In 1099 werden alle Joden in Jeruzalem vermoord toen de kruisvaarders Jeruzalem veroverden. Maar ze waren nog steeds aanwezig in Hebron, Jaffa, Tiberias, Safed, ...

De belangrijkste figuur van de politieke zionistische beweging is Theodor Herzl. In 1896 verscheen zijn boek "De Jodenstaat, een poging tot een moderne oplossing van het Joodse vraagstuk". Zijn theorie ontstond in de context van grote nationalistische bewegingen, met name in het Oostenrijks-Hongaarse Rijk, waar minderheden ernaar streefden onafhankelijke staten te worden. Herzl wil een oplossing bieden voor het lot van de Joden die het slachtoffer zijn van talrijke (door de autoriteiten aangemoedigde) pogroms in Oost-Europa en voor een verwoestende golf van antisemitisme in Frankrijk na de "Dreyfus-affaire" (valse beschuldiging van verraad tegen een kapitein van het Franse leger, uitsluitend vanwege zijn Joodse afkomst).

Het zionisme is geen monolithische beweging, maar omvat een breed spectrum aan politieke en religieuze overtuigingen, gaande van extreemlinks tot extreemrechts, van atheïsme tot religieuze orthodoxie. Het zionisme is het echter eens over het streven naar een toevluchtsoord voor alle Joden.

27. Wat betekent het vandaag de dag om zionist te zijn?

Zionist zijn betekent vandaag het recht van Israël om als legitieme staat te bestaan ondersteunen. Het zionisme brengt zeer uiteenlopende mensen samen, zonder te worden verward met het Joodse geloof of de Israëlische nationaliteit. Sommige zionisten pleiten voor een coëxistentie met een Palestijnse staat, anderen niet. Ondanks de erkenning van Israël door de VN in 1947, blijft het conflict met de Arabische wereld voortduren. Het woord 'zionist' wordt soms misbruikt om een vijand aan te duiden, wat vijandige uitspraken in de hand werkt.

Een kort antwoord: een zionist is iedereen die vindt dat de staat Israël net als elke andere staat het recht heeft om te bestaan.

Soms worden de termen zionist, Israëliër en Jood door elkaar gehaald. Deze drie termen verwijzen naar zeer verschillende concepten. Er zijn allerlei soorten zionisten met zeer uiteenlopende meningen, ook al zijn ze het er allemaal over eens dat Israël het recht heeft om te bestaan. Er zijn linkse en rechtse zionisten, Joodse zionisten en niet-Joodse zionisten, zoals evangelische christenen, sommige anglicanen en zelfs moslims, religieuze zionisten en niet-gelovigen, Israëli's maar ook niet-Israëli's. Sommigen willen in vrede leven met hun burens, anderen zijn oorlogszuchtig. Er zijn zionisten die de oprichting van een Palestijnse staat naast Israël afwijzen, anderen die het eens zijn met dit idee. Om de complexiteit van het fenomeen te begrijpen, moet men weten dat er niet-zionistische Joden en zelfs antizionistische Joden zijn (zowel in Israël als daarbuiten), maar dat de overgrote meerderheid van de Joden zionisten zijn.

Vóór 1948 waren zionisten degenen die een staat Israël in de regio wilden stichten, en zij noemden die "*Eretz Israël*" (Land Israël). In 1947 stemden de Verenigde Naties zowel voor de oprichting van een dergelijke staat als voor een tweede, Arabische staat. De zionisten aanvaardden dit voorstel, de Arabieren verwierpen het.

Sommige landen, zoals Egypte, Jordanië en Marokko, hebben Israël uiteindelijk erkend en vredesakkoorden met het land gesloten. Vandaag speelt zich een nieuwe, tragische episode af in deze lange oorlog, die wordt onderbroken door periodes van wapenstilstand. Meer dan ooit zijn de zionisten verdeeld over deze oorlog. Velen willen dat hij nu stopt; anderen willen dat dit de laatste oorlog is en dat hij wordt beëindigd met de uitroeping van een Palestijnse staat die in vrede leeft met Israël; weer anderen willen niets horen over een Palestijnse staat, die volgens hen een gevaar voor Israël zou vormen.

Men kan zich afvragen waarom men het verdwijnen van Israël zou wensen, terwijl het bestaan van andere staten waar even gruwelijke, zo niet nog gruwelijkere tragedies plaatsvinden, niet ter discussie staat (zoals Syrië, Soedan, Eritrea, Somalië, Azerbeidzjan, Congo, Jemen en Libië).

Voor degenen die het verdwijnen van Israël nastreven, heeft het woord 'zionist' een nieuwe betekenis gekregen. Het is een belediging geworden, synoniem voor vijand, slecht, verfoeilijk, duivels, zelfs nazi.

28. Wat is de Shoah?

In het Hebreeuws betekent de term 'shoah' 'ramp'. Het verwijst naar de genocide op de Joden door het nationaalsocialistische regime. Dat wil zeggen de systematische uitroeiing door nazi-Duitsland, van 1941 tot 1945, van zes miljoen Joden – 85 % van de Joden in de door de nazi's veroverde gebieden –, waaronder anderhalf miljoen kinderen. Zij werden op verschillende manieren vermoord: uitgehongerd in de getto's, ondervoed en onderworpen aan dwangarbeid in de concentratiekampen, naar de gaskamers van de vernietigingskampen gestuurd of gedood tijdens massale executies, die worden aangeduid met de term 'Shoah door kogels'.

Het unieke aan de Shoah, waarvan de reikwijdte universeel is, ligt in de geplande, methodische, georganiseerde en bureaucratische uitroeiing, die kon rekenen op de hulp van collaborateurs – regeringen en individuen – in heel Europa.

29. Wat is antisemitisme?

Antisemitisme, door de IHRA gedefinieerd als haat tegen Joden, dateert uit de 19e eeuw, maar vindt zijn oorsprong in oudere religieuze rivaliteiten. Het onderscheidt zich van klassiek racisme door zijn complottheorieën waarin Joden worden beschuldigd van het kwaad in de wereld, met name gepopulariseerd door de "Protocollen van de Wijzen van Sion". Deze haat leidde tot de Shoah, waarbij Joden werden gezien als vijanden die moesten worden uitgeroeid. Tegenwoordig komt antisemitisme vaak tot uiting in de vorm van haat tegen Israël, die na de aanslagen van Hamas op 7 oktober 2023 is toegenomen. Deze vorm van haat kent een zorgwekkende opleving.

In 2016 heeft de Internationale Alliantie voor de Herdenking van de Holocaust (IHRA) een geactualiseerde definitie van antisemitisme voorgesteld: "Antisemitisme is een bepaalde perceptie van Joden die zich kan uiten in haat jegens hen. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme zijn gericht tegen Joodse personen en/of hun eigendommen, gemeenschapsinstellingen en gebedshuizen. Het woord dateert uit de 19e eeuw, maar de realiteit van de haat tegen Joden is veel ouder: ze dateert van de vestiging aan beide oevers van de Middellandse Zee, hier van het christendom, daar van de islam, religies die voortkomen uit het Jodendom en rivalen zijn van het Jodendom. In die zin is antisemitisme niet te verwarren met racisme of xenofobie.

Historisch gezien was het een Duitse journalist, Wilhelm Marr, die in 1879 voor het eerst de term "*antisemitismus*" gebruikte, bij de oprichting van een "antisemitische liga".

Het gebruik van dit nieuwe woord markeert een keerpunt in de geschiedenis van de Jodenhaat. Wilhelm Marr pleitte voor de verdrijving van de Joden naar Palestina, een standpunt dat in de anti-Joodse kringen van die tijd steeds populairder werd. Het woord 'antisemitisch' heeft niets te maken met Arabieren of Ethiopiërs, die ook een Semitische taal spreken: het wordt gebruikt om de uitsluiting van Joden uit de Duitse samenleving te rechtvaardigen (er is namelijk geen Semitisch volk, maar wel volkeren die Semitische talen spreken).

Antisemitisme is in feite een complottheorie, gebaseerd op het idee dat Joden verantwoordelijk zijn voor alle ellende in de wereld. In 1903 verzonden agenten van de tsaristische politie een vals boek om aan te tonen dat er een Joodse samenzwering bestond om de grondslagen van het christendom te ondermijnen. Het gaat om de "Protocollen van de Wijzen van Sion", waarin de Joden worden beschuldigd van het streven naar wereldheerschappij. De Jood krijgt daardoor het imago van machtig, hebzuchtig, expansionistisch en dominant. Dit boek, dat Hitler inspireerde, wordt nog steeds verspreid en is nog steeds gemakkelijk verkrijgbaar, met name in de Arabische wereld.

Wat antisemitisme onderscheidt van gewoon racisme is dat de Jood wordt afgeschilderd als een gevaarlijk, demonisch en almachtig wezen. Hij is niet zozeer een 'minderwaardig mens'

die geëxploiteerd moet worden (slavernij) zoals de zwarten of de Slaven, maar eerder een schadelijk wezen dat indien nodig met geweld moet worden uitgeroeid, wat de nazi's ook zullen doen.

De maatregelen tegen de Joden zijn in de loop der tijd geëvolueerd, althans in Europa. De ghetto's, de numerus clausus, de verboden en sancties van allerlei aard raakten geleidelijk in onbruik. De haat tegen de Joden werd 'gemoderniseerd'. Tegenwoordig komt deze vooral tot uiting in de haat tegen de enige Joodse staat op aarde. Net als de Joden van weleer zou Israël verantwoordelijk zijn voor alle ellende in de wereld, kortom een schadelijke staat waarvan de verdwijning de mensheid zou redden.

Sinds de Shoah, de uitroeiing van zes miljoen Joden door de nazi's, is antisemitisme bij wet strafbaar in een twaalfstal westerse landen, waaronder België.

In de decennia na de Shoah gaf een bedrieglijke stilte hoop dat "dit nooit meer zou gebeuren". Racisme en antisemitisme werden nog nooit zo krachtig bestreden, door middel van educatieve programma's en burgercampagnes om een heropleving ervan te voorkomen.

De laatste jaren wordt de holocaust echter steeds vaker gebagatelliseerd, geminimaliseerd of zelfs ontkend. Tegelijkertijd wordt het Israëliisch-Palestijnse conflict zonder nuance geïmporteerd, in een poging om alle Joden verantwoordelijk te stellen voor de werkelijke of vermeende fouten van de regering van de staat Israël.

De moordpartijen op Israëli's op 7 oktober 2023, gepleegd door duizenden terroristen onder leiding van Hamas, en de Israëliische vergeldingsactie tegen Gaza hebben geleid tot een internationale golf van antisemitisme van een onverwachte gewelddadigheid, die sinds de Shoah niet meer is voorgekomen.

30. Wat betekent antizionistisch zijn vandaag de dag? Is een antizionist antisemitisch?

Kritiek op het Israëliische beleid is niet noodzakelijk antisemitisch, maar het ontkennen van het bestaansrecht van Israël valt vaak onder antisemitisme, onder het mom van antizionisme. De kritiek op Israël is vaak onevenredig in vergelijking met andere conflicten, wat wijst op een vooringenomenheid in de berichtgeving. In België is het aantal antisemitische incidenten sterk toegenomen na de bloedbaden van Hamas op 7 oktober 2023, wat wijst op een verontrustende toename van anti-Joods geweld.

Tegenwoordig gelooft iedereen die zich zionist noemt dat Israël net als elk ander land het recht heeft om te bestaan. Veel Joden over de hele wereld zijn het niet noodzakelijk eens met het beleid van Israël, maar dat betekent niet dat ze willen dat het land verdwijnt. Voor hen was de oprichting van Israël een vitale noodzaak, zowel voor de Joden in het Oosten (die onderworpen waren aan de dhimmitude) als in het Westen (getekend door de pogroms en de Shoah).

Voor sommigen betekent antizionisme kritiek op de beslissingen van de Israëliische regering, met name over de Palestijnse kwestie. Dit standpunt is volkomen legitiem en duidt niet op antisemitische haat. Anderen zijn van mening dat de staat Israël niet zou mogen bestaan omdat het de mensenrechten schendt. Zouden dan van alle volkeren die onze mensheid vormen, alleen de Joden geen recht hebben op een vaderland? Zoals de Israëliische historicus Elie Barnavi, voorstander van een tweestatenoplossing, opmerkt, maakt de door de Verenigde Naties erkende staat Israël nu deel uit van de internationale gemeenschap. Het betwisten van deze status of het streven naar de verdwijning van Israël is niets anders dan verkapte antisemitisme. "Antizionisme" heeft geen rationele rechtvaardiging.

Net als bij elk ander land kan het beleid van Israël worden bekritiseerd. Het feit dat een staat een democratie is, maakt hem niet immuun voor misstanden. De kritiek op Israël heeft wereldwijd echter een zodanige omvang aangenomen dat deze in geen verhouding staat tot de kritiek op andere landen die betrokken zijn bij ernstige conflicten of grove schendingen van de mensenrechten. China vervolgt zijn Oeigoerse en Tibetaanse minderheden, Rusland valt Oekraïne aan en valt het binnen, Syrië heeft bijna 600.000 burgers gedood, Turkije onderdrukt de Koerden. Geen van deze landen wordt echter zo consequent aangevallen en er is geen specifieke term bedacht, zoals antizionisme, om een van deze regeringen op beledigende wijze te stigmatiseren.

Achter de felle kritiek op Israël en zijn aanpak van het huidige conflict, onder het mom van antizionisme, gaat wereldwijd antisemitisme schuil. Onder het mom van het verdedigen van de mensenrechten, doen bepaalde uitspraken tegen Israël anti-Joodse vooroordelen en antisemitische stereotypen herleven.

In België verklaart men zich vandaag de dag niet antisemitisch: net als bij de verschillende vormen van racisme is deze uitspraak strafbaar. De meeste antizionistische uitingen stellen echter alle Joden gelijk aan Israëli's en beschuldigen hen ervan zionisten te zijn en vooral de Israëlische regering tegen wil en dank te steunen.

Sinds de bloedbaden van Hamas in Israël op 7 oktober 2023, op ongeveer 5000 km van België, zijn antisemitische daden overal ter wereld exponentieel toegenomen – sommige zelfs vóór de Israëlische vergeldingsactie. De beledigingen, bedreigingen, fysieke agressie en vernielingen van Joodse sites zijn ontelbaar.

(Zie de vraag "Welke pogingen en vooruitzichten zijn er voor een tweestatenoplossing?" - V12)

31. Stemmen Joden in de diaspora in Israël?

Om in Israël te mogen stemmen, moet men zowel de Israëlische nationaliteit hebben, ongeacht of men Joods of Arabisch is, als op de dag van de verkiezingen in Israël aanwezig zijn. Stemmen vanuit het buitenland is niet toegestaan, behalve voor overheidsmedewerkers en militairen die in het buitenland wonen. Er is ook geen stemming bij volmacht.

Joden in de diaspora kunnen niet stemmen in Israël, tenzij ze Israëlisch staatsburger zijn (en dus een dubbele nationaliteit hebben).

Stemmen is niet verplicht. Men moet 18 jaar of ouder zijn om te mogen stemmen.

Bij de laatste verkiezingen, op 1 november 2022, bedroeg de opkomst 70,6 % van de geregistreerde kiezers: van de bijna 6,8 miljoen geregistreerde Israëli's ouder dan 18 jaar hebben bijna 4,8 miljoen Israëli's aan de verkiezingen deelgenomen.

32. Waar wonen de Joden tegenwoordig?

Op 9 mei 2024 woonden er in Israël 7,4 miljoen Joden op een totale bevolking van 9,9 miljoen, ofwel 73,2%. Eind 2022 woonde bijna 45% van de Joden in Israël, terwijl de diaspora ongeveer 9 miljoen mensen telde. Vandaag de dag telt de wereldwijde Joodse bevolking in 102 landen meer dan 16 miljoen mensen.

Op 1 januari 2021 werd de wereldwijde Joodse bevolking geschat op 15 miljoen mensen, volgens een studie van de *Jewish Data Bank*. Deze schatting was gebaseerd op een inventarisatie van de Joodse bevolking in 102 landen en gebieden met ten minste 100 Joden.

Het verkrijgen van deze gegevens is moeilijk omdat de criteria voor het definiëren van de Joodse bevolking niet uniform zijn en de kwaliteit van de gegevens niet volledig bevredigend is. Bovendien leven Joden wereldwijd in zeer verschillende institutionele, culturele en sociaaleconomische omgevingen, wat het probleem nog vergroot.

Voor analysedoeleinden zou het niet aanvaardbaar zijn om verschillende definities per land te hanteren, ook al zijn dergelijke verschillen tussen landen in de dagelijkse praktijk van de Joodse gemeenschap een realiteit.

Deze studie heeft betrekking op Joden die religie als een relevant middel tot identificatie beschouwen en op degenen die zich eerder als lid van de Joodse gemeenschap beschouwen.

Volgens deze studie was de wereldwijde verdeling van de Joodse bevolking in 2021 als volgt:

Personen

Israël:	6.870.000	Hongarije:	46.800
Verenigde Staten:	6.000.000	Oekraïne:	43.000
Frankrijk:	446.000	Mexico:	40.000
Canada:	393.500	Nederland:	29.700
Groot-Brittannië:	292.000	België:	28.900
Argentinië:	175.000	Italië:	27.200
Rusland:	150.000	Zwitserland:	18.400
Duitsland:	118.000	Uruguay:	16.400
Australië:	118.000	Chili:	15.900
Brazilië:	91.500	Overige landen:	193.000
Zuid-Afrika:	52.000		

Er zijn ook recentere gegevens beschikbaar.

Op 9 mei 2024 bleek uit de publicatie van de jaarlijkse nationale statistieken over de Israëlische bevolking dat de staat Israël 9.900.000 burgers telde, waarvan 7.427.000 Joden (73,2 %), 2.089.000 Arabieren (moslims, christenen en Druzen, ofwel 21,1 %) en 564.000 anderen (ofwel 5,7 %).

80% van de Israëlische Joden is in Israël geboren (zij worden Sabras genoemd). Volgens bronnen is de helft of meer van de Israëlische Joden tegenwoordig Mizrahim, afstammelingen van Joden die vooral sinds de onafhankelijkheid van Israël in 1948 uit de Arabische landen van het Midden-Oosten (Mashreq) en Iran zijn gevlucht. De overige Israëlische Joden zijn van Asjkenazische afkomst (uit Oost-Europa en Duitsland) en van Sefardische afkomst (afstammelingen van Joden uit Spanje en Portugal, die in de 16e eeuw uit deze landen zijn gevlucht naar het Ottomaanse Rijk).

Ten slotte is bekend dat eind 2022 ongeveer 45 % van de wereldwijde Joodse bevolking in Israël woonde. Als dit percentage vandaag nog steeds klopt, kan de Joodse bevolking in de diaspora worden geschat op ongeveer 9.077.000 personen, terwijl de wereldwijde Joodse bevolking 16.504.000 personen telt.

33. Onder welke omstandigheden leven de Israëlische Arabieren?

Na 1948 leefden de Arabieren die in Israël waren gebleven onder militair bewind, waarna hun situatie geleidelijk verbeterde. Vandaag de dag wonen er meer dan 2 miljoen Arabieren, voornamelijk moslims. Zij genieten dezelfde sociale rechten als Joden, kunnen vrijwillig in het leger dienen en nemen deel aan het politieke leven. In 2021-22 nam een Arabische partij deel aan de regering. De aanwezigheid van Arabieren in het hoger onderwijs en het openbaar ambt in Israël is toegenomen, ondanks discriminatie en risico's in verband met de natiestaat-wet van 2018. Arabieren in Oost-Jeruzalem hebben de bijzondere status van inwoners zonder staatsburgerschap, met beperkte kiesrechten.

De geschiedenis van de Israëlische Arabieren is complex: lange tijd stond de staat wantrouwig tegenover de Arabieren die na 1948 in Israël waren gebleven (ongeveer 150.000). Zij leefden onder militair bewind en konden zich niet vrij bewegen. Geleidelijk aan verbeterde hun situatie en bereikten zij het gemiddelde levenspeil. Velen van hen zijn vandaag de dag geïntegreerd in de Israëlische samenleving, met behoud van hun Arabische identiteit, en hoewel er nog steeds sprake is van discriminatie, erkennen zij dat zij profiteren van alle sociale voordelen die de burgers genieten.

Israëlische Arabieren kunnen op vrijwillige basis hun militaire dienstplicht vervullen, terwijl deze voor Druzen en Circassiërs, net als voor Joden (mannen en vrouwen), verplicht is. Israëlische Arabieren wonen in gemengde steden of in Arabische steden en dorpen. De meerderheid van de iets meer dan 2 miljoen Israëlische Arabieren is moslim (82,9 %); eind 2022 telde het Instituut voor Israëlische Democratie 9,2 % Druzen en 7,9 % christenen.

De Knesset (het Israëlische parlement) telt sinds 1949 Arabische afgevaardigden, waaronder moslims, Druzen en Bedoeïenen. Zij zijn lid van Arabische of Joodse partijen.

Toen de Arabische partijen erin slaagden zich te verenigen, konden ze invloed uitoefenen op de regerende meerderheid en de situatie van de Arabische gemeenschappen op alle gebieden verbeteren.

In 2021-2022 nam voor het eerst in de geschiedenis van Israël een Arabische partij deel aan de regering (Mansour Abbas – Verenigde Arabische Lijst).

In 21 jaar tijd, sinds 2003, is het percentage Arabische studenten aan Israëlische universiteiten gestegen van 3,5 % naar 20 %, het aandeel artsen in ziekenhuizen naar 24 %, tandartsen naar 36 %, verpleegkundigen naar 44 % en apothekers naar 55 %. Het percentage Arabische werknemers in de openbare dienst voor de centrale overheid is gestegen van 1,7% naar 13,2%.

Het valt echter te vrezen dat de huidige regering, op basis van de natiestaat-wet (2018), al deze verworvenheden teniet zal doen.

Ondanks de oproepen van Hamas aan de Arabische burgers en het wantrouwen van sommige Joodse Israëli's jegens hen, blijkt uit opiniepeilingen die onmiddellijk na 7 oktober 2023 zijn gehouden dat het gevoel van verbondenheid van de Arabieren met de staat Israël is toegenomen. Het is gestegen van 70 % naar 84 % (cijfers afkomstig van het Instituut voor Israëlische Democratie). Dit komt met name doordat ook Arabieren het slachtoffer zijn geworden van de bloedbaden van 7 oktober door Hamas.

Volgens de laatste statistieken (afkomstig van *het Palestijnse Centraal Bureau voor de Statistiek*) woonden er in 2022 5,9 miljoen Palestijnen in de bezette gebieden, waarvan twee derde op de Westelijke Jordaanoever en een derde in de Gazastrook.

De status van de Arabieren in Oost-Jeruzalem is bijzonder. Op 7 juni 1967, na de verovering van dit deel van de stad door het Israëlische leger, verloren de Arabische inwoners, die sinds juni 1948 Jordaanse staatsburgers waren, hun Jordaanse nationaliteit. De staat Israël kent hen een bijzondere status toe, die van "inwoners"; zij krijgen de kans om staatsburger van de staat Israël te worden, wat vrijwel alle inwoners van het voormalige Jordaanse deel altijd hebben geweigerd. Sinds 1968 betalen zij belasting aan de Joodse staat en genieten zij alle sociale rechten, waaronder toegang tot het Israëlische gezondheidszorgstelsel. Omdat zij alleen beschikken over een verblijfskaart of hun Jordaanse identiteitskaart die zij vóór juni 1967 hebben verkregen, hebben inwoners die vóór die datum zijn geboren geen recht op een door de Joodse staat afgegeven paspoort. Zij kunnen stemmen bij gemeenteraadsverkiezingen, maar niet bij parlementsverkiezingen: bijgevolg hebben zij geen afgevaardigden in de Knesset. Een zeer klein aantal Palestijnen uit Oost-Jeruzalem – 1800 personen in 2020, ofwel minder dan 1 % van de 353.800 Arabische inwoners die in dat jaar in dit gebied werden geteld – heeft echter het Israëlische staatsburgerschap aangevraagd.

34. Zijn alle Israëli's het eens met hun regering?

Israël is een parlementaire democratie met een parlement dat wordt gekozen volgens het evenredige kiesstelsel, waarbij alleen partijen die meer dan 3,25 % van de stemmen behalen, zitting krijgen. De huidige regering wordt bekritiseerd vanwege haar plannen om antidemocratische wetten te hervormen. Ondanks de oorlog die sinds 7 oktober 2023 woedt, vinden er regelmatig demonstraties plaats waarin wordt opgeroepen tot democratie, een staakt-het-vuren en de vrijlating van gijzelaars.

Israël is een parlementaire democratie. Er is één wetgevende vergadering (de Knesset) waarvan de parlementsleden worden gekozen volgens een evenredige vertegenwoordiging. Het Israëlische systeem bepaalt dat partijen die minder dan 3,25 % van de stemmen behalen, niet in het parlement vertegenwoordigd zijn.

Bij de laatste verkiezingen (2022) waren er 40 partijen, waarvan er slechts 11 vertegenwoordigd zijn in het parlement. Slechts 70 % van de Israëli's heeft zijn stem uitgebracht.

Bij deze verkiezingen behaalde de Likud-partij van Benjamin Netanyahu 23,41 % van de stemmen, wat neerkomt op 16,5 % van de Israëli's die stemgerechtigd zijn. Echter, geen van de partijen van de voormalige coalitie was bereid om met hem samen te werken vanwege de rechtszaken die tegen hem waren aangespannen. Netanyahu vormde toen een coalitie om een regering te vormen met de religieuze partijen en extreemrechts.

Deze coalitie heeft een blokkerende meerderheid in de Knesset (64 van de 120 zetels), ook al vertegenwoordigt zij slechts ongeveer een derde van de Israëlische kiezers.

De partijen die erin vertegenwoordigd zijn, hebben gemeen dat ze de "tweestatenoplossing" afwijzen en de Westelijke Jordaanoever willen annexeren, waardoor de oprichting van een Palestijnse staat onmogelijk zou worden.

Een meerderheid van de Israëli's is tegen deze regering, die sinds januari 2023 aan de macht is, omdat zij probeert wetten aan te nemen die de democratische ruimte beperken en de instellingen ondermijnen, met name het Hooggerechtshof, de enige macht die controle uitoefent op de wetgevende en uitvoerende macht. Bovendien wordt onder dreiging van ontslag van de ultraorthodoxen aan de *Haredim* (ultraorthodoxe Joden) vrijstelling van militaire dienst verleend, zelfs in oorlogstijd.

Sinds zijn aantreden demonstreren elke zaterdag honderdduizenden Israëli's in het hele land tegen deze regering. Bovendien blijven zij sinds 7 oktober 2023, ondanks de oorlogstoestand, de aantasting van de democratie aan de kaak stellen, eisen zij een staakt-het-vuren in Gaza, onderhandelingen met Hamas over de terugkeer van de in Gaza vastgehouden gijzelaars en veiligheid in het zuiden van Israël (grens met Gaza) en in het

noorden (steden, dorpen en kibboetsen aan de grens met Libanon, die dagelijks door Hezbollah worden aangevallen).

Deze Israëli's zijn van mening dat Netanyahu de oorlog niet wil beëindigen. Als hij dat wel zou doen, zouden de extreemrechtse ministers onmiddellijk aftreden, wat zou leiden tot de val van de regering. Benjamin Netanyahu zou dan als gewone burger terechtstaan in zijn lopende rechtszaken en waarschijnlijk ook voor een onderzoekscommissie over zijn verantwoordelijkheid in de gebeurtenissen van 7 oktober 2023.

BIJLAGEN

Bijlage 1. De geschiedenis van het Joodse volk in het kort

De geschiedenis van het Joodse volk is de geschiedenis van een groep mensen die het monotheïsme uitvonden, dat aan de basis ligt van het Jodendom, maar ook van het christendom en later de islam. Deze geschiedenis is verbonden met een gebied dat eerst het land Kanaän heette, totdat Jozua, de opvolger van Mozes, het land Israël noemde.

Gedreven door historische omstandigheden vertoont dit volk, dat gekenmerkt wordt door een gemeenschappelijk erfgoed, een opmerkelijke mobiliteit over een groot deel van de planeet, in het hart van verschillende naties en rijken en in talrijke beschavingen (diaspora), terwijl het een vrijwel continue fysieke aanwezigheid in het Land Israël handhaaft.

Het vertoont ook demografische schommelingen, afhankelijk van de historische omstandigheden, die gunstig (coëxistentie, emancipatie) of dramatisch (vervolgingen, verdrijvingen, pogroms, uitroeiing) waren. Hier wordt alleen een zeer beknopte weergave gegeven van zijn geschiedenis in Israël en in de diaspora. Helaas ontbreken bijvoorbeeld de geschiedenis van de zwarte Joden in Ethiopië of de Joden in India.

Het oude Israël

De geschiedenis van het Joodse volk beslaat meer dan 3000 jaar, van 1200 v.Chr. tot vandaag. Hoewel de Hebreeuwse Bijbel (door christenen later het Oude Testament genoemd), een van de oudste tekstuele bronnen, gedeeltelijk mythologisch en theologisch is, bevestigen talrijke archeologische vondsten verschillende passages ervan. De eerste vermeldingen van hun historische bestaan (Hebreeën of Zonen van Israël) buiten de Bijbel zijn de stèle van farao Merneptah uit 1207 v.Chr., de veldtocht van Sheshonq I van de 22e dynastie (10e eeuw v.Chr.) die de muren van Karnak (Opper-Egypte) siert, en de stèle van Mesha (9e eeuw v.Chr.), die verslag doet van de oorlogen zoals die door de tegenstanders van de Hebreeën werden gezien.

De Israëlieten, afkomstig uit de Vruchtbare Sikkkel, migreren naar het Land Israël. Zij zijn afstammelingen van één familie, verdeeld in twaalf stammen, die vervolgens worden verenigd in één koninkrijk van Israël en Juda, onder de koningen Saul, David en Salomo in de 11e eeuw v.Chr. (de periode waarin de Eerste Tempel werd gebouwd).

Na de regering van Salomo werd het koninkrijk in tweeën gesplitst: Israël, gevestigd in Samaria, dat in 722 v.Chr. na de verovering door de Assyriërs verdween, en Juda (vandaar de naam "Joden") met als hoofdstad Jeruzalem.

Na de verovering door Nebukadnezar in 586 v.Chr. werd het koninkrijk Juda, inclusief de Eerste Tempel, verwoest. Vanaf die periode zou een nieuwe realiteit het bewustzijn van het volk in ballingschap domineren, met Jeruzalem als middelpunt en een netwerk van gemeenschappen in het buitenland. De grootste centra bevonden zich in het Babylonische koninkrijk en in Egypte.

Babylon werd in 539 v.Chr. veroverd door de Perzische koning Cyrus, die de ballingen uit Jeruzalem toestond naar hun land terug te keren en hun tempel te herbouwen. Dat deden zij ook.

In 63 v.Chr. onderwerpt Pompeius het land Juda aan Rome. Er ontstaan talrijke sekten die voortkomen uit het Jodendom, waaronder het christendom. Er breken verschillende strijd uit, waarvan sommige in het Grieks worden beschreven door de historicus en ooggetuige Flavius Josephus. In 70 n.Chr. staken de Romeinse legionairs de Tweede Tempel in brand en stuurden ze talrijke gevangenen als slaven naar Rome, wat leidde tot een nieuwe verspreiding van een deel van het Joodse volk over het Romeinse Rijk. Dit zou de basis vormen voor de diaspora.

In Judea verandert keizer Hadrianus na de Joodse nationalistische opstand van Bar-Kokhba (tussen 132 en 135 n.Chr.) de naam Judea-Samaria (*Judaea*) in Palestina (*Palaestina*).

De Joden in Palestina en Babylonië: het talmoedische tijdperk - Byzantijnse overheersing

Van de 1e tot de 7e eeuw ontstonden overal rabbijnse scholen, met name rond twee culturele academies in Palestina en Babylonië, die uitgroeiden tot onderwijscentra. De 'wijzen' ontwikkelden het rechtssysteem en de vele tegenstrijdige discussies werden opgeschreven (*Talmud*), terwijl de synagoge zich ontwikkelde tot het centrum van het gemeenschapsleven. Dit systeem, dat als wet fungeerde, werd overigens genegeerd door de Samaritanen en bepaalde Joodse gemeenschappen die ver van de onderwijscentra verwijderd waren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Joden in China, India en Ethiopië.

Palestina (het Heilige Land voor de christenen), waar de Joden in de meerderheid zijn, leeft onder de dubbele Romeinse en christelijke wet van Byzantium (4e - 6e eeuw). De wetgever en de kerk voeren dan alle dwingende wetten tegen de Joden van het Byzantijnse rijk uit om hen tot bekering te dwingen.

Islam in Palestina, minderwaardige status van Joden en christenen (8e tot 19e eeuw) in islamitische gebieden

De Arabieren vallen Palestina binnen (7e eeuw). De theocratische moslimstaat toont zich toleranter ten opzichte van niet-moslims die worden erkend als "Mensen van het Boek". Joden en christenen zien hun situatie verbeteren, maar hebben een andere status dan moslims. Sommigen bekleden zelfs belangrijke posities aan het hof van de kaliefen of in lokale besturen.

Hun status als beschermelingen of *dhimmis* is echter relatief en gaat gepaard met talrijke vernederende verplichtingen die blijven bestaan onder de Ottomaanse Turkse overheersing en in de Maghreb-landen. De strengheid van de verboden varieert naargelang de heersers, de plaats of de periode: betaling van een hoge hoofdbelasting (tot drie keer meer dan voor een moslim), het dragen van onderscheidende kleding, verbod om te getuigen, verbod om te paard te rijden, pesterijen, verblijf in afgesloten wijken (*mellah* in Marokko). De minachting jegens hen kon leiden tot pogroms, zoals die in Fez in 1912.

De afschaffing van de *dhimma* door het Ottomaanse Rijk in 1856 voorkwam niet dat er in andere gebieden waar de *dhimma* ook van kracht was geweest, zoals in Fez (Marokko) in 1912 en in Hebron (Palestina) in 1929, nog steeds sprake was van discriminatie en pogroms tegen Joden.

Momenteel is 99 % van de Joden uit de Arabische wereld verdwenen, enkel en alleen omdat alle staten die uit de dekolonisatie zijn voortgekomen, uitsluitend soennitisch en Arabisch wilden zijn, met uitzondering van Libanon. De Joden werden, net als de christenen, maar ook de Koerden, de Druzen en de sjiieten, uitgesloten van het nationale verhaal, wat leidde tot een definitief vertrek, voornamelijk naar Israël, waar de bevolking van Arabische afkomst bijna de meerderheid vormt.

De Sefardische Joden in Spanje

In het islamitische Spanje, *al-Ándalus*, ontstond een periode die het "gouden tijdperk" wordt genoemd (8e - 11e eeuw), een relatief rustige periode voor de Joodse gemeenschappen, ondanks de vele wandaden die zij moesten ondergaan. Joodse denkers, geleerden en artsen droegen bij aan de ontwikkeling van de kennis samen met christenen en moslims, met name door deel te nemen aan de verspreiding van de werken van Aristoteles.

Maimonides, bijvoorbeeld, een beroemd denker en arts uit de middeleeuwen, draagt hieraan bij en combineert dit met de Joodse theologie, waardoor hij het middeleeuwse christelijke denken beïnvloedt. Hij moet echter naar de Maghreb vluchten met de komst in Spanje van de Almohaden, strenge moslims uit Afrika, die Joden en christenen hard vervolgen (12e eeuw).

Na de christelijke Reconquista in 1492 vaardigen de katholieke koningen Ferdinand en Isabella het decreet van Alhambra uit, waardoor alle Joden (en in 1525 ook moslims) gedwongen worden zich te bekeren of Spanje te verlaten. Omdat men twijfelde aan de oprechtheid van de bekeerlingen, bereikte de situatie een hoogtepunt met de Inquisitie, die in de 15e eeuw een systeem van bloedzuiverheid ("*limpieza de sangre*") invoerde. De verdreven Joden, Sefardim genaamd (*Sefarad* betekent 'Spanje' in het Hebreeuws), en de bekeerlingen (*conversos*, minachtend aangeduid met de term 'marranen', 'varkens'), vestigden zich voornamelijk in het Ottomaanse Rijk, Noord-Afrika en Europa (met name in Italië, Antwerpen en later Amsterdam).

De Asjkenazische Joden in christelijk Europa

In dezelfde periode verschenen Joodse kooplieden (Syriërs genoemd) in Gallië in de 8e en 9e eeuw, waar ze een actieve economische rol speelden en aanwezig waren in tal van beroepen, zoals de glasblazerij (er bestond een beroemd procédé dat 'Joods glas' werd genoemd), totdat de gilden beperkende maatregelen afkondigden. In de 11e eeuw bloeide het Asjkenazische Jodendom, een term die verwijst naar de Joden van West- en Oost-Europa, met name in de valleien van de Rhône en de Rijn. De Joden dreven handel over de continenten, mede dankzij hun contacten met hun geloofsgenoten.

Rashi, die in Troyes in Frankrijk woonde, was zowel wijnbouwer als een van de grootste bijbel- en talmoed geleerden. Zijn geschriften, waarin hij Hebreeuws vermengde met het Oudfrans van die tijd, hebben in belangrijke mate bijgedragen aan de kennis van het Oudfrans van vandaag.

Later, in Italië, namen de Joden actief deel aan economische activiteiten en aan culturele en muzikale creaties, zoals *Salomone de Rossi*, een beroemde componist en theoreticus (16e -17 e eeuw).

Antisemitisme van de 11e tot de 18e eeuw en migratie naar Oost-Europa. De Joden van "België".

In de middeleeuwen, tussen de eerste kruistocht en het uitbreken van de Zwarte Dood (meegebracht door een Genuaans schip), riep de kerk hen uit tot een volk dat niet in staat was het christendom te erkennen en daarom moest worden uitgeroeid. De kruistochten leidden tot een intensivering van de gewelddadigheden tegen de Joden in Europa en het Heilige Land. Er braken pogroms uit, vooral in Duitsland en Frankrijk. Tussen de 13e en de 15e eeuw verdreven veel landen hun Joodse bevolking, met name Engeland (1290), Frankrijk (1306) en Spanje (1492).

In deze periode (15e eeuw) migreren de Joden naar toleranter landen zoals Polen. Dit land wordt een erkende toevluchtsoord voor Sefardische en Askenazische Joden en het Poolse Jodendom wordt het centrum van spirituele en culturele ontwikkeling.

In de gebieden die tegenwoordig tot België behoren, waren er maar weinig Joden. De eerste onbetwiste vermelding dateert uit 1200. Vanaf 1215 waren zij verplicht een Jodenster te dragen. Daarvan zijn getuigenissen te vinden in Leuven, Tienen, Antwerpen en Brussel. In Brussel bevindt de Joodse wijk zich in Ravenstein. Als slachtoffers van een beschuldiging van heiligschennis komen zij in 1370 allemaal om op de brandstapel in Brussel (een gedenkplaat in de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal herinnert hieraan). In de 16e eeuw werd aan rijke Joodse families, die actief waren in de groothandel, de edelsmeedkunst, de gravurekunst enz., een verblijfsrecht toegekend.

De eerste Hebreeuwse bijbel en diverse geschriften in het Hebreeuws worden door Plantin in Antwerpen gepubliceerd. Dankzij het Edict van Tolerantie van Jozef II van Oostenrijk (1781) wordt vervolgens een zekere mate van godsdienstvrijheid verkregen.

De Joden in het Westen worden in 1791 als burgers erkend – De emancipatie

De Joden worden tijdens de Franse Revolutie in 1791 als burgers erkend. De gelijkheid van rechten wordt door Napoleon I bevestigd in het Franse Keizerrijk en in de veroverde gebieden (waaronder België). De keizer richtte consistories op die de Joodse eredienst organiseerden, die in alle Franse en veroverde gebieden onderworpen was aan het burgerlijk gezag. Deze emancipatie vond geleidelijk plaats in heel Europa. Joden namen met succes deel aan de sociaal-economische, wetenschappelijke en culturele ontwikkeling.

De onafhankelijkheid van België (1830) trekt Joodse families aan die zeer bekend zijn in de opbouw van de jonge staat, zoals de familie Bischoffsheim (financiën) en de familie Errera, die zich onderscheidt in het bankwezen, de wiskunde en de biologie. We kunnen ook L. Hillier noemen, componist van het *Chant des Wallons*.

De Haskalah ("onderwijs" in het Hebreeuws): de Joodse Verlichting (eind 18e - 19e eeuw)

In de 18e eeuw leidde de invoering van gelijke rechten voor Joden, die gepaard ging met de opkomst van de westerse natiestaten, de opkomst van een Joodse bourgeoisie en de erosie van de traditionele religieuze autoriteiten, tot de 'Verlichtingsbeweging', eerst in Duitsland en vervolgens in Europa, die ook de gemeenschappen in Noord-Afrika bereikte. Deze beweging, Haskalah genaamd, pleitte ook voor verandering en economische verbetering voor de Joden op basis van beroepsopleiding.

Het werd geïnitieerd door Joodse denkers zoals de Joodse filosoof Moses Mendelssohn (grootvader van de musicus Felix Mendelssohn) en had tot doel het seculiere onderwijs, de rationaliteit en de integratie van de Joden in de Europese samenlevingen te bevorderen en tegelijkertijd de als archaïsch beschouwde religieuze praktijken te hervormen. Een citaat dat aan Mendelssohn wordt toegeschreven, vat zijn filosofie samen: "Wees een mens in het openbaar en een Jood in privé". De Haskalah speelde een sleutelrol in de modernisering van de Joodse samenlevingen en legde de basis voor latere bewegingen zoals het zionisme, het gereformeerde Jodendom en het conservatieve Jodendom. Haar idealen botsten echter op aanhoudend antisemitisme, waardoor integratie soms een illusie bleef.

Joden in Oost-Europa - De Bund, een Europese Joodse socialistische beweging uit de 20e eeuw, ontstaan in het Russische Rijk en gedecimeerd door de Shoah

De Joden, die in de 14e eeuw in West-Europa werden vervolgd en door koning Kazimierz in Polen werden uitgenodigd, kenden periodes van vrede, welvaart en grote ontwikkeling, afgewisseld met turbulente periodes. Er ontstonden talrijke agglomeraties, waar het grootste deel van de Joodse bevolking in die tijd woonde, en het Jodendom genoot een bijzondere autonomie en kon zelfs adellijke titels dragen. Het feit dat de Joden de belangrijkste bron van krediet en financiering voor de Poolse autoriteiten vormden, kan deze houding ook verklaren. In het midden van de 17e eeuw leidde de rivaliteit tussen de Kozakken en de Polen tot een golf van moordpartijen op de katholieke Poolse adel en de Joden door de Kozakken onder leiding van B. Khmelnytsky.

In de 19e eeuw woont het grootste deel van de wereldwijde Joodse bevolking (naar schatting 5,5 miljoen) in het Russische Rijk en wordt door de Russische autoriteiten toegewezen aan het woongebied dat overeenkomt met Polen, Litouwen, Oekraïne en Wit-Rusland.

De Bund, een sociaal-democratische organisatie van Joodse arbeiders, ontstond in 1897 in het geheim, in hetzelfde jaar als het zionisme, waartegen zij zich verzette. Het was de eerste politieke partij die alle Joodse arbeiders wilde verenigen in een mondialistisch doel en streed tegen de tsaristische autocratie. De Bund was meer dan alleen een politieke

organisatie, zij wist een echte culturele beweging te ontwikkelen die brak met de religie, waarvan de religieuze teksten in het Hebreeuws zijn geschreven (een heilige taal die in de 20e eeuw een gesproken taal werd), en promoot het Jiddisch (een unieke combinatie van dialecten uit het middeleeuwse Duitsland, Hebreeuws, Aramees en Slavisch, geschreven met Hebreeuwse letters), de taal die destijds door 97 % van de Asjkenazische bevolking werd gesproken. Nadat de Bund legaal werd, richtte hij tal van culturele verenigingen, jeugdbewegingen, scholen en kranten op en werd hij een belangrijke speler in het Joodse leven in Oost-Europa, maar ook in Parijs, Brussel, New York, Israël...

De Bund verdween na de Shoah, maar ook als gevolg van de vervolgingen door Stalin. Er zijn nog enkele afdelingen overgebleven en tijdens het congres van 1985 bevestigde de Bund haar betrokkenheid bij het welzijn van Israël.

Modern antisemitisme/antijudaïsme, de Tweede Wereldoorlog (Shoah)

Het moderne antisemitisme is het resultaat van een samenloop van sociaal-economische, culturele en politieke factoren en wordt versterkt door fantasieën over de Joodse minderheid die geen enkele realiteitszin hebben. De vijandigheid jegens de Joden, die zowel van linkse als rechtse partijen afkomstig was, kwam openlijk tot uiting in de Dreyfus-affaire, waarbij een Joodse officier valselijk werd beschuldigd van het verkopen van militaire geheimen aan Duitsland, enkel en alleen vanwege zijn Joodse afkomst. Een Oostenrijkse journalist, Theodor Herzl, was getuige van zijn veroordeling en was van mening dat de Joden geen andere keuze hadden dan zich te emanciperen door een eigen staat te stichten. Kort daarna bedacht hij het zionisme, dat vooral onder de Joden in Oost-Europa voet aan de grond kreeg. In de 20e eeuw ontvluchtten veel Oost-Europese Joden het antisemitisme en de economische malaise en trokken naar West-Europa, waar ze bijdroegen aan de bloei van die regio.

Het naziregime, dat in Duitsland aan de macht kwam en Europa binnenviel, plande de vernietiging van de Europese Joden, soms door middel van executies, soms in vernietigingskampen. Volgens recent onderzoek, met name dat van de organisatie *Yahad in Unum* van pater Desbois, werden meer dan 6 miljoen Joden vermoord. In België werd bijna de helft van de 56.000 Joden die vóór de oorlog waren geregistreerd, vermoord. Slechts 5 % van de gedeporteerde Joden overleefde de hel van Auschwitz.

De Joden vandaag

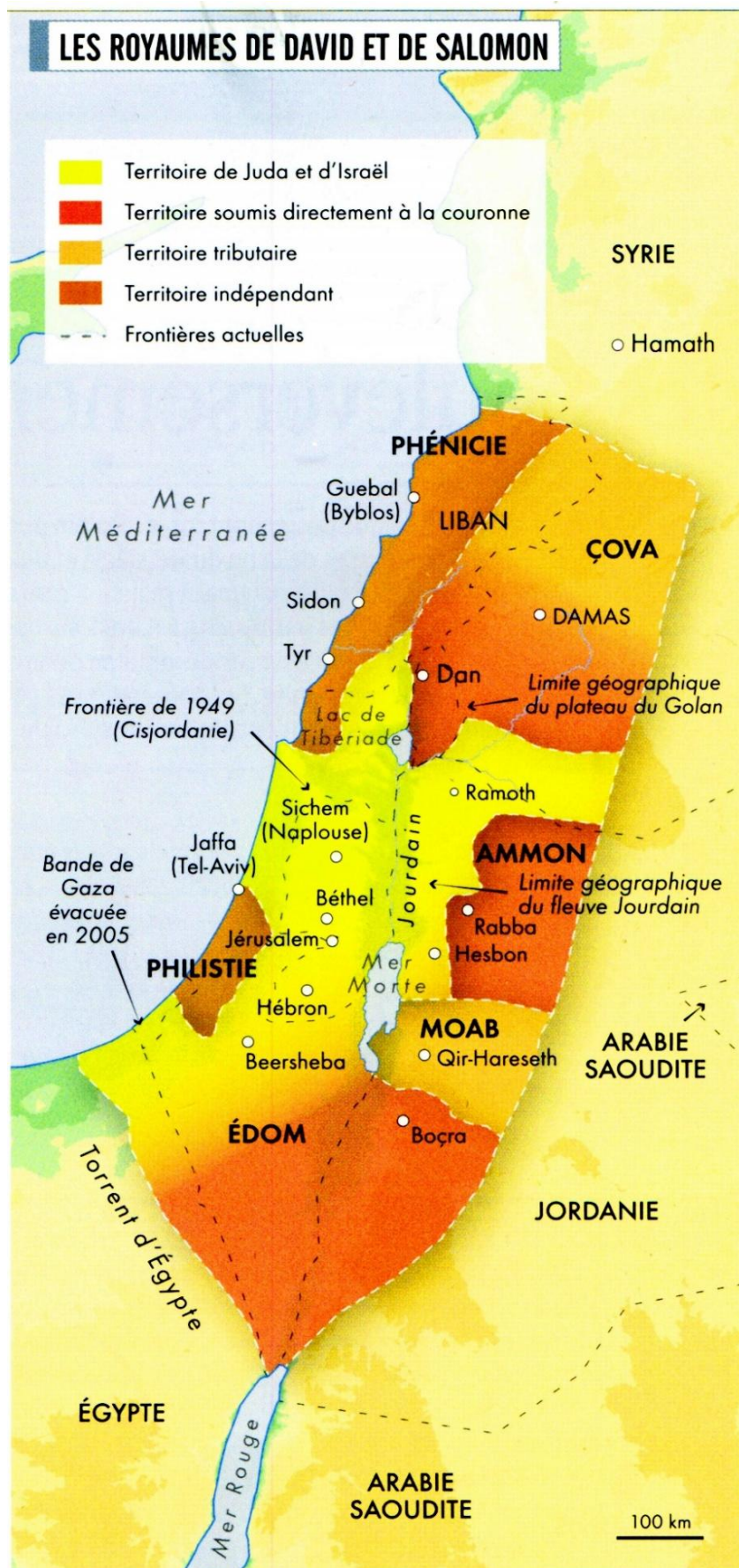
Hoewel het Joodse volk door de oorlog is getekend en een pijnlijk verleden met zich meedraagt, heeft het zich op positieve wijze hersteld en is het in alle lagen van de samenleving aanwezig. Het culturele erfgoed is erg belangrijk geworden voor de Joodse gemeenschap en speelt een grotere rol in de religie. Gemengde huwelijken komen veel voor. In België zijn twee Nobelprijswinnaars, Ilya Prigogine (die door de nazi's in Mechelen werd geïnterneerd) en François Englert (die de oorlog als ondergedoken kind overleefde), voorbeelden van de veerkracht van het volk na de Shoah. De integratie is bijna volledig.

Toch is het antisemitisme weer opgedoken en heerst er vandaag de dag een grote vrees voor een nieuw antisemitisme dat vanuit het Oosten naar onze contreien wordt geïmporteerd.

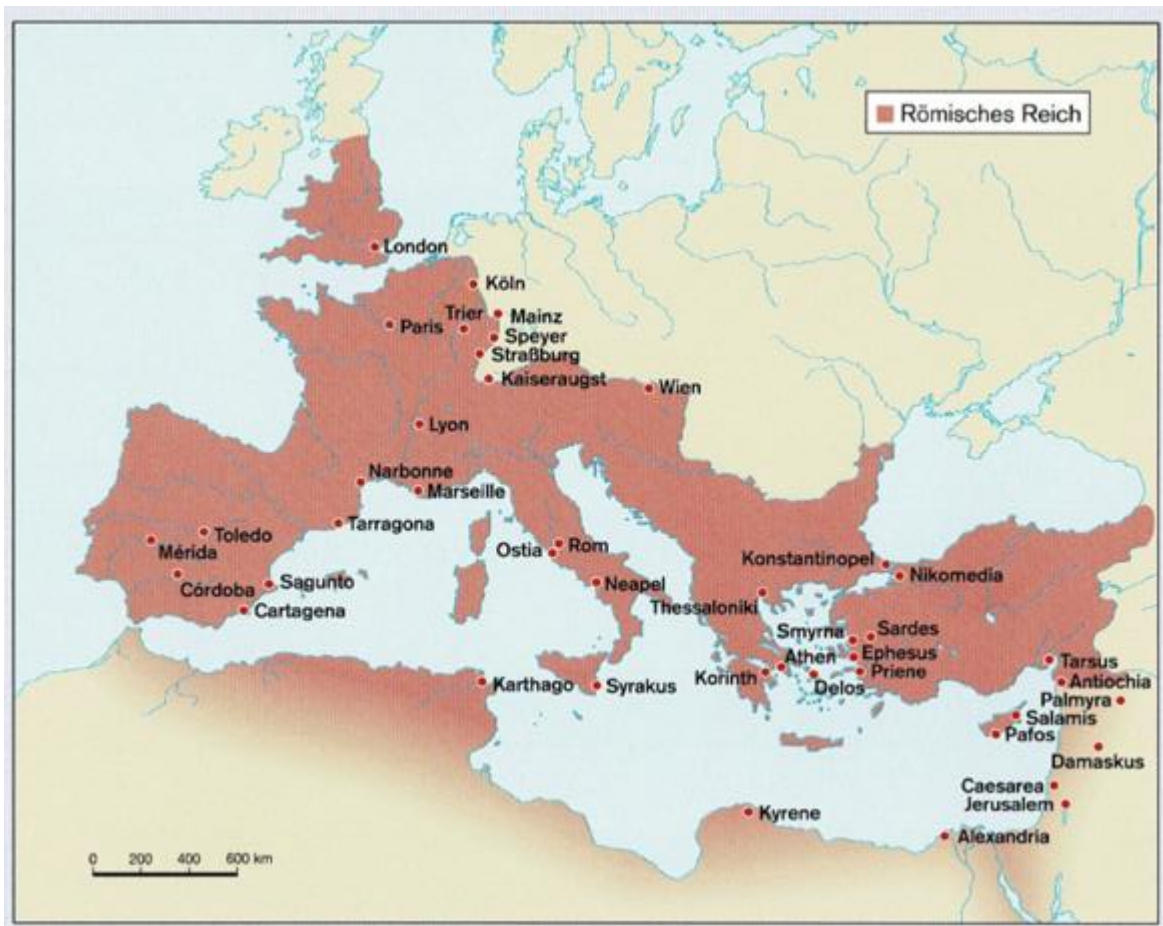
Bijlage 2. Landkaarten

BRONNEN VAN DE KAARTEN:

- Shaul Arieli, *Atlas van het Israëlish-Arabische conflict van het Truman Instituut*, 2021
- Hatje Cantz Publishers, Historisches Museum der Pfalz Speyer, *The Jews of Europe in the Middle Ages*, nov. 2004
- Frédéric Encel, *Atlas géopolitique d'Israël* (Geopolitieke atlas van Israël), uitgeverij Autrement, maart 2023
- Visactu.com, *Aanval van Hamas op Israël*, oktober 2023
- Oct7map.com, 7 oktober 2023, interactieve kaart
<https://oct7map.com>

C1. Koninkrijken Judea en Samaria – Oudheid

C2. Joodse nederzettingen in het Romeinse Rijk – 4e eeuw na Christus

Migration of European Jews from the fourteenth to the seventeenth century

→ Migration of Ashkenazic Jews from urban centers to rural areas

→ Migratory flows of Ashkenazic Jews

→ Migratory flows of Sephardic Jews

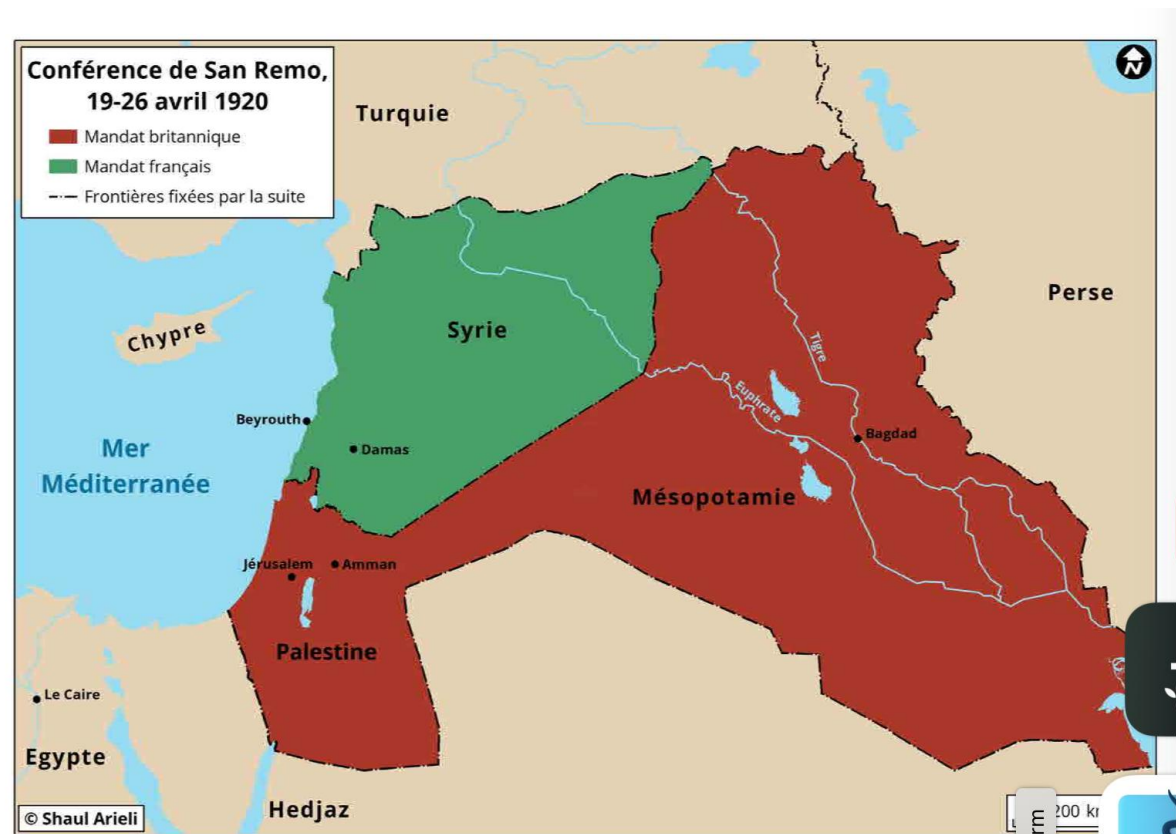
C3. Migraties van Europeanen tussen de 14e en 17e eeuw

C4. Sykes-Picot-akkoorden – 1916

C5. Administratieve indeling in het Ottomaanse Rijk – 1884-1919

C6

C7. Palestina onder Brits mandaat – 1922-1923

C8. Door Israël en Syrië gecontroleerde gebieden van 1923 tot 2020

C10

C11

C12

C13

C14

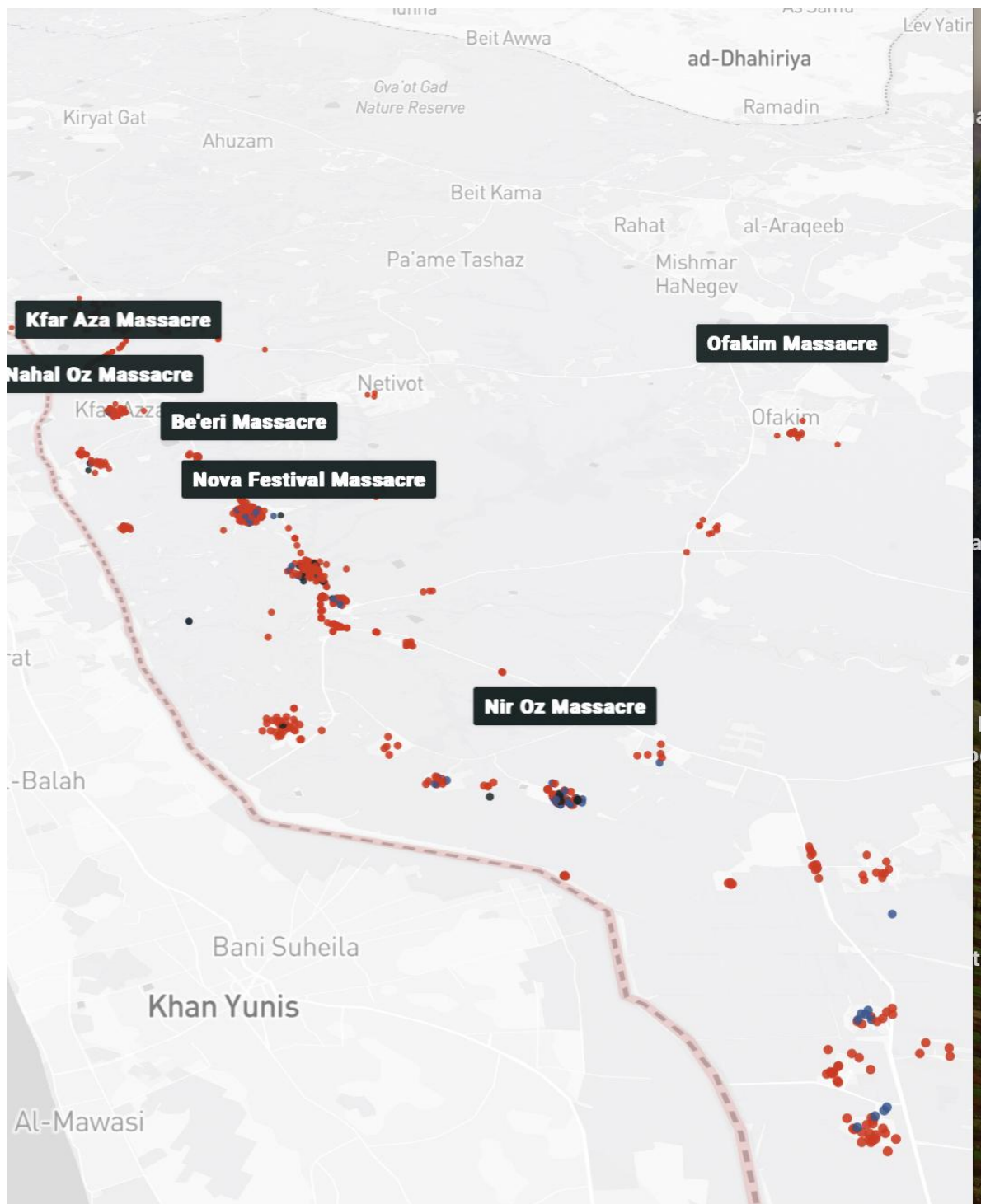

C16. Oslo-akkoorden

C17. Invasie van Zuid-Israël door Hamas - 7 oktober 2023

C18. 7 oktober 2023

<https://oct7map.com/>

Bijlage 3. Chronologie

Kanaänitische en Egyptische periode (2e millennium v.Chr.)

Israëlitische periode (ook wel de periode van de Eerste Tempel genoemd)

(1000 tot 597 v.Chr.)

- Koninkrijken van Judea en Samaria

Babylonische periode (ook wel de ballingschap-periode genoemd) (597 tot 539 v.Chr.)

- Vernietiging van de Eerste Tempel van Salomo

Perzische periode (539 tot 332 v.Chr.)

- 539 v.Chr. Terugkeer uit ballingschap
- 516 v.Chr. Tweede tempel

Griekse periode (333 tot 63 v.Chr.)

Romeinse periode (2e tempel) en Byzantijnse periode (63 v.Chr. tot 632 n.Chr.)

- Vernietiging van de Tweede Tempel in 70 door Titus

Arabische/kruistochten/Mamelukkenperiode (632 – 1516)

- 1492 Verdrijving van de Joden uit Spanje en vervolgens uit Portugal

Ottomaanse periode (1516-1917)

- 1881 – 1882 Eerste antisemitische pogroms in Oost-Europa en eerste *alyah* (immigratie) van Joden naar Palestina
- **1894 De Dreyfus-affaire in Frankrijk**
- 1896 Publicatie van "De Jodenstaat " door Theodor Herzl
- 1897 Eerste zionistisch congres in Basel en oprichting van de Wereldzionistische Organisatie
- 1904 Nieuwe golf van pogroms en tweede *alyah* naar Palestina
- 1905 Aanneming van Palestina als doel voor de Joden (*Eretz Israel*: Land van Israël in het Hebreeuws)
- **1908 Revolutie van de Jonge Turken** en opkomst van het Turkse nationalisme
- **1914-1918 Eerste Wereldoorlog**
- **1915 Genocide op de Armeniërs door de Turken**

- 1916 Sykes-Picot-akkoorden over de verdeling van het Midden-Oosten tussen de Britten en de Fransen
- 1917 Balfour-verklaring
- **1917 Bolsjewistische revolutie**
- 1918 Titel van "Grootmoefiti van Jeruzalem" ingesteld door de Britse militaire regering in Palestina
- **1920 Oprichting van de Volkenbond**
- 1920-1921 Anti-Joodse rellen in Palestina

Brits mandaat (1922-1948)

- 1923 Officieel van kracht worden van het mandaat over Palestina, toegekend aan Groot-Brittannië door de Volkenbond
- 1929 Anti-Joodse slachting in Hebron
- 1930 Eerste Britse witboek dat de toegang van Joden tot Palestina beperkt
- **1933-1939 Opkomst van het nazisme in Duitsland** en nieuwe immigratiegolf van Joden naar Palestina
- 1936-1939 Arabische opstand tegen de Joden – aangewakkerd door de grootmoefiti
- 1939 Tweede Brits Witboek dat de Joodse immigratie naar Palestina beperkt
- **1939-1945 Tweede Wereldoorlog** en de Holocaust (uitroeiing van 6 miljoen Joden)
- **1945 Overwinning van de geallieerden** en bevrijding van de concentratiekampen
- 1945 Oprichting van de Arabische Liga
- 1945 Opstand van het Joodse leger tegen de Britse weigering om immigratie toe te staan
- **1945 Oprichting van de VN**
- 1947 VN-plan om het gebied te verdelen in twee staten, een Joodse en een Arabische

Periode na de onafhankelijkheid van de staat Israël (1948 – heden)

- 1948 Vertrek van de Britten uit Palestina
- 14 mei 1948 Onafhankelijkheidsverklaring van de staat Israël
- 1948 Palestijnse exodus (Nakba)
- 1948-1949 Gezamenlijke aanvallen van vijf Arabische landen op Israël

- 1949 Wapenstilstandsovereenkomst tussen Israël en zijn verschillende buurlanden – Verdeling van Jeruzalem
- 1949 Erkenning van Israël door de VN
- 1949 (december) Oprichting van de UNRWA
- 1949 Annexatie van de Westelijke Jordaanoever door Transjordanië en bezetting van Gaza door Egypte
- 1954 Machtsovername door Gamal Abdel Nasser in Egypte en omverwerping van de monarchie
- 1956 Crisis en oorlog in de Sinai
- 1959 Oprichting van Fatah door Yasser Arafat
- 1964 Oprichting van de PLO (Palestijnse Bevrijdingsorganisatie) door de Arabische Liga
- 1967 Zesdaagse Oorlog
- 1969 Yasser Arafat neemt de leiding van de PLO over
- 1970 Zwarte september in Jordanië en oprichting van de gelijknamige terroristische groepering
- 1972 Kaping van vliegtuigen en moord op Israëlische atleten tijdens de Olympische Spelen in München door de terroristische groepering Zwarte September
- 1973 Jom Kipoer oorlog
- 1977 Bezoek van de Egyptische president Anwar Sadat aan Jeruzalem
- 1978 Israëlisch-Egyptische vredesakkoorden van Camp David
- 1981 Moord op Anwar Sadat in Caïro
- 1982 Eerste oorlog van Israël in Libanon, samen met het leger van Zuid-Libanon
- 1982 Bloedbad in Libanon in de Palestijnse kampen van Sabra en Chatila door de Libanese Falangisten
- 1987 Eerste intifada
- 1988 Oprichting van Hamas in Gaza
- 1993 Oslo-akkoorden tussen Israël en de PLO
- 1994 Oprichting van de Palestijnse Autoriteit (PA)
- 1995 Oslo II-akkoorden
- **1994 Nobelprijs voor de Vrede voor Arafat/Rabin/Peres**
- 1995 Moord op premier Yitzhak Rabin
- 1996 Yasser Arafat wordt voorzitter van de PA

- 2000 Tweede intifada
- 2005 Eenzijdige terugtrekking van Israël uit Gaza (Ariel Sharon)
- 2006 Verkiezingen en regering van Hamas en Fatah in de Gazastrook
- 2007 Staatsgreep door Hamas en machtsovername in Gaza
- 2012 Palestina wordt toegelaten als waarnemend lid van de VN
- 2018 De Knesset (Israëliisch parlement) keurt de natiestaat-wet goed
- 2020 Abraham-akkoorden: normalisering van de betrekkingen tussen Israël en de Verenigde Arabische Emiraten, Bahrein, Soedan, Marokko en in 2021 met Kosovo
- 2021 Conflicten tussen Israël en Palestina
- 2023 Aanval en bloedbaden door Hamas op 7 oktober in het zuiden van Israël
- 2023 Oorlog tussen Israël en Hamas/Hezbollah uit Libanon/Houthi's uit Jemen/Iran
- 2024 Europese landen, waaronder Ierland, Spanje en Noorwegen, erkennen de staat Palestina
- ...

Bijlage 4. Verklarende woordenlijst

Balfour-verklaring

Vernoemd naar Lord Balfour, minister van Buitenlandse Zaken van de Britse regering. Deze verklaring, die op 2 november 1917 werd gericht aan Lord Lionel Walter Rothschild (lid van het zionistische congres), vermeldt voor het eerst de erkenning van het bestaan van een Joods volk en verwijst naar de oprichting van een "Joodse nationale thuisbasis in Palestina":

"De regering van Zijne Majesteit staat positief tegenover de oprichting van een nationale thuisbasis voor het Joodse volk in Palestina en zal alles in het werk stellen om de verwezenlijking van dit doel te vergemakkelijken, met dien verstande dat niets afbreuk zal doen aan de burgerlijke en religieuze rechten van de niet-Joodse gemeenschappen in Palestina, noch aan de rechten en de politieke status die de Joden in andere landen genieten."

Blokkade van Gaza

Een blokkade is een maatregel die door een land of een groep landen wordt genomen om een specifieke regio of een specifiek land te isoleren, waarbij het verkeer van personen en goederen wordt beperkt om economische of politieke druk uit te oefenen op een bepaalde regio of een bepaald land.

De blokkade van Gaza werd in 2006 ingesteld. Israël en Egypte hebben beperkingen opgelegd om te voorkomen dat Hamas wapens en materiaal zou aanschaffen dat voor militaire doeleinden kan worden gebruikt. Israël heeft echter wel humanitaire goederen, voedsel, medicijnen en andere essentiële benodigdheden toegelaten in Gaza. Er worden grensovergangen gebruikt om de toegang van deze goederen te vergemakkelijken.

Brits mandaat

In 1920 kende de Volkenbond Groot-Brittannië een mandaat toe (dat in 1923 van kracht werd) over Palestina (met inbegrip van de gebieden van de staat Israël, Gaza en de Westelijke Jordanoever) en een ander mandaat over het huidige Jordanië.

Britse numerus clausus (zie "Britse witboeken")

Britse witboeken (over de Joodse immigratie in het mandaatgebied Palestina)

Het eerste witboek over Palestina werd op 2 juni 1922 gepubliceerd door Winston Churchill, minister van Koloniën van de Britse regering. Het witboek maakte de Joodse immigratie afhankelijk van de economische opnamecapaciteit van het land. Het ingevoerde systeem kwam neer op een aanzienlijke beperking van de Joodse immigratie.

In 1939 publiceerde Groot-Brittannië een tweede witboek, dat de Joodse immigratie eveneens beperkte tot 75.000 personen gedurende vijf jaar en bepaalde dat de voortzetting van de immigratie daarna zou worden bepaald door de Arabische meerderheid.

Dhimma en dhimmi

De *Dhimma*, een overeenkomst die teruggaat tot de eerste eeuwen van de islam, had betrekking op Joodse en christelijke onderdanen (de "Mensen van het Boek"). In wezen was het een pact waarbij hun bescherming werd gegarandeerd op voorwaarde dat zij een aanzienlijke belasting betaalden en zich onderwierpen aan een reeks discriminerende en vernederende regels.

Hoewel de *dhimmi*-status in het Ottomaanse Rijk in het midden van de 19e eeuw werd afgeschaft, bleef deze in de Arabische landen en Iran tot het midden van de 20e eeuw bestaan.

Fatah

Fatah is een Palestijnse nationalistische politieke partij. Zij vormt de belangrijkste component van de PLO (Palestijnse Bevrijdingsorganisatie). De partij werd in 1959 door Yasser Arafat in Koeweit opgericht.

Fedayin

De *fedayeen* (meervoud van *feda'i*, wat "iemand die zich voor iets of iemand opoffert" betekent) zijn voornamelijk kleine groepen commando's of "vrijbuiters". De term verwijst vooral naar de Palestijnse *fedayeen*, ook wel "strijders van het geloof" genoemd.

Filistijnen

In de 12e eeuw v.Chr. bewoonden de Filistijnen, van Egeïsche afkomst, een gebied ten zuidwesten van de Middellandse Zee, langs de kust (van de noordelijke helft van de huidige Gazastrook tot ten zuiden van de huidige stad Tel Aviv). Ze verdwenen rond 600 v.Chr.

Getto

Oorspronkelijk verwees de term ghetto naar een wijk in Venetië waar vanaf de 16e eeuw Joden werden samengebracht en waarvan de poorten 's nachts werden gesloten. De term kreeg een nog sinistere betekenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. De nazi's brachten de Joden samen in afgebakende en afgesloten wijken van bepaalde Oost-Europese steden, die ghetto's werden genoemd, voordat ze hen deporteerden of uitroelden.

In bredere zin wordt de term gebruikt om een wijk aan te duiden waar een homogene etnische minderheid geconcentreerd is.

Groene lijn

Wapenstilstandslijn van 3 april 1949, die door Israël werd overschreden tijdens de Zesdaagse Oorlog van 1967. Momenteel vormt deze lijn de grens van het bezette gebied van de Westelijke Jordaanoever.

Grootmoefti

De grootmoefti geeft islamitisch juridisch advies, fatwa's genaamd, over religieuze, sociale en politieke kwesties. Dit advies is gebaseerd op de interpretatie van de islamitische wet (sharia). Hij fungeert als spiritueel adviseur voor de moslimgemeenschap en begeleidt de gelovigen bij vragen over geloof en religieuze praktijken.

De grootmoefti kan ook een politieke rol spelen en de belangen van de moslimgemeenschap vertegenwoordigen bij lokale en internationale autoriteiten.

In Palestina werd de titel door het Britse militaire bestuur gecreëerd voor Haj Amin al-Husseini.

Grootvizier

Titel van het hoofd van de regering in het Ottomaanse Rijk (gelijk aan premier)

Handvest van Hamas

Het handvest van Hamas beschrijft de ideologie en de doelstellingen van de islamitische en nationalistische Palestijnse organisatie. Wat het Midden-Oosten betreft, pleit het handvest voor een gewapende strijd tegen de "zionistische entiteit" en erkent het de staat Israël niet als legitiem.

Hidjab (of hijab)

De hidjab is de kleding die door moslimvrouwen wordt gedragen (sluier of hoofddoek) om hun hoofd te bedekken, terwijl hun gezicht zichtbaar blijft.

Intifada

Intifada is een Arabisch woord dat 'opstand' betekent. Het verwijst naar de twee opstanden tegen de Israëliische bezetting van de Westelijke Jordaanoever en Gaza. De eerste brak uit in 1987, de tweede in 2000.

Islamitische jihad

De term "jihad" is een islamitisch begrip dat letterlijk "inspanning" of "strijd" betekent in het Arabisch. Het kan dus verwijzen naar de innerlijke en persoonlijke strijd van elke moslim om volgens de principes van de islam te leven. Jihad kan ook verwijzen naar een gewapende strijd om de islam of moslimgebieden te verdedigen tegen agressie. Extremistische groeperingen gebruiken het om gewelddadige acties te rechtvaardigen die zij als "heilige oorlog" bestempelen. Verschillende groeperingen dragen de naam jihad in verschillende moslimlanden.

Tegenwoordig wordt de term vooral gebruikt voor de Palestijnse Islamitische Jihad (PIJ), een gewapende Palestijnse organisatie die in het Westen als terroristische groepering wordt aangemerkt. Deze organisatie werd eind jaren zeventig opgericht om een soevereine islamitische staat in Palestina te stichten en om Israël te vernietigen. Zij profileert zich openlijk als soennitisch. Aanvankelijk bestond de Islamitische Jihad uit voormalige leden van de Moslimbroederschap en een groepering die tot Fatah behoorde.

Jonge Turken

Naam die gewoonlijk wordt gegeven aan een revolutionaire nationalistische beweging (het Comité voor Unie en Vooruitgang), ontstaan aan het einde van de 19e eeuw in het Ottomaanse Rijk. De beweging van de Jonge Turken, die zich als hervormers profileerden, herstelde in 1908 de grondwettelijke rechten die in 1876 van kracht waren. In 1913, na de omverwerping van de toenmalige regering, bracht de beweging van de Jonge Turken het

Ottomaanse Rijk ertoe om tijdens de Eerste Wereldoorlog een bondgenootschap aan te gaan met Duitsland. Zij was ook verantwoordelijk voor het plannen en uitvoeren van de Armeense genocide.

Joodse diaspora

Een diaspora is de verspreiding van een volk buiten zijn oorspronkelijke grondgebied. Voor het Joodse volk begon de verspreiding buiten het oude koninkrijk Judea in de 6e eeuw v.Chr. (deportatie naar Babylon) en kende in de loop van de geschiedenis verschillende golven. Tegenwoordig bevindt de grootste Joodse gemeenschap buiten Israël zich in de Verenigde Staten.

Judea en Samaria

Judea en Samaria is de bijbelse naam voor de door Israël bezette Palestijnse Westelijke Jordaanoever. Deze benaming sluit aan bij de wens van ministers van de huidige Israëlische regering en hun aanhangers om de Westelijke Jordaanoever te annexeren.

Mandaatgebied Palestina (zie 'Brits mandaat')

Moslimbroederschap

De ideologie en praktijken van de Moslimbroederschap worden samengevat in het eerste artikel van hun "grondwet": "God is ons doel, de profeet is ons voorbeeld, de koran is onze wet, de jihad is ons leven, het martelaarschap is onze wens". Het waren de Moslimbroeders die de islamitische beweging oprichtten die in 1987 de naam Hamas zou krijgen.

Oost-Jeruzalem

Deel van Jeruzalem ten oosten van de Groene Lijn of wapenstilstandslijn van 3 april 1949. Jeruzalem stond van 1949 tot 1967 onder Jordaanse controle. Het werd veroverd en geannexeerd door Israël na de Zesdaagse Oorlog. In dit deel van de stad bevinden zich de heilige plaatsen van de drie monotheïstische godsdiensten.

Palaestina

Palaestina (Prima) is de naam die de Romeinse keizer Hadrianus gaf aan het zuidelijke deel van de provincie Syrië-Palestina (het voormalige Koninkrijk Judea). Deze herstructurering en de naamsverandering volgden op een opstand van de Joden tegen het Romeinse Rijk, die in 135 n.Chr. werd neergeslagen.

Palestijnse diaspora

De Palestijnse verspreiding begon bij de oprichting van de staat Israël in 1948 (750.000 mensen verlieten hun land). Tegenwoordig bevindt het overgrote deel van de Palestijnse diaspora zich in de Arabische landen (6,3 miljoen van de 7,4 miljoen die buiten Israël en de bezette gebieden wonen).

Pogrom

Term van Russische oorsprong die verwijst naar een antisemitische volksopstand die gepaard gaat met plunderingen en moordpartijen. Pogroms werden aan het einde van de 19e en het begin van de 20e eeuw getolereerd of aangemoedigd door de Russische en

Oekraïense autoriteiten. Hoewel ze in de Arabisch-islamitische wereld niet zo worden genoemd, hebben er in de 20e eeuw wel degelijk soortgelijke bloedbaden plaatsgevonden.

Bij uitbreiding passen sommigen deze term toe op de terroristische aanslag van Hamas op 7 oktober 2023, hoewel de omstandigheden heel anders zijn, aangezien deze aanslag al lang van tevoren was gepland.

Sharia

De sharia is in de islam de canonieke wet die het religieuze, politieke, sociale en individuele leven regelt. Ze wordt in moslimlanden min of meer strikt toegepast.

Straat van Tiran

Zeestraat tussen de Sinaï (Egypte) en het eiland Tiran (Saoedi-Arabië). Gelegen in de Golf van Aqaba, controleert deze zeestraat de toegang vanuit de Rode Zee. De sluiting ervan was de aanleiding voor verschillende gewapende conflicten tussen Israël en de Arabische landen.

Suezkanaal

Het Suezkanaal is een bevaarbaar kanaal in Egypte. Het werd tussen 1859 en 1869 gebouwd door Ferdinand de Lesseps. Het verbindt de Middellandse Zee (Port Said) met de Rode Zee (de stad Suez). Door de aanleg ervan is de vaartijd tussen Europa en het Oosten aanzienlijk verkort.

Sykes-Picot-akkoorden

Deze overeenkomsten, ondertekend in 1916, zijn vernoemd naar twee ambtenaren die maandenlang in het geheim onderhandelden over de voorwaarden om het Nabije en Midden-Oosten te verdelen tussen Frankrijk en Engeland. Het gaat om kolonel Sir Mark Sykes (verbonden aan *het War Office* voor Midden-Oosten-aangelegenheden) en de Franse diplomaat François-Georges-Picot.

Theodor Herzl

Hongaarse journalist, advocaat, schrijver en politiek activist (1860-1904) die aan het einde van de 19e eeuw aan de basis stond van het moderne politieke zionisme en de visie van een Joodse thuisbasis. Hij was betrokken bij de oprichting van de wereldwijde zionistische organisatie. Hij moedigde de Joodse emigratie naar Palestina aan als gevolg van de pogroms en het toenemende antisemitisme in Europa.

Tribunaal of proces van Neurenberg

Het proces van Neurenberg, aangespannen door de geallieerden en gevoerd onder de jurisdictie van het Internationaal Militair Tribunaal, had tot doel 24 hoge nazi-functionarissen te berechten voor oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid begaan tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het duurde van november 1945 tot oktober 1946.

Zones A, B en C

In de Oslo-akkoorden werden drie zones in de Westelijke Jordaanoever gedefinieerd: zone A, gecontroleerd door de Palestijnse Autoriteit, met de grote steden van de Westelijke Jordaanoever; zone B, civiel gecontroleerd door de Palestijnse Autoriteit en militair

gecontroleerd door het Israëlische leger; zone C, volledig gecontroleerd door het Israëlische leger.

Zwarte september

Dit is de naam van het conflict dat op 12 september 1970 in Jordanië uitbrak, toen de Palestijnen probeerden het Hasjemitische regime in Jordanië omver te werpen. Dit conflict eiste vele burgerslachtoffers (tussen de 10.000 en 30.000) en de Palestijnen van de PLO werden verdreven en vluchtten naar Libanon.

De terroristische groepering die naar aanleiding van deze gebeurtenissen werd opgericht, nam deze naam aan. Zwarte september werd bekend door de moord op een Jordaanse premier in Caïro, door vliegtuigkapingen, waaronder die van Sabena in 1972, en vooral door de moord op Israëlische atleten tijdens de Olympische Spelen van München in 1972.

Bijlage 5. Onafhankelijkheidsverklaring van de staat Israël – 1948 (uittreksel)

"(...) Op 29 november 1947 heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een resolutie aangenomen waarin de oprichting van een Joodse staat in Palestina wordt aanbevolen. De Algemene Vergadering heeft de inwoners van dit land verzocht alle nodige maatregelen te nemen om deze resolutie ten uitvoer te leggen. Deze erkenning door de Verenigde Naties van het recht van het Joodse volk om een onafhankelijke staat te stichten is onherroepelijk.

Het is het natuurlijke recht van het Joodse volk om, net als alle andere volkeren, een onafhankelijk bestaan te leiden in zijn soevereine staat.

Daarom zijn wij, leden van de Nationale Raad, vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap in Palestina en de wereldwijde zionistische beweging, vandaag, op de dag waarop het Britse mandaat in Palestina afloopt, in plechtige vergadering bijeengekomen, op grond van het natuurlijke en historische recht van het Joodse volk en in overeenstemming met de resolutie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. WIJ ROEPEN DE JODENSTAAT IN PALESTINA UIT, DIE DE NAAM ISRAËL ZAL DRAGEN.

(...)

De staat Israël zal openstaan voor Joodse immigratie en voor Joden uit alle landen waar zij verspreid wonen; zij zal zorgen voor de ontwikkeling van het land ten behoeve van al haar inwoners; zij zal gebaseerd zijn op vrijheid, gerechtigheid en vrede volgens het ideaal van de profeten van Israël; zij zal volledige sociale en politieke gelijkheid garanderen voor al haar inwoners, zonder onderscheid naar godsdienst, ras of geslacht; zij zal vrijheid van godsdienst, geweten, taal, onderwijs en cultuur garanderen; zij zal de heilige plaatsen van alle godsdiensten beschermen en trouw blijven aan de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties.

De staat Israël is bereid samen te werken met de organen en vertegenwoordigers van de Verenigde Naties bij de uitvoering van de resolutie die op 29 november 1947 door de Algemene Vergadering is aangenomen, en alle nodige maatregelen te nemen voor de totstandbrenging van de Economische Unie in heel Palestina.

Wij verzoeken de Verenigde Naties het Joodse volk te helpen bij de opbouw van zijn staat en Israël toe te laten tot de familie van naties.

Ondanks de brute agressie nodigen wij de Arabische inwoners van het land uit om de wegen van de vrede te bewandelen en hun rol te spelen in de ontwikkeling van de staat op basis van gelijk en volledig burgerschap en een rechtvaardige vertegenwoordiging in alle organen en instellingen van de staat, zowel tijdelijke als permanente.

Wij reiken onze hand uit in een gebaar van vrede en goed nabuurschap aan alle staten om ons heen en hun volkeren, en nodigen hen uit om samen te werken met de onafhankelijke Joodse natie voor het algemeen welzijn van allen. De staat Israël is bereid zijn bijdrage te leveren aan de vooruitgang van het Midden-Oosten en de wereld als geheel.

Wij vragen het Joodse volk over de hele wereld om ons bij te staan in de taak van immigratie en ontwikkeling en ons te helpen in de grote strijd voor de verwezenlijking van de droom van vorige generaties: de verlossing van Israël.

In vertrouwen op de Almachtige ondertekenen wij deze verklaring tijdens deze zitting van de Voorlopige Raad van de Staat, op het grondgebied van het vaderland, in de stad Tel Aviv, op de vooravond van de sabbat, 5 Iyar 5708, 14 mei 1948.

Luid verkondigd door David Ben Gurion, op 14 mei 1948. De 37 leden van de Raad ondertekenen vervolgens de verklaring.

Bron: *Israel Ministry of Foreign Affairs*

http://www.mfa.gov.il/MFAFR/MFAArchive/1900_1949/La%20Declaration%20d-Independence%20d-Israel (vertaald)

Bijlage 6. Handvest van Hamas (uittreksel)

De krachten die de vijand steunen:

Artikel tweeëntwintig:

Al geruime tijd hebben de vijanden, rekening houdend met de factoren die van invloed zijn op de gang van zaken, plannen opgesteld en aangenomen om te komen waar ze nu zijn. Ze hebben gewerkt aan het vergaren van aanzienlijke materiële rijkdommen, waarvan de invloed groot is, en die ze hebben ingezet om hun droom te verwezenlijken. Dankzij hun financiële middelen hebben zij de controle over de wereldwijde media, persbureaus, de pers, uitgeverijen, radiozenders, enzovoort. Dankzij hun financiële middelen hebben zij revoluties ontketend in verschillende delen van de wereld om hun belangen te behartigen en te verwezenlijken. Zij waren degenen die achter de Franse Revolutie, de communistische revolutie en de meeste revoluties stonden waarover we hier en daar hebben gehoord en nog steeds horen. Dankzij hun financiële middelen hebben zij geheime organisaties opgericht die hun aanwezigheid over de hele wereld uitbreiden om samenlevingen te ontwrichten en de belangen van het zionisme te behartigen, zoals de vrijmetselarij, de Rotary- en Lions clubs, de B'nai B'rith [Abnâ' al-'Ahd], enzovoort. Dit zijn allemaal organisaties die zich bezighouden met spionage en sabotage. Met behulp van geld zijn zij erin geslaagd de controle over de kolonialistische staten over te nemen en zij zijn het die hen ertoe hebben aangezet talrijke regio's te koloniseren om de rijkdommen ervan te exploiteren en hun corruptie te verspreiden.

Wat lokale en wereldoorlogen betreft, is er geen twijfel mogelijk: zij waren degenen die achter de Eerste Wereldoorlog zaten toen het islamitische kalifaat werd veroordeeld. Zij hebben aanzienlijke materiële voordelen vergaard en de controle over vele rijkdommen verworven. Zij hebben de Balfour-verklaring tot stand gebracht en de basis gelegd voor de Volkenbond om via deze organisatie de wereld te besturen. Zij waren verantwoordelijk voor de Tweede Wereldoorlog, waardoor zij enorme winsten konden vergaren dankzij de handel in oorlogsmateriaal. Zij hebben de weg vrijgemaakt voor de oprichting van hun staat en op hun initiatief zijn de VN en de Veiligheidsraad opgericht ter vervanging van de Volkenbond, om via deze organisaties de wereld te kunnen besturen.

Wanneer er hier en daar een oorlog uitbreekt, is hun hand daarachter te vinden.

Handvest van de 'Islamitische Verzetsbeweging' – Hamas – 18 augustus 1988
Vertaald vanuit een Franse vertaling uitgevoerd door Jean-François Legrain van het CNRS in 1991

Bijlage 7. Bibliografie

- Ward Adriaens, Maxime Steinberg & Laurence Schram, *Mecheln-Auschwitz 1942-1944*, VUB Press, 2009
- Joseph Andraus, *Population Estimation*, Central Bureau of Statistics - State of Israel, 2024
https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/doclib/2024/141/11_24_141e.pdf
- Gérard Araud, *Israël le piège de l'histoire*, uitg. Tallandier, 2024
- Shaul Arieli, *Atlas du conflit israélo-arabe*, Truman Instituut, 2021
- Emilie Aubry, *Israël-Palestine : penser la paix*, ARTE - Le dessous des cartes, 09/10/2024
- Arab World for Research and Development, Press Release Palestinian Public Opinion Poll, May 2024
AWRAD Results of an Opinion Poll among Palestinians in the West Bank and Gaza Strip - Press Release - Palestinian Public Opinion Poll - May 2024.pdf
- Elie Barnavi, *Aujourd'hui ou peut-être jamais*, uitg. André Versaille, 2009
- Elie Barnavi, *Israël un portrait historique*, uitg. Champs Histoire, 2015
- Elie Barnavi & Denis Charbit, *Histoire universelle des Juifs de la genèse au XXIe siècle*, uitg. Hachette Littérature, 2002
- Elie Barnavi & Saül Friedländer, *Les Juifs et le XXème siècle : Dictionnaire critique*, uitg. Calmann-Lévy, 2000
- Georges Bensoussan, *Une histoire intellectuelle et politique du sionisme*, uitg. Fayard, 2002
- Georges Bensoussan, *Un nom impérissable : Israël, le sionisme et la destruction des Juifs d'Europe*, uitg. Seuil, 2008
- Georges Bensoussan, *Les origines du conflit israélo-arabe (1870-1950)* (De oorsprong van het Israëlisch-Arabisch conflict (1870-1950)), uitg. PUF coll. Que sais-je ? 2023
- Center For Peace Communications, *Whispered in Gaza*, YouTube, jan. 2023, *Whispered in Gaza - "There's No Making Peace with Them"*
- Centre d'Éducation à la Citoyenneté du CCLJ & Centre de Ressources FWB, *Les stéréotypes antisémites de l'Antiquité à nos jours* (pedagogische dossiers), 2002
- Denis Charbit, *Qu'est-ce que le sionisme*, uitg. Albin Michel, 2024
- Denis Charbit, *Israël et ses paradoxes*, uitg. Le Cavalier bleu, 2015, 3e editie mei 2023
- Denis Charbit, *Israël, l'impossible Etat normal*, uitg. Calmann-Lévy, 2024

- Bill Clinton, *The Clinton parameters*, 23 december 2000
https://content.ecf.org.il/files/M00162_TheClintonParameters-EnglishText_0.pdf
- Alain Dieckhoff, *Israël-Palestine, une guerre sans fin ?*, uitg. Armand Colin, 2022
- Frédéric Encel, *Atlas géopolitique d'Israël* (5e editie), uitg. Autrement, 2023
- Charles Enderlin, *Par le feu et par le sang : Le combat clandestin pour l'indépendance d'Israël, 1936-1948*, uitg. Albin Michel, 2008
- Charles Enderlin, *Le grand aveuglement*, uitg. Albin Michel, 2009, 2e editie 2024
- Genovefa Etienne, & Claude Moniquet, *Comprendre le 7 octobre 2023*, Éd. du Félin, 2024
- Jean-Pierre Filiu, *Comment la Palestine fut perdue et pourquoi Israël n'a pas gagné – Histoire d'un conflit (XIX-XXIe siècles) ?* uitg. Seuil, 2024
- Israël Finkelstein en Neil Asher Silberman, *La Bible Dévoilée. Les nouvelles révélations de l'archéologie*, uitg. Bayard, 2002
- David Fuks, *Le Bund au défi d'Israël*, Nonfiction.fr, 1 november 2016
<https://www.nonfiction.fr/article-8577-le-bund-au-defi-disrael.htm>
- Ilan Greilsammer, *Le sionisme*, PUF coll Que sais-je ? 2005
- Yuval Noah Harari, *La stratégie de la mouche : pourquoi le terrorisme est-il efficace?* L'Obs, augustus 2017
- Raphaël Jerusalmy, *Manuel bleu contre l'antisémitisme et la désinformation*. David Rheinarc Editions, 2021
- Flavius Josephe, *Histoire ancienne des Juifs & La guerre des Juifs contre les Romains*, (A. D'Andilly, vert.), uitg. Lidis, 1968
- Joël en Dan Kotek, *Au nom de l'antisionisme - L'image des Juifs et d'Israël dans la caricature depuis la seconde Intifada*, uitg. Complexe, 2005
- Joël Kotek en Iannis Roder, *De la parole antisémite à la destruction des Juifs d'Europe : Enseigner la Shoah au collège et au lycée*, uitg. Mémorial de la Shoah, 2009
- Henry Laurens, *Question juive, problème arabe, (1798-2001)*, uitg. Fayard, 2024
- Jean-Claude Lescure, *Le conflit israélo-palestinien en 100 questions*, uitg. Tallandier, 2020
- Michel Liégeois, *Qu'est-ce qu'une organisation terroriste ?*, Franc-Tireur, 2 oktober 2024
- Henri Minczeles, *Histoire générale du Bund – un mouvement révolutionnaire juif*, uitg. Austral, 1995
- André Neher, *Histoire biblique du peuple d'Israël*, uitg. Adrien-Maisonneuve, 1962

- Collectief werk, onder redactie van Jérémy André, *Un pogrom au XXIe siècle – Israël 7 octobre 2023*, Flammarion. Le Point, 2024
- Collectief werk (voorwoord David Chemla, nawoord Elie Barnavi), *Histoire de l'autre – Israël – Palestine*, uitg. Liana Levi, 2024
- Palestinian Center for policy and survey research (PCPSR), *Public Opinion Poll No (93, 17 september 2024)*
<https://www.pcpsr.org/en/node/991?utm>
- Sergio della Pergola, *World Jewish Population, 2021*, The Avraham Harman Institute of Contemporary Jewry (The Hebrew University of Jerusalem), 2021
[https://www.jewishdatabank.org/api/download/?studyId=1185&mediaId=bjdb%5c2021_World_Jewish_Population_AJYB_\(DellaPergola\)_DB_Public.pdf](https://www.jewishdatabank.org/api/download/?studyId=1185&mediaId=bjdb%5c2021_World_Jewish_Population_AJYB_(DellaPergola)_DB_Public.pdf)
- Lou Roméo, *Comprendre l'histoire de la bande de Gaza en 8 dates*, Le Point, 2023
https://www.lepoint.fr/monde/comprendre-l-histoire-de-la-bande-de-gaza-en-8-dates-cles-19-10-2023-2539989_24.php
- Jean-Philippe Schreiber, *L'immigration juive en Belgique du Moyen-âge à la Première Guerre mondiale*, uitg. van de Université de Bruxelles, 1996
- Mohamed Sifaoui, *Hamas – Plongée au cœur du groupe terroriste*, uitg. du Rocher, 2024
- Thomas Snégaroff & Vincent Lemire, *Israël/Palestine, anatomie d'un conflit*, uitg. Les Arènes, 2024
- Bruno Tertrais, *La question israélienne*, uitg. de l'Observatoire, 2025
- Nathan Weinstock, *Terre promise, trop promise – Genèse du conflit israélo-palestinien (1882-1948)*, uitg. Odile Jacob, 2011
- Wikipedia, *Palestine mandataire*
- Wikipedia, *Histoire des Juifs en Belgique*, 2024
https://fr.wikipedia.org/wiki/Histoire_des_Juifs_en_Belgique

Bronnen van de kaarten:

- Shaul Arieli, *Atlas du conflit israélo-arabe de l'Institut Truman*, 2021
- Hatje Cantz Publishers, Historisches Museum der Pfalz Speyer, *The Jews of Europe in the Middle Ages*, nov. 2004
- Frédéric Encel, *Atlas géopolitique d'Israël*, uitg. Autrement, maart 2023
- Visactu.com, *Attaque du Hamas sur Israël*, 7 oktober 2023
- Oct7map.com, *7 oktober 2023*, interactieve kaart
<https://oct7map.com>